

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA REGIONÁLNÍ A ENVIRONMENTÁLNÍ EKONOMIKY

Proces adaptace zahraničních investorů na život v Ostravě

The Process of the Foreign Investors' Adaptation to the Life in Ostrava

Student: Barbora Vlčková

Vedoucí diplomové práce: Ing. Lubor Tvrdý

Ostrava 2008

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

ve smyslu § 17, odst. f, zákona č. 111/98 Sb. a Studijního a zkušebního řádu pro studium v
magisterských studijních programech Vysoké školy báňské – Technické univerzity
Ostrava, čl. 23 až 26

Jméno diplomanta: **Barbora Vlčková**

Studijní obor: **Regionální rozvoj**

Název tématu:

Proces adaptace investorů na život v Ostravě

Anglický název tématu:

The Process of the Investors' Adaptation to the Life in Ostrava

Z á s a d y   p r o   v y p r a c o v á n í (o s n o v a):

Úvod

1. Teoretická východiska
2. Investiční klima Ostravy a jejího okolí
3. Život investorů v Ostravě
4. Návrhy a doporučení

Závěr

Seznam použité literatury

Seznam zkratk

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Přílohy

Rozsah průvodní zprávy: 50 – 60 stran

Rozsah příloh: podle potřeby

Seznam odborné literatury:

BLAŽEK, J. UHLÍŘ, D. *Teorie regionálního rozvoje: nástin, kritika, klasifikace*. Praha : Nakladatelství Karolinum, 2002. 204 s. ISBN 80-246-0384-5.

DLOUHÝ, J. PRZYBYLOVÁ, B. ŠERKA, J. *Historie a současnost podnikání na Ostravsku*. 1. vyd. Žehušice: Městské knihy, 2001. 343 s. ISBN 80-902919-2-9.

FILIPCOVÁ, B. *Člověk, práce, volný čas*. 1. vyd. Praha : Svoboda, 1966. 155 s.

MAIER, G. TÖDTLING, F. *Regionálna a urbanistická ekonomika: Teória lokalizácie a priestorová štruktúra*. Translation Milan Buček. 3. vyd. Bratislava: ELITA, ekonomická literárna agentúra, 1997. 2 sv. (240, 256 s.). ISBN 80-8044-044-1.

VITURKA, M. *Zahraniční investice a strategie regionálního rozvoje*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita v Brně, Ekonomicko-správní fakulta, 2000. 81 s. ISBN 80-210-2297-3.

Vedoucí diplomové práce: Ing. Lubor Tvrdý

Datum zadání diplomové práce: 20. listopadu 2007

Datum odevzdání diplomové práce: 25. dubna 2008

.....
diplomant

.....
vedoucí DP

L. S.

.....
vedoucí katedry

.....
děkan

V Ostravě dne 20. 11. 2007

Místopřísežně prohlašuji, že jsem celou práci včetně příloh vypracovala samostatně.

V Ostravě, 25. dubna 2008

Barbora Vlčková
jméno a příjmení studenta

OBSAH:

ÚVOD	1
1 TEORETICKÁ VÝCHODISKA.....	3
1.1 PROSTOROVÉ VYMEZENÍ.....	3
1.1.1 Město - definice, územní vymezení	3
1.1.2 Funkce města	4
1.1.3 Úloha municipalit při zajišťování funkcí měst	5
1.2 PŘÍMÉ ZAHRANIČNÍ INVESTICE	8
1.2.1 Vymezení přímých zahraničních investic	8
1.2.2 Dopady přímých zahraničních investic na hostitelský region	11
1.2.3 „AFTER CARE“ programy (Programy následné péče o investory)	14
1.3 SOCIÁLNÍ ASPEKTY.....	20
1.3.1 Adaptace pracovních migrantů na prostředí města	20
1.3.2 Volný čas a jeho role při adaptaci	23
2 ZAHRANIČNÍ INVESTICE V OSTRAVĚ A JEJÍM OKOLÍ.....	25
2.1 CHARAKTERISTIKA ÚZEMÍ.....	25
2.1.1 Poloha města	25
2.1.2 Podnikatelské prostředí	26
2.2 SLUŽBY NABÍZENÉ ZAHRANIČNÍM FIRMÁM V OSTRAVĚ	29
2.2.1 Služby města Ostravy	30
2.2.2 Služby Agentury pro regionální rozvoj, a.s.	30
2.2.3 Služby agentury CzechInvest	33
2.2.4 Další instituce	34
2.3 ZAHRANIČNÍ FIRMY V OSTRAVĚ (VYUŽÍVAJÍCÍ SLUŽBY PRO INVESTORY).....	34
2.3.1 Vývoj počtu zahraničních firem	35
2.3.2 Přehled zahraničních firem podle zemí	36
2.3.3 Cizinci v managementu zahraničních firem	38
3 ŽIVOT INVESTORŮ V OSTRAVĚ.....	40
3.1 SBĚR DAT	40
3.2 OSTRAVA JAKO PROSTŘEDÍ PRO CIZINCE	43
3.2.1 Bydlení cizinců v Ostravě	43
3.2.2 Vzdělávání cizinců v Ostravě	43
3.2.3 Jak cizinci tráví v Ostravě volný čas?	47
3.3 CO NAPOMÁHÁ ADAPTACI INVESTORŮ NA ŽIVOT V OSTRAVĚ?	59
3.3.1 Instituce vytvářející cizincům v Ostravě zázemí	59
3.3.2 Zdroje informací zahraničních investorů o životě v Ostravě	62
3.4 SHRUTÍ DANÉ PROBLEMATIKY	64
3.4.1 Celková spokojenost zahraničních investorů se životem v Ostravě	64
3.4.2 SWOT analýzy	68
4 NÁVRHY A DOPORUČENÍ.....	70
ZÁVĚR.....	79
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	82

Úvod

V posledních letech dochází v Ostravě k výraznému růstu přílivu zahraničních investic. Naplňují se průmyslové zóny, rostou nová administrativní centra, stavějí se milionářské byty. Tyto investice ovlivňují regionální trh práce, vývoj hrubého domácího produktu, dodavatelské trhy, odvětvovou strukturu, znalostní ekonomiku atd. Názory na kvalitu vlivu zahraničních investic na regionální ekonomiku se různí, převládá však pozitivní postoj směrem ke snaze zahraniční investory do regionu lákat a udržet si je.

Také město Ostrava (potažmo Moravskoslezský kraj) se snaží vytvářet zahraničním firmám co nejoptimálnější podmínky k lokalizaci. Nabízejí se investiční pobídky všeho druhu s cílem zvýšení konkurenceschopnosti regionu – připravují se průmyslové zóny, investuje se do zvýšení kvality technické i administrativní infrastruktury.

Zahraniční investoři na tuto nabídku reagují a lokalizují zde své firmy. Je běžným trendem, že se zahraničním kapitálem přicházejí také zahraniční manažeři. Bývají mateřskou firmou vysláni do místa výstavby nového podniku za účelem splnění určitého úkolu, krátkodobého řízení firmy a jejích odvětví, zpravidla po dobu do 3 let. Dochází tak k přílivu vysoce kvalifikované zahraniční pracovní síly, která ve městě nachází své dočasné bydliště. Tito cizinci, přijíždějící často se svými partnery a dětmi, se na nové prostředí adaptují v různých oblastech – zvykají si na nové bydlení, hledají školy pro své děti, snaží se orientovat ve městě, chtějí smysluplným způsobem trávit volný čas apod. Ne vždy však tato adaptace probíhá bez problémů.

Proto se nabízí otázka, zda jsou služby, které jsou zahraničním manažerům v Ostravě nabízeny, a možnosti, které tady mají, dostatečné. Každá mince má dvě strany – pokud město Ostrava usiluje o získání a udržení zahraničních investorů tím, že se jim snaží vytvořit optimální ekonomické podmínky pro umístění firmy, mělo by také brát v úvahu fakt, že příchod zahraničních investorů bývá spojen s přílivem výše zmiňovaných cizinců se specifickými potřebami.

Tímto se dostávám k podstatě této práce, jejíž cíl spočívá v analýze služeb, které Ostrava poskytuje na straně jedné zahraničním firmám pro usnadnění jejich vstupu na místní trh a adaptaci na místní podmínky, a na straně druhé zahraničním manažerům a jejich rodinám pro usnadnění adaptace na život v Ostravě. Více jsem se v případě adaptace manažerů zaměřila na jejich volný čas, protože je považován za jeden z klíčových faktorů bezproblémové adaptace na život v nových podmínkách.

Vzhledem k vývoji zahraničních investic ve městě se dá předpokládat, že se Ostrava bude stávat čím dál tím víc multikulturní. Proto se pokusím v rámci této práce zhodnotit připravenost Ostravy na tuto situaci a možnosti, jaké v oblasti trávení volného času příchozím cizincům nabízí. K volbě tohoto tématu mě vedla jeho aktuálnost a dosavadní nediskutovanost, a také zvědavost, jak je mé rodné město vnímáno očima cizinců. Tato práce také reflektuje vzrůstající význam tzv. měkkých osobních lokalizačních faktorů na úkor tradičních tvrdých.

Struktura práce je následující: V první kapitole se zaměřím na nástin základních teoretických východisek, které jsou vzhledem k obsahu této práce relevantní. Tato kapitola se může zdát na první pohled poněkud tematicky nesourodá, považuji však za důležité uvést alespoň základní informace k oblastem, které s daným tématem vztahují.

Druhá kapitola se zabývá základní charakteristikou podnikatelského prostředí a analýzou vývoje a současného stavu zahraničních investic v Ostravě. Přináší také informace o počtech a národnostním složení cizinců v zahraničních firmách, což jsou významné vstupní informace pro třetí kapitolu. Ta se zabývá analýzou nabídky možností bydlení, vzdělávání a trávení volného času cizinci v Ostravě. Nabídka možností je v této kapitole komparována s názory a spokojeností zahraničních manažerů s těmito oblastmi. Data byla získána jednak pomocí dotazníkového šetření, realizovaného mezi zahraničními manažery a jejich rodinami, a jednak pomocí rozhovorů s osobami, které se v dané oblasti pohybují a v dané problematice se orientují.

Ve čtvrté kapitole pak přináším návrhy opatření a projektů, jejichž realizace by adaptací zahraničních manažerů a jejich rodin na život v Ostravě usnadnila a eliminovala problémy, které byly pomocí šetření identifikovány.

Teoretická východiska

V rámci této úvodní kapitoly poskytnu vymezení základních pojmů, se kterými budu v dalším textu pracovat. Jak jsem již uvedla, kapitola se může zdát tematicky nesourodá, ale podchycuje všechny aspekty, jejichž neznalost by mohla omezit čtenářův pohled na danou problematiku.

1.1 Prostorové vymezení

Jelikož se tato práce řeší určitou problematiku v daném konkrétním městě a jeho zázemí, považuji za nezbytné na úvod vymežit, co je pojmem „město“ vlastně myšleno, a v jakém kontextu jej budu v této práci využívat.

1.1.1 Město - definice, územní vymezení

Při vymezování pojmu „město“ do současné doby odborníci nedospěli k žádné konkrétní všeobecně uznávané a přijímané definici. Pro určení a identifikaci města se užívají mnohá kritéria (např. Sýkora, 2007), z nichž mohu uvést např.:

- administrativní kritérium; sídlo se stává městem, pokud mu byl přidělen statut města podle § 3 zákona č. 128/200 Sb., o obcích (v České republice na základě velikostního kritéria, viz níže), má městský úřad;
- velikostní kritéria; jako základní kritérium se užívá počet obyvatel sídla - v České republice je městem obec, která má alespoň 3000 obyvatel;
- kritérium významu města; určující je centrální role města vzhledem ke svému zázemí a přítomnost specializovaných institucí, které slouží i zázemí města – např. nemocnice apod.;
- kritérium způsobu života v sídle; městský způsob života se vyznačuje určitými charakteristickými rysy – odlišná kvalita a intenzita společenských vztahů, např. pro město specifická větší anonymita ve vztazích atd.;

V jednotlivých zemích světa se užívají pro statistické účely různé definice města na základě vymezení pomocí některých z výše uvedených kritérií nebo jejich kombinací.

Co se týče územního vymezení města, používají se 3 způsoby vymezení, a to:

administrativní vymezení města (určeno administrativní hranicí obce nebo jiného územně-správního celku), morfologické (sleduje se kompaktnost zastavěného území) a funkční (sleduje se integrita vnitřních vztahů městského systému).

Etapový model vývoje města (vycházející z funkční koncepce města) člení každé město na vnitřní a vnější část – jádro o vnější okruh – tzv. zázemí. Tyto dvě části spolu tvoří funkční městský region (Functional Urban Region, FUR)¹. Zázemí je tedy v tomto smyslu vnější část města, která je s městem úzce ekonomicky spojená, nezávisle na tom, ke které administrativní jednotce patří. Pro určení hranice zázemí se užívají různá kritéria, nejčastěji dojíždka do zaměstnání apod.

Co se v této práci se rozumí pod pojmem město Ostrava je vymezeno na začátku kap. 1.4.

1.1.2 Funkce města

V sociologických klasifikacích měst se klade největší důraz na funkci měst (Musil, 1967). Město se dříve vymezovalo oproti zemědělské vesnici jako výlučné centrum průmyslové výroby. Vzhledem ke změnám ve funkčním vymezení měst by však takovéto „město“ už v dnešní době neexistovalo (Hrůza, 1965).

V dnešní době plní město jako specifický typ sídla několik významných funkcí, v zásadě bychom je mohli shrnout do tří hlavních kategorií:

- středisková funkce
- speciální funkce
- transportní funkce.

Středisková funkce je souhrnem dílčích městských funkcí a zahrnuje všechny dílčí funkce, které město poskytuje svému zázemí. Střediskovou funkci mají větší města s vyšší koncentrací dále uváděných dílčích funkcí (polyfunkční města). Za nejvýznamnější dílčí funkce poskytované městem považujeme funkci residenční, obchodní, průmyslovou, pracovní, obslužnou, kulturní, správní, dopravní, dále pak funkci zdravotní, školskou, rekreační, apod.

Města se speciální funkcí jsou charakteristická tím, že se u nich uplatňuje jedna (příp. dvě) dílčí funkce ve významnější míře než funkce ostatní. Příkladem těchto

---

¹ MAIER, G., TÖDTLING, F., *Regionálna a urbanistická ekonomika: Teória lokalizácie a priestorová štruktúra*. 1997.

monofunkčních měst může být město průmyslové (s převládající funkcí průmyslovou), město lázeňské (funkce zdravotní, příp. obslužná), město obchodní, příp. administrativní apod. Tyto funkce většinou neslouží přímo zázemí města, jejich působnost je širší příp. užší.

Transportní funkce města představuje postavení města v rámci přepravy na větší vzdálenosti. Tím se tato funkce odílí dopravní funkce jakožto součástí střediskové funkce města.

1.1.3 Úloha municipalit při zajišťování funkcí měst

Z výše uvedeného je patrné, že město je komplexním organismem, který by měl naplňovat veškeré potřebné funkce pro všechny zájmové skupiny lidí s městem spojené. Prioritou vedení měst by v tomto směru měla být efektivní a co neoptimalnější podpora poskytování těchto funkcí, s ohledem na všechna specifika města a konkrétní faktory, které vývoj daného města ovlivňují.

V kontextu této práce bych chtěla zdůraznit - ve vztahu k vytváření optimálního podnikatelského prostředí tuzemským i zahraničním firmám – podporu průmyslové a obchodní funkce města. Vedení měst – pokud chce vzhledem k typu města tyto funkce podporovat a využívat důsledky z nich plynoucí – by mělo optimalizovat podnikatelské prostředí města nejen nabídkou vhodných ploch, nemovitostí, technického zázemí apod., ale i nabídkou specifických služeb pro podnikatele, které by v tomto smyslu pro město představovaly komparativní výhodu.

Tato problematika úzce souvisí s významem tzv. tvrdých a měkkých lokalizačních faktorů². Co se týče podpory průmyslové a obchodní funkce, jde zejména o zvyšování nabídky tvrdých lokalizačních faktorů (dále TLF). Podle Grabowa (2005)³ jsou TLF měřitelné, mají přímý vliv na činnost podniků a jejich ziskovost, jsou determinovány tržními silami. Příklady TLF jsou např. dopravní napojení, trh práce, místní poplatky a daně, disponibilní plochy a výše nájmů, nabídka kancelářských prostor, legislativa v oblasti životního prostředí (např. ekologické daně apod.), kontakty v oboru (odvětví),

---

² Lokalizační faktory (neboli faktory rozmístění) můžeme definovat jako faktory vysvětlující současné umístění sociálně geografických objektů v území, nebo vstupující do procesu vyhledávání nejvhodnější lokace plánovaných objektů v území. (Kubeš, 2003).

³ GRABOW, B. Weiche Standortfaktoren in Theorie und Empirie – ein Überblick. In THIEBEN, F. *Weiche Standortfaktoren*. Berlin, 2005.

blízkost odbytových trhů, doprava ve městě, blízkost dodavatelských trhů, přítomnost vysokých škol, výzkumných center atd.

To jsou tedy převážně oblasti, které může vedení města svou politikou a intervencemi ovlivnit.

Pokud však má být rozvoj města všestranný, nemělo by vedení města zapomínat na i na podporu dalších základních funkcí měst – residenční, vzdělávací, kulturní, rekreační apod. Tyto vybrané funkce jsou klíčové nejen pro stávající obyvatele města, ale i pro potenciální a nově příchozí podnikatele.

V toto smyslu by tedy město mělo dbát i na rozvoj tzv. měkkých lokalizačních faktorů (dále MLF). Ty jsou podle Grabowa obtížně měřitelné, mají na podnikatelskou činnost vliv přímý nebo nepřímý, nemají viditelný dopad na ekonomické výstupy. Grabow dále rozlišuje:

- *měkké faktory podnikatelské*⁴ - např. hospodářské klima dané země, veřejná správa, image potenciálního umístění závodu, image města/regionu, možnosti rozvoje, rozšíření podnikání;
- a *měkké faktory osobní*⁵ - např. bydlení, kvalita životního prostředí, školy/vzdělávací zařízení, možnosti trávení volného času, krása daného regionu, krása města, klidnost prostředí, „vysoká kultura“ (divadla, muzea, galerie apod.), „nízká kultura“ (kina, různá zábavní zařízení apod.).

---

⁴ Mají přímý vliv na podnikatelskou činnost, nejsou měřitelné.

⁵ Nemají přímý vliv na podnikatelskou činnost, zahrnují osobní preference podnikatelů, vycházejí čistě ze subjektivního vnímání podnikatele.

Obr. 0.1: Tvrdé a měkké lokalizační faktory

Zdroj: Upraveno podle Deutsches Institut für Urbanistik, in Grabow, 2005

V případě střediskových měst (kterým Ostrava je) by tedy vedení města mělo dbát na to, aby byl rozvoj města chápán komplexně ve všech oblastech a sférách, které život ve městě ovlivňují. V tomto typu měst by měly být funkce v rovnováze, protože spolu vzájemně souvisí a ovlivňují se. Je třeba si uvědomit, že pokud se město snaží přilákat investory, nelze jen rozvíjet obchodní a průmyslové funkce, ale vzhledem ke stále vzrůstajícímu významu MLF také funkce kulturní, rekreační apod. (vzájemnou souvislost a komplementaritu tvrdých a měkkých lokalizačních faktorů ukazuje obr. 1.1).

1.2 Přímé zahraniční investice

Jelikož jsou v dalším textu ve značné míře využívány pojmy „zahraniční investor“, „zahraniční firma“ atd., je na místě v této kapitole poskytnout alespoň stručné vymezení těchto a dalších pojmů, které s nimi souvisí.

Investice jako takové jsou v obecné ekonomické teorii považovány za ekonomickou činnost, při níž se subjekt vzdává současné spotřeby s výhledem zvýšení produktu v budoucnosti. Hlavními formami investic jsou investice do hmotného kapitálu a nehmotné investice. Ve finančním smyslu mají investice význam nákupu cenných papírů, jakými jsou akcie nebo obligace“ (Kalínská, 1999). V této práci se budu zabývat přímými zahraničními investicemi.

1.2.1 Vymezení přímých zahraničních investic

Pro vymezení pojmu přímých zahraničních investic (dále PZI) existuje několik definic. Obvykle jsou PZI definovány jako takové vlastnictví majetku dané země rezidenty druhé země, které jim umožňuje kontrolu a rozhodování nad podnikem na základě dostatečného podílu na celkovém majetku.

Rozhodující znaky PZI:

- investor je schopen aktivně se podílet na řízení a kontrole daného podniku,
- PZI jsou většinou založeny na vlastnictví akcií,
- PZI zpravidla zakládají dlouhodobý vztah a zájem investora k získání stálého výdělku z podnikatelské činnosti,
- PZI plynou do podnikatelské činnosti v zahraničí, tj. na činnost na území jiného státu, než je stát investora (podle Dvořáčka, 2005).

OECD⁶ a EUROSTAT definují PZI jako takovou kapitálovou strukturu investice do zahraničí, jejíž důvodem je založení a udržování trvalých majetkových vztahů se zahraniční společností a v daném období je vykonáván zjevný vliv na řízení společnosti při současném splnění podmínky, že taková investice tvoří minimálně 10 % cílového základního kapitálu.

---

⁶ OECD Benchmark Definition of Foreign Direct Investment [online]. 3. vydání France: OECD PUBLICATIONS, 1999.

Česká národní banka charakterizuje PZI v souladu s výše uvedenými organizacemi následovně:

„Přímá zahraniční investice odráží záměr rezidenta jedné ekonomiky (přímý investor) získat trvalou účast v subjektu, který je rezidentem v ekonomice jiné než ekonomika investora (přímá investice). Trvalá účast implikuje existenci dlouhodobého vztahu mezi přímým investorem a přímou investicí a podstatný vliv na řízení podniku. Přímá investice zahrnuje jak původní transakci mezi oběma subjekty, tak všechny následující kapitálové transakce mezi nimi a mezi afilovanými⁷ podniky, zapsanými i nezapsanými v obchodním rejstříku.“ Podnik – přímá investice je dále definován jako „podnik zapsaný nebo nezapsaný v obchodním rejstříku, v němž zahraniční investor vlastní 10 a více procent akcií (podílu) nebo hlasovacích práv u zapsaného podniku nebo ekvivalent u nezapsaného podniku.“⁸

Přímá investice dále podle ČNB zahrnuje jak přímo, tak i nepřímo vlastněné afilace, které se podle procenta podílu investora na základním kapitálu nebo hlasovacích právech dělí na:

- dceřiné společnosti (více než 50% podíl),
- přidružené společnosti (10 – 50% podíl) a
- pobočky (100% vlastněná trvalá zastoupení nebo kanceláře přímého investora; pozemky a stavby přímo vlastněné nerezidentem; mobilní zařízení operující v ekonomice alespoň 1 rok).

V tomto kontextu budu tedy pojem „zahraniční firma“ v další práci používat pro firmy se zahraniční majetkovou účastí – s vlivem na řízení přímým – pomocí zahraničních pracovníků v managementu, nebo nepřímým – pomocí přítomnosti cizinců ze zahraniční mateřské firmy ve vrcholových orgánech (představenstvu, dozorčí radě) zahraniční firmy v Ostravě.

„Zahraniční manažerem“⁹ či zahraničním investorem je tedy myšlen pracovník vrcholového managementu, vyslaný mateřskou firmou ze zahraničí k řízení založení a dalšího vedení dceřinné, přidružené společnosti, či pobočky zahraniční firmy v Ostravě.

---

⁷ Afilace - zahraniční pobočka podniku zřízená formou dceřiné společnosti (s vlastní právní subjektivitou).

⁸ In: ČNB: Přímé zahraniční investice 2003.

Tito manažeři – jak již bylo řečeno, přijíždějí do Ostravy většinou na zhruba 3 roky. V jistém smyslu je můžeme považovat za pracovní migranty¹⁰ (o migraci vzdělaných a vysoce kvalifikovaných osob hovoří např. Castles a Miller¹¹). V rámci typologie migrace¹² se tedy jedná o skupinu legálních dobrovolných pracovních migrantů, přicházejících ze zahraničí (vnější migrace) za účelem dočasného pobytu.

1.2.1.1 Formy přímých zahraničních investic

Formy, jež mohou PZI nabývat, jsou především investice na zelené louce, fúze či akvizice a joint venture.

V případě investice na zelené louce (tzv. „green field“) jde o založení a výstavbu nového podniku¹³. U této formy investice je důležitá role vlády hostitelské země – jedním z důležitých faktorů lokalizace potencionálního investora je přítomnost či nepřítomnost investičních pobídek a celková podpora investorů ze strany hostitelské země.

Fúze a akvizice. Pojem fúze zahrnuje 2 typy vzniku společnosti – sloučení a splynutí¹⁴. Zatímco při sloučení je alespoň jedna společnost zrušena bez likvidace a zanikne, v případě splynutí zanikají dvě nebo více společností a je z nich vytvořena společnost nová.

V anglické terminologii často užívané spojení M&A (merger and acquisition) odpovídá českému spojení fúze a akvizice. Rozlišujeme akvizici kapitálovou, tj. získání určitého procenta akcií a tudíž podílu na hlasovacích právech v jiné společnosti, přičemž obě společnosti pokračují ve své činnosti, a akvizici majetkovou, tj. ovládnutí čistého majetku podniku (Dvořáček, 2005).

---

⁹ Není mou snahou podávat odborné definice z oblasti managementu, chci jen vysvětlit souvislosti, kdo se pod tímto pojmem v rámci této práce skrývá.

¹⁰ Migrace (z lat. *migratio* - *stěhování, přestěhování (se)*, slovo odvozené od *migro, migrare, -stěhovati se, vystěhovati se, přesídliti*) je forma prostorové mobility obyvatelstva (jednotlivců i skupin) – pohyb obyvatelstva v geografickém prostoru z důvodů uspokojování potřeb.

¹¹ CASTLES, S., MILLER, M.J. *The Age of Migration*, 1993.

¹² Typy migrace podle různých hledisek: vnější, vnitřní (prostorové hledisko), legální, ilegální (administrativní hledisko), dobrovolná, nedobrovolná (hledisko dobrovolnosti), permanentní, dočasná (časové hledisko), ekonomická - především pracovní, politická, environmentální (hledisko důvodu migranta k migraci).

¹³ Oproti tomu u tzv. „brown field“ investic jde o kapitálové vklady do již existujících firem. Investor je u tohoto typu investic motivován především již dosaženými dobrými výsledky firmy.

¹⁴ Anglický ekvivalent pojmu sloučení je termín „merger“, v případě pojmu splynutí je to „consolidation“.

Joint ventures vzniká jako výsledek PZI dvou či více podniků, které na základě smlouvy zakládají právnickou osobu, jejíž kapitál vytvářejí společně a na jejímž řízení se podílejí¹⁵.

1.2.2 Dopady přímých zahraničních investic na hostitelský region

K podložení významu, který přikládám v této práci poskytování služeb zahraničním investorům, přináším v této subkapitole stručný přehled dopadů, které mají zahraniční investice na hostitelský region. Mám na mysli nejen dopady ekonomické, ale v kontextu této práce také dopady sociální a kulturní.

Ekonomické dopady

Velkou roli při posuzování dopadů PZI na ekonomiku hostitelské země hraje charakter ekonomiky konkrétní hostitelské země – jiný vliv, intenzitu i rozdílné efekty bude mít PZI ve vyspělé západní ekonomice a v rozvojové zemi. Z konkrétních faktorů, jejichž úroveň je rozdílná v různých fázích vývoje a vyspělosti ekonomik, jež mají vliv na konkrétní projevy dopadu PZI na hostitelskou zemi, lze uvést například kapitálovou zásobu hostitelské země, kvalitu místní infrastruktury, stupeň modernity používaných technologií, kvalitu a cenu pracovní síly, ekologické standardy apod.

Efekty PZI v ekonomice lze členit podle několika hledisek. Dle míry vazby efektu na PZI rozlišujeme efekty *přímé*, které jsou přímo vázané na příliv PZI (např. vytvoření nových pracovních míst, daňové příjmy, růst produktivity práce) a efekty *nepřímé*, u nichž nelze nalézt přímou vazbu na příliv PZI (např. vytvoření vazeb domácích podniků se zahraničím, jejich začlenění do subdodavatelských řetězců nadnárodních společností, zlepšení institucionálního prostředí atd.). Dále můžeme na efekty PZI nazírat z makro či mikro pohledu. Zatímco u *makro* pohledu zjišťujeme spojitost mezi PZI a ekonomickým růstem hostitelské ekonomiky, u *mikro* pohledu posuzujeme především dopad PZI na jednotlivé firmy (např. transfer technologií apod.).

Z kvalitativního hlediska rozlišujeme efekty pozitivní a negativní.

Mezi pozitivní dopady PZI na hostitelskou ekonomiku patří např. to, že PZI: doplňují nedostatek domácího kapitálu, poskytují odbytové možnosti pro místní podniky

---

¹⁵ Joint venture může vzniknout i na základě smluvních vztahů bez kapitálové účasti (tzv. „non-equity“ joint ventures, v tomto případě se však nejedná o PZI).

(zapojení domácích výrobců do dodavatelských řetězců zahraničních společností), působí v oblasti trhu práce (tvorba pracovních míst nejen přímo v podniku zahraničního investora, ale i u subdodavatelských podniků, snižování nezaměstnanosti, pokles sociálních výdajů z veřejných rozpočtů, zaměstnávání absolventů atd.¹⁶).

PZI dále odvádějí odvody do soustavy veřejných rozpočtů, umožňují transfer technologií a řídicích a marketingových metod (doplnění kvalitního lidského kapitálu, PZI jako zdroj inovací); nepřímo rozvíjejí infrastrukturu regionu (vysoké nároky zahraničních podniků na informační technologie, servisní činnosti, logistiku apod.), zlepšují stav institucionálního systému hostitelského regionu (tlak na zefektivnění veřejné administrativy, zvyšování úrovně podnikatelské kultury, zlepšení image regionu v zahraničí apod.), exportní orientace PZI zlepšuje obchodní bilanci země¹⁷, přítomnost PZI zvyšuje konkurenci na domácích trzích a alokační efektivnost atd.

Z negativních dopadů PZI na hostitelskou ekonomiku to jsou např.: nepřátelské převzetí firmy s úmyslem utlumit výrobu daného oboru s cílem, aby zahraniční mateřská firma neměla konkurenci, vytěšňování domácích úspor zahraničními úsporami a vynucený transfer domácích úspor do zahraničí za nepříznivých podmínek, vytěšňování a likvidace domácích konkurentů rozvojem výroby ve firmách se zahraničním kapitálem, zvyšování mezd v sektoru zahraničních firem se přelije do sektoru domácích firem, kde ale produktivita práce roste pomaleji, což způsobí růst nezaměstnanosti a pokles konkurenční schopnosti v domácích firmách, zvyšování zásoby peněz vlivem PZI má inflační dopady, zvyšování importu materiálu a polotovarů ve firmách s PZI vede k likvidaci domácích dodavatelů těchto komodit atd. Některé firmy také vůbec nemusí výrazně ovlivnit místní ekonomiku daného regionu.¹⁸

---

¹⁶ Ne všechny dopady na trh práce se ale projeví v daném regionu či zemi – často je najímána i pracovní síla z jiných zemí, proto se může např. snížení nezaměstnanosti projevit v hostitelské zemi jen z části a z části v zemi jiné. Velkou roli zde samozřejmě hraje kvalifikovanost pracovní síly v dané oblasti vzhledem k požadavkům lokalizující se firmy.

¹⁷ Je třeba však brát v úvahu i negativní dopad na obchodní bilanci země při dovozu komponent, surovin a jiných zdrojů ze zahraničí.

¹⁸ Tyto firmy jsou někdy nazývány tzv. „katedrálami v poušti“. Představují krajní případ vazby PZI na hostitelskou ekonomiku (Massey, 1984), kdy nový zahraniční subjekt nevytváří (téměř) žádné vazby na místní ekonomiku a čerpá pouze výhody (především cenové) místních produkčních faktorů. Pojem „katedrála“ naznačuje, že se jedná o značně velký podnik, který obvykle využívá podstatně vyspělejší technologie (včetně řídicích a organizačních procesů) ve srovnání s místními podniky. Přívlastek „v poušti“ zdůrazňuje izolovanost tohoto podniku od ostatních firem v regionu. V případě rozvinutí tohoto způsobu koexistence přichozího investora s místní ekonomikou je v delším období vysoce pravděpodobný záporný čistý efekt investice na místní ekonomiku (podle Studie dopadů investice Hyundai na Moravskoslezský kraj).

Sociální dopady

V kontextu této práce je důležité zmínit také sociální a kulturní dopady zahraničních investic na hostitelskou zemi. Tyto dopady jsou pojaty především ve smyslu změn v sociálním a kulturním prostředí hostitelské země v důsledku příchodu zahraničních pracovníků. Mám v této souvislosti namysli zejména zahraniční manažery a jiné vysoce postavené pracovníky – tedy skupinu osob, kteří mají většinou vysoké vzdělání, příjmy a tomu odpovídající nároky na kvalitu života po dobu svého (většinou dočasného, do 3 let) pobytu v hostitelské zemi. Hledání nového bydlení zahraničních pracovníků v hostitelské zemi je často ovlivněno přítomností dalších „krajanů“ usídlených v dané lokalitě. Vznikají tak malé komunity cizinců, kteří tendují ke koncentraci na jednom místě. Více bude o této problematice pojednáno v kap. 1.3.1.

Dopad na sociální prostředí hostitelské země při výraznějším přílivu kvalifikované pracovní síly z ciziny je tedy velmi pravděpodobný a projevuje se zejména změnami v spotřebitelském chování a zvycích jak na straně zahraničních tak na straně místních obyvatel. Tím je myšleno vytváření nových aktivit - například vznik nových společenských nebo sportovních aktivit nebo restaurací s tradiční kuchyní zahraničních obyvatel, kdy dochází k vzájemnému „obohacování“ místních obyvatel i imigrantů.

Kulturní dopady

Kulturní dopady nových komunit zahraničních obyvatel v důsledku přílivu zahraničních investic mohou nabývat různých forem. Může jít o pořádání např. různých národních dnů země původu cizinců, festivalů jejich národní hudby apod. Tyto nové aktivity mohou iniciovat buď místní obyvatelé, instituce hostitelské země nebo cizinci, resp. zájmové skupiny komunity cizinců. Může také dojít ke změnám v již stávajících kulturních aktivitách nebo k jejich rozšíření směrem k zájmu cizinců v dané oblasti. Zajímavé je, že tento jev – zvyšování nabídky kulturních aktivit pro zahraniční obyvatele – může mít multiplikační efekt v podobě přilákání dalších zahraničních podnikatelů a firem, pro které při lokalizaci hraje kulturní prostředí dané lokality významnější roli.

Co se týče těchto kulturních a sociálních dopadů PZI na hostitelskou zemi (resp. region, město) je třeba zdůraznit, že tyto dopady jsou možné jen u PZI, při kterých dochází k výraznějšímu příchodu zahraničních pracovníků do hostitelské země, kteří se na novém místě dočasně nebo trvale usídlují. Při PZI, které jsou realizovány „jen“ formou majetkové účasti zahraničního kapitálu a vliv na řízení je uskutečňován jen „na dálku“ z domácí země

investora bez účasti zahraničního managementu v hostitelské zemi PZI, tyto sociální a kulturní dopady samozřejmě nevznikají.

Dopady PZI na hostitelský region jsou tedy dalekosáhlé. Někteří autoři¹⁹ poukazují spíše na negativní aspekty přílivu zahraničních investic do regionu, všeobecně je však větší váha přisuzována pozitivním dopadům PZI. V ČR tomu není jinak – svědčí o tom rozsah investičních pobídek a služeb nabízeným investorům. Hodnocení důležitosti přílivu PZI a jeho dopadů pro hostitelský region přenechám jiným, dále se budu věnovat službám, které mohou být investorům poskytovány.

1.2.3 „AFTER CARE“ programy (Programy následné péče o investory)

Nyní se dostáváme k otázce, která byla již částečně nastíněna v kap. 1.1.3 (a v následujících kapitolách bude ještě rozvedena do praktické roviny) - tedy k podpoře investorů a firem lokalizovaných v daném regionu. Jednou z forem podpory jsou tzv. „after care“ služby.

V rámci komplexní péče o zahraniční investory jsou realizovány tzv. „after care“ programy – podpůrné programy následné péče pro investory, kteří jsou v regionu lokalizováni (zahrnující často i pomocné služby při vstupu investora do regionu – dle rozdílů v názorech na definování pojmu AC, viz. dále). Programy následné péče zajišťují obvykle specializované agentury nebo jsou součástí aktivit, které vyvíjejí regionální rozvojové agentury. Tyto after care (dále AC) – nebo též follow up programy (Blažek, 2002) – jsou často nezbytné k udržení a posílení konkurenceschopnosti regionu. Konkrétní program by měl tedy vycházet především přímo z konkrétních potřeb investorů. Podle Blažka se jedná nejčastěji o pomoc při řešení administrativních problémů (rozšíření existujícího závodu, změna legislativy), dále o pomoc v oblasti lidských zdrojů, získávání místních subdodavatelů apod.

Vymezení after care

Podle United Nations²⁰ (2007) je termín after care definován jako „...škála aktivit, od podpůrných služeb poskytovaných bezprostředně po založení podniku, přes podpůrné

---

¹⁹ Např. Pavel Kohout, viz např. KOHOUT, P. Zahraniční investice: úspěch nebo fiasko. 2005.

²⁰ United Nations. Aftercare: A CORE FUNCTION IN INVESTMENT PROMOTION. Investment Advisory Series: United Nations Conference on Trade and Development [online]. 2007, no. 1 [cit. 2008-03-27]. Dostupný z WWW: <http://www.unctad.org/en/docs/iteipc20071_en.pdf>.

rozvojové služby pro udržení investice, povzbuzení následných investic a dosažení širšího místního ekonomického dopadu.“

Jednu z nejkompexnějších definic AC služeb investorům poskytli ve svém díle Young a Hood²¹, podle nichž AC představují “...souhrn všech potenciálních služeb, poskytovaných na úrovni podniku vládou a vládními agenturami, navržené k podpoře založení a dalšího rozvoje zahraničních poboček v hostitelské zemi nebo regionu s cílem maximalizovat jejich podíl na místním ekonomickém rozvoji.“

Je však nutno podotknout, že názory na definování AC služeb se mnohdy velmi různí – co poskytovatel, to poněkud jiná definice těchto služeb s především jejich konkrétního obsahu. Tato rozdílnost vychází ze samotného chápání AC služeb jako takových – můžeme na ně nazírat buď jako na podpůrné „po-prodejní aktivity“ pro soukromé firmy nebo jako na nástroj na podporu dlouhodobého rozvoje daného regionu.

V prvním případě je cílem after care především spokojenost zákazníka – tedy investora – a snaha vyjít mu v jeho konkrétních potřebách co nejvíce vstříc. Tak jako se mění potřeby investorů v čase, měli by poskytovatelé těchto služeb tento vývoj předvídat a být připraveni investorům poskytnout v danou chvíli co nejadekvátnější podpůrnou službu. Výše uvedené by se však mělo realizovat vždy s ohledem na žádoucí rozvoj daného regionu.

V druhém případě jde spíše o dlouhodoběji cílenější podpůrné služby, které nejsou poskytované nahodile jen jako řešení v danou chvíli vyvstalých problémů, ale které se soustředí na dlouhodobý rozvoj dané investorské firmy, daného regionu i samotných podpůrných služeb. Tento přístup je založen na teorii E. Delaneyho²², který přichází s konceptem 8 vývojových stupňů AC aktivit, kdy každá vyšší úroveň představuje širší a komplexnější okruh služeb než úroveň předchozí. Tento přístup předpokládá aktivnější zapojení poskytovatelů v souvislosti s vyšší úrovní strategického plánování vývoje AC služeb, tedy nejen poskytování služeb jevících se v daný okamžik jako potřebné.

1.2.3.1 Kategorizace after care služeb

After care služby můžeme vyčlenit podle typu a časového rámce do tří základních oblastí:

- strategické služby

---

²¹ Young, S. Hood, N., in: United Nations. Aftercare: A Core Function In Investment Promotion;

- provozní služby
- administrativní služby (Ansoff, in UN, 2007).

Tab. 0.1: Kategorizace after care služeb

		Oblast after care služeb		
Typ služeb	Strategické	Zavedení firmy tak, aby fungovala úspěšně, plnění jejích požadavků	Legislativa ohledně hospodářské soutěže, rozvoj produktu, výzkum a vývoj	Služby podporující firmy v počátcích strategického řízení
	Provozní	Vyhledání kancelářských prostor, nábor zaměstnanců, pomoc s instalací ICT	Školení zaměstnanců, veškerá povolení, podpora síťování, místní dodavatelské řetězce	Místní výzkum a vývoj, spolupráce s univerzitami, posílení vztahů s odbory
	Administrativní	Získání viz, povolení k dovozu, pracovní povolení pro rodinné příslušníky zahraničních investorů, působení v zóně volného obchodu	Mezinárodní školy, pomoc při nakupování a vyřízení potřebné administrativy	Daňové poradenství, spolupráce s veřejným sektorem v oblasti plánování a dopravy
		krátkodobé	střednědobé	dlouhodobé
		Časové hledisko		

Zdroj: Upraveno podle United Nations. Aftercare: A Core Function In Investment Promotion, 2007

Strategické služby jsou tedy zaměřeny na pomoc při řešení nejdůležitějších strategických otázek firem, od založení firmy přes podporu rozvoje nových a zdokonalených produktů a služeb, ale také např. na vytváření podmínek pro vzájemnou kooperaci firem nebo podpora místních dodavatelů při zachovávání mezinárodních standardů výrobků a služeb.

Provozní služby zahrnují pomoc v oblasti vyhledávání a zkvalitňování lidských zdrojů, zajištění podmínek kooperace s místní vědeckovýzkumnou základnou, identifikace

²² Delaney, E., in: United Nations. Aftercare: A Core Function In Investment Promotion.

místních dodavatelů a služby v oblasti marketingu. Instituce poskytující after care služby by se měly věnovat také vytváření tzv. klastrů.²³

Služby administrativní se zaměřují na získání veškerých dokumentů a povolení souvisejících s podnikáním firmy ve všech jeho fázích, ale i na pomoc při zajišťování některých osobních potřeb zahraničních investorů a jejich rodin - např. hledání vhodného bydlení, odpovídajících vzdělávacích institucí pro děti těchto rodin, pomoc při využívání místních služeb, a jiné praktické rady potřebné v běžném životě zahraničních manažerů a členů jejich rodin²⁴.

1.2.3.2 Význam after care služeb

Vzrůstající význam a důležitost realizace AC služeb můžeme podložit dvěma fakty – stále rostoucím vývojem trendu přílivu zahraničních investic do České republiky a jiných středoevropských a východoevropských zemí a souvisejícími změnami v organizaci mezinárodních obchodních aktivit (vytváření vysoce specializovaných společných funkcí mezi nadnárodními korporacemi, fungujících na bázi sítí).

V prvním případě hovoří pro realizaci AC aktivit fakt, že „klasické“ nabídky služeb pro potenciální investory (nabídka ploch, nemovitostí apod.) se stává v mnoha zemích v čase více a více ubikvitní, proto je třeba realizovat AC coby komparativní výhodu dané lokality. V tomto smyslu bychom mohli nabídku AC služeb považovat za měkký lokalizační faktor podnikatelský.

Co se týče vytváření nadnárodních sítí, zvýšená pozornost AC službám je v tomto případě příležitostí k podpoře přeshraniční spolupráce, místních firem i návazných investic. *Údaje z některých zemí ukazují, že až 60 % nových zahraničních investic do určitého regionu přichází ze zemí, jejichž investoři už v daném regionu působí.*²⁵

---

²³ Klaster je definován jako geograficky blízké seskupení vzájemně provázaných firem, specializovaných dodavatelů, poskytovatelů služeb a souvisejících institucí v konkrétním oboru i firem v příbuzných oborech, které spolu soutěží, ale také spolupracují, mají společné znaky a také se doplňují.

²⁴ I Blažek definuje tzv. „After care v sociální oblasti“; jsou to služby zaměřené na pomoc při zvyšování komfortu investorů v sociální oblasti. Příkladem takovýchto aktivit je např. zřizování cizojazyčných škol a lékařských ordinací, vyřizování pracovních povolení pro cizí státní příslušníky, nebo dokonce organizování aktivit pro rodinné příslušníky zahraničních manažerů apod. (Blažek, 2002).

²⁵ Příklad Singapuru, zdroj: Spee, R. (2005) in United Nations, 2007.

Význam AC služeb pro zahraniční investory

After care služby představují významnou formu spolupráce mezi firmami, kterým jsou služby poskytovány a institucemi, které tyto služby poskytují. Tato spolupráce je oboustranně výhodná – jak pro firmy samotné, tak i tyto instituce. Co se týče samotných firem, význam je evidentní – usnadnění rozhodování o lokalizaci, vstupu na místní trh a celkové adaptace firmy na místní tržní prostředí. Zde je třeba zdůraznit, že je důležité spolupracovat nejen s firmami, které do regionu teprve vstupují nebo jsou v něm zatím krátkou dobu, ale i s firmami, které již v daném regionu delší dobu působí.

Význam AC služeb na ekonomický rozvoj hostitelského regionu

Při příchodu nového investora do regionu se vždy očekává velký pozitivní dopad investice na hostitelský region. Je však třeba vzít v úvahu, že pozitivní efekty, s touto realizací spojené, nejsou automatické. Zde se vytváří prostor pro působení institucí, realizujících AC služby, jejichž úkolem je napomáhat tomu, aby tyto pozitivní efekty byly pro hostitelský region co největší. V případě již zavedených firem spočívá význam AC služeb pro hostitelský region především v udržování vztahů těchto firem s veřejným sektorem, což umožňuje *identifikaci bariér investování v daném regionu* a následné využití těchto poznatků v přístupu k firmám nově lokalizovaným. V této souvislosti je nutné zmínit, že *pro region bývá méně ekonomicky nákladné udržet si stávající investory než přilákání a získání investorů nových (dle UN, 2007).*

Pro rozvoj daného odvětví hospodářství v regionu může poskytováním AC služeb dojít k usnadnění tzv. spilloveru pozitivních dopadů především v těchto oblastech: nové manažerské techniky, nové technologie a dovednosti, mezinárodní spojení a sítě, spolupráce firem s univerzitami v oblasti výzkumu a vývoje atd.

1.2.3.3 After care ve světě a v ČR

Důležitými požadavky při zavádění AC aktivit je především poznání a pochopení trhu a potřeb zákazníka – tedy investora. Tak jako jsou rozdílné potřeby různých zahraničních investorů, tak budou tedy rozdílné i jednotlivé AC programy v různých regionech a zemích.

Co se týče realizace AC služeb, nejdéle jsou prováděny v USA, v ostatních zemích světa jsou relativně nové. Jen některé země věnují těmto službám podle UN adekvátní

pozornost – vedle Irska, Velké Británie a Korejské republiky je to také Česká republika. V zahraničí vznikají často instituce, které jsou zaměřeny přímo a jen na poskytování služeb investorům – tzv. IPA's – Investment Promotion Agency's. Další instituce, které jsou do poskytování after care služeb často zapojovány, a které mohou přinášet významné inputy, jsou různé veřejné instituce – např. ekonomické rozvojové agentury, průmyslové zóny, vědecko-technické parky, centra pro služby investorům, asociace investorů a související ministerstva.

V České republice je AC realizována především prostřednictvím organizace Czechinvest, některých regionálních rozvojových agentur a dalších zainteresovaných subjektů. AC služby poskytované organizací Czechinvest jsou zaměřeny nejen na zahraniční, ale i na domácí, české investory. Z poskytovaných služeb můžeme jmenovat například vyhledání dodavatelů v daném regionu, podpora v oblasti lidských zdrojů, organizace odborných seminářů, pracovních snídaní s vrcholnými představiteli státní správy, diskusních kulatých stolů, společenských akcí a mnoho dalších. Organizace se snaží jednotlivé služby přizpůsobit konkrétním potřebám investorů (dále viz kap. 1.5.3).

Dalším poskytovatelem služeb pro zahraniční investory v České republice je Sdružení pro zahraniční investice – AFI. Tato organizace sdružuje české společnosti se společným cílem – podpořit vstup zahraničních investorů do České republiky. Sdružení pro zahraniční investice nabízí zahraničním investorům širokou škálu služeb – od bankovního, daňového, či právního poradenství přes služby pro management a personální poradenství až po například hotelové služby, a mnoho dalších.

Velmi významnou roli hrají v oblasti poskytování následných služeb pro investory samozřejmě také jednotlivé regionální rozvojové agentury. Z regionálních rozvojových agentur v České republice se AC službám věnují především Regionální rozvojová agentura jižní Moravy, Regionální rozvojová agentura jižních Čech a Agentura pro regionální rozvoj, a.s., která sídlí v Ostravě, dále také Regionální rozvojová agentura Ústeckého kraje, Regionální rozvojová agentura Pardubického kraje a Regionální rozvojová agentura Plzeňského kraje.

1.3 Sociální aspekty

Již máme tedy vymezeny teoretické pojmy týkající se zahraničních firem a problematiky jejich vstupu na cizí trhy, včetně shrnutí možností, jakými službami jim lze jejich činnost v novém prostředí usnadnit. Jelikož je cílem mé práce zjistit, jak probíhá adaptace na nové prostředí nejen těchto firem, ale především cizinců – manažerů, kteří do nové země přicházejí, přináším v následující kapitole základní teoretické pojmy z oblasti sociologie, týkající se adaptace jedinců na nové prostředí, ve kterém se ocitli.

1.3.1 Adaptace pracovních migrantů na prostředí města

Pojem *adaptace* (z lat. *adaptatio* = přizpůsobení) znamená „přizpůsobení se něčemu“. V *sociologii* je adaptace proces, kterým se přizpůsobují přistěhovalci podmínkám místa, kam se nastěhovali. Tento proces začíná *asimilací*, tj. postupným stíráním rozdílů v řeči a chování mezi přistěhovalci a původními obyvateli, a přechází v tzv. *akulturaci*, tj. převzetí zvyků a životních hodnot nového prostředí (Musil, 1967).

Kadeřábková (2005) definuje tzv. *sociální a kulturní adaptaci* jako „soubor reakcí, kterými jedinec upravuje svoje chování tak, aby harmonicky zvládal podmínky daného prostředí“. Jde o proces vlastního přizpůsobování se podmínkám a požadavkům společnosti, v níž jedinec žije. Tato autorka uvádí ve spojitosti s procesem adaptace dvě významné fáze: pasivní *akomodace* a aktivní *asimilace*.

Akomodace je proces přizpůsobování se konfliktním situacím tím, že se udržuje určitá sociální distance mezi jedinci nebo sociálními skupinami, které by se mohly dostat do konfliktu, zatímco *asimilací* je nazýván proces přizpůsobování a splývání jedné sociální skupiny s druhou. Tento proces obvykle probíhá ve skupině lidí nebo i jednotlivců, kteří žijí dlouhou dobu nebo trvale uprostřed obyvatelstva jiné národnosti (přistěhovalci, příslušníci menšin). Při tomto procesu dochází zpravidla k jazykovým změnám, ke změnám v chování, jednání, změnám v hodnotových orientacích atd.

I Kadeřábková hovoří v této souvislosti o pojmu *akulturace*, jakožto o specifické formě adaptace na nové kulturní prostředí, do kterého se jedinec přistěhoval, když byl předtím vychován v kultuře jiné. V multikulturním prostředí (především v rámci lokálních nebo regionálních společenství) je proces akulturace jedinců nebo sociálních skupin s odlišnou kulturou velmi náročný.

Barša (2003) se věnuje možnostem integrace menšiny do většinové společnosti.

Integrace je chápána jako navazování kontaktů minority s majoritou. Je to komplexní proces, který se projevuje v různých oblastech, zejména v oblasti integrace sídelní, politické, právní, společenské a kulturní. Cílem integrace je začlenění jedince do společnosti se zachováním vnitřní identity.

Barša uvádí 3 základní roviny integrace menšiny do většinové společnosti: integraci kulturní, sociálně ekonomickou a občansko-politickou. Pojetí a druhy této třístupňové integrace ukazuje následující tabulka:

Tab. 0.2: Tříúrovňová typologie integrace

základní rovina integrace imigrantů	jednotlivá pojetí a druhy
Kulturní integrace	Asimilace
	Tavící kotlík
	Kulturní pluralismus
	Multikulturalismus
záporná varianta	Kulturní segregace
Sociálně-ekonomická integrace	Úplná
	Částečná
záporná varianta	Ekonomická segregace
Občansko-politická integrace	Asimilace
	Akomodace
záporná varianta	Politická segregace
	Etnicko-kulturní konflikt

Zdroj: Barša ,2003, In Hladík, 2006

V prvé řadě představím pro účely této práce nejdůležitější formu integrace – a to kulturní. O *asimilaci* se smyslu opuštění původních hodnot jsem se zmiňovala již výše, nyní představím zbývající 3 pojetí. V případě *tavícího kotlíku* dochází ke splynutí menšiny s celkem, na rozdíl od asimilace jej obohatí o své specifické znaky a hodnoty. V pojetí *kulturního pluralismu* si menšina zachová svou kulturní odlišnost a soudržnost, avšak ekonomicky a politicky je pevně vsazena do okolní společnosti. *Multikulturalismus* pak

kulturně-skupinovou mnohost povyšuje na politicky prosazovaný rys dané společnosti.

Sociálně-ekonomická integrace úplná je v podstatě ekonomická asimilace²⁶, při *částečné* mají členové určitých skupin výrazně horší šance hospodářského úspěchu než příslušníci skupin jiných. *Ekonomická segregace* nastává tehdy, pokud nemají znevýhodněné skupiny žádné zastoupení ve vyšších sociálně příjmových kategoriích.

Občansko-politická integrace má dvě formy – *asimilaci* a *akomodaci*. První z nich je stav, kdy etnická příslušnost neovlivňuje šanci na zaměstnání ve státní správě či na úspěch ve volbách. *Akomodace* v tomto případě představuje záměrné brání ohledu na etnicko-kulturní menšiny ve státní správě – ve formě upřednostňování těchto menšin. Záporné varianty jsou *politická segregace* – politická kontrola menšiny většinou a *etnický konflikt*, který se může vyvinout z politické segregace, která je většinou spjata se segregací sociálně-ekonomickou a kulturní (Hladík, 2006).

Nyní se pokusím výše uvedené poznatky aplikovat na mnou zkoumanou situaci v oblasti adaptace (resp. integrace) zahraničních manažerů. Klíčová pro tuto aplikaci bude časová omezenost pobytu této zkoumané skupiny obyvatel - tyto manažeři zde většinou přijíždějí na časově omezený pobyt (na dobu do 3 let). Míra celkové integrace i adaptace se bude dle mého názoru odvíjet od délky pobytu manažerů v Ostravě, přičemž čím delší pobyt, tím vyšší míra začlenění a přizpůsobení životu v novém prostředí.

Dalším faktorem, který má na tuto problematiku velký vliv, je dle mého názoru velikost skupin zahraničních manažerů jednotlivých národností – ve větší skupině (např. u korejské národnosti) je pravděpodobnější snaha o udržování původních tradic (kulturní adaptace) – v rámci určitého společenství, zatímco u menších skupin bude zřejmě převládat vyšší míra asimilace. U větších národnostních skupin cizinců (především Asiatů) dochází k udržování většího odstupu a izolace od místního obyvatelstva ve smyslu tendování k vytváření jistých vlastních komunit.

Tento jev demonstruje např. Peter Nijkamp ve své studii²⁷ na příkladu nizozemského Amstelveenu, města ležícího nedaleko Amsterdamu, ve kterém vznikla početná komunita japonských obyvatel, imigrujících do Nizozemska z pracovních důvodů. Zajímavé je, že v Amstelveenu žijí i Japonci, kteří pracují v jiných městech, přesto se na

---

²⁶ V případě ekonomické asimilace není zjištělná souvislost mezi etnicko-kulturním původem obyvatel a jejich ekonomickým postavením (Hladík, 2006).

²⁷ NIJKAMP, P., RIENSTRA, S.A. Internationalization and Localization: a Comparative Analysis of Hard and Soft Factors. In ROTHENGATTER, W., KOWALSKI, J. *Soft Factors in Spatial Dynamics*. [s.l.] : [s.n.], 2000. s. 64-85.

základě lokalizace krajanů a vzniku japonské komunity usídlili v Amstelveenu. V takovémto společenství je pravděpodobnost udržování původních tradic a zvyků vyšší a může dojít k vytvoření výše uvedené formy integrace – tzv. tavící kotlík.

V případě sociálně-ekonomické integrace půjde o integraci úplnou a co se týče občansko-politické integrace – tu dle mého názoru není v případě zahraničních manažerů s krátkodobým pobytem vůbec relevantní zkoumat.

1.3.2 Volný čas a jeho role při adaptaci

Jedním z mnoha předpokladů úspěšné adaptace cizince na nové prostředí je také *možnost smysluplně trávit svůj volný čas*. Člověk se cítí dobře a bez problémů se adaptuje na prostředí, ve kterém může uspokojovat veškeré své individuální potřeby – kromě základních fyziologických např. potřeba sociální interakce, odpočinku, rekreace, potřeba smysluplného trávení volného času, potřeba vlastního rozvoje v různých oblastech lidských činností apod. To, nakolik může člověk výše uvedené potřeby v novém prostředí uspokojovat, do značné míry ovlivňuje jeho spokojenost s kvalitou života v hostitelské zemi.

Třetí kapitola této práce je zaměřena na možnosti, které mají v Ostravě cizinci pro trávení volného času. Alespoň stručně si tedy vymezíme pojmy, které s volným časem souvisí. V odborné literatuře, zabývající se sociologií volného času²⁸, se setkáváme s mnoha různými definicemi pojmu volný čas, zde jsou některé z nich:

Joffre Dumazedier²⁹ volný čas charakterizuje jako „souhrn činností, jež může člověk provozovat s plnou libovůlí – buď aby si odpočinul, či aby se pobavil, nebo rozvinul své znalosti (jsou míněny znalosti nezainteresované povoláním), svou dobrovolnou společenskou účast nebo svou svobodnou tvůrčí schopnost poté, když se uvolnil od svých závazků pracovních, rodinných a společenských“.

Autoři, věnující se problematice volného času v životě jedince, se shodují na 3 základních funkcích volného času:

---

²⁸ Vznik sociologie volného času jako samostatné disciplíny datujeme zhruba do konce 19. století. Hlavní rozvoj zaznamenala sociologie volného času v 50. a 60. letech 20. stol. Podle jednoho z nejvýznamnějších osobností té doby v této disciplíně Joffreho Dumazediera je úkolem sociologie volného času získání obrazu o rozsahu volného času, o rozložení jednotlivých činností se specifikací dle věku, pohlaví, sociálně profesionálních kategorií, úrovně vzdělání, stupně urbanizace, s ohledem na různé časové cykly v nichž se volný čas odvíjí. V současné době se disciplína orientuje převážně na teorie o budoucím vývoji této sféry.

²⁹ Francouzský sociolog volného času; podle knihy Dumazedier J. Vers une civilisation du loisir?, Paříž: 1962.

- prostor pro odpočinek; závisí na obsahu práce, souhrnu fyzických a duševních sil a na potřebě a přání jednotlivce a na možnostech, které společnost poskytuje;
- prostor pro zábavu; formy zábavy mohou mít kolektivní i individuální podobu;
- prostor pro rozvoj lidské osobnosti; rozvoj lidských sil může mít samostatnou vzdělávací formu nebo může být a velmi často bývá součástí zábavy i odpočinku.

Činnosti, jimiž může člověk volný čas naplňovat, můžeme kategorizovat takto: činnosti manuální, fyzické (sportovní, cestovní a turistika), estetické, intelektuální a sociální. Selucký (1966) zdůrazňuje velkou roli subjektivity při volbě činností volného času jedincem. I když je tato volba podmíněna řadou vnějších faktorů³⁰, člověk sám rozhoduje o tom, jak volný čas naplní a co z něho vytvoří.

Pokud si chce hostitelský region nově přichozího investora se všemi výhodami z toho vyplývajících udržet, měly by místní municipality poskytnout zahraničním investorům a manažerům podmínky, které by jim proces adaptace co nejvíce usnadnily. Je proto na místě komunikace s nimi a hledání možností, jak jim v tomto směru vyjít maximálně vstříc. Důležitým aspektem v tomto směru je také přenos informací o kvalitě života v hostitelské zemi investorem (či zahraničním manažerem) do jeho domácí země. Komunikací s různými subjekty (podnikateli, institucemi apod.) vytváří zprostředkovaně image hostitelské země a daného regionu, ve kterém žije.

---

³⁰ Mezi tyto faktory ovlivňující způsob trávení volného času jedincem, můžeme uvést např. rodinu, práci, stupeň vzdělání, materiální možnosti, společenská zařízení, jež jsou k dispozici (kluby, kina, divadla, tělocvičny), geografické možnosti – příroda apod.

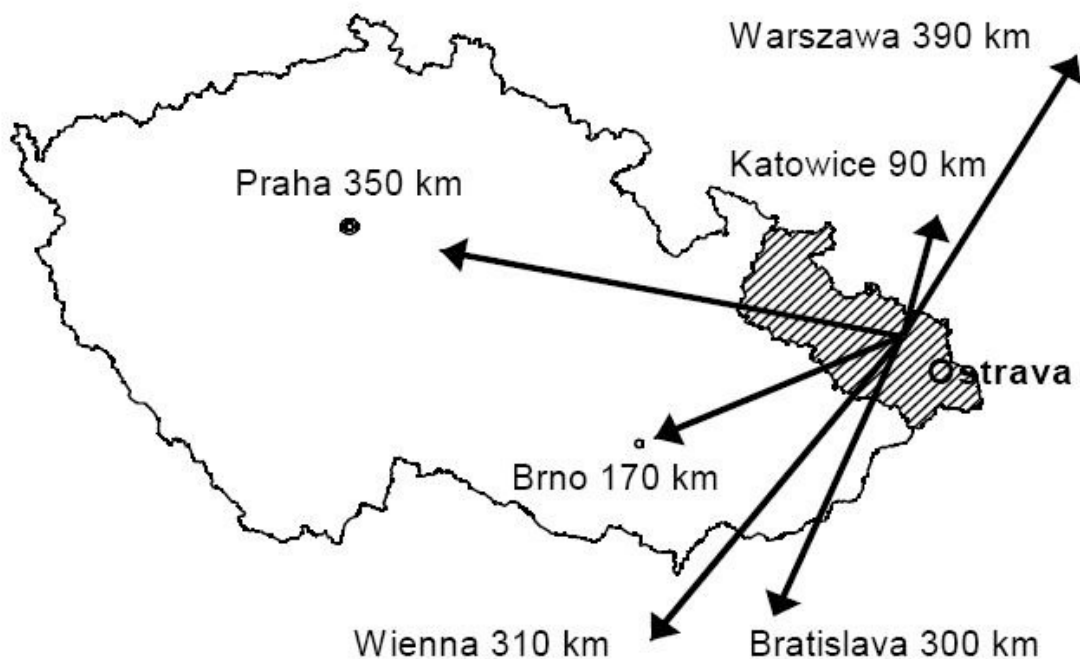
Zahraniční investice v Ostravě a jejím okolí

1.4 Charakteristika území

1.4.1 Poloha města

Město Ostrava je krajským městem Moravskoslezského kraje, svou rozlohou 214 km² je druhým největším městem v České republice. Leží v severním okraji Moravské brány (rozhraní karpatské a alpské horské soustavy), blízko hranic s Polskem a Slovenskem – přesněji 10 kilometrů jižně od státní hranice s Polskem a 50 kilometrů západně od hranice se Slovenskem. Ostrava je od hlavního města Prahy vzdálena 360 km, 170 km od Brna, 90 km od polských Katovic, 310 km od Vídně. Městem protékají řeky Odry, Ostravice, Opava a Lučina, průměrná nadmořská výška města je 227 m n. m.

Obr. 0.1: Poloha Ostravy vůči významným městům v okolí

Zdroj: Faktografické listy. Statutární město Ostrava, Odbor ekonomického rozvoje, duben 2007

V této práci se rozumí pod pojmem Ostrava administrativně vymezené území město

Ostravy, tvořeno 23 městskými částmi. Mezi zahraniční firmy lokalizované v Ostravě považují firmy, jejichž sídlo ostravské pobočky (či jiné formy přímé investice) je na tomto administrativně vymezeném území, a také v průmyslové zóně Mošnov. Toto území jsem do analýzy zahrnula z důvodu vlastnictví pozemků průmyslové zóny Mošnov statutárním městem Ostravou – tedy jednoznačné přímé vazby této lokality na město Ostrava. Od tohoto faktu se odvíjí i poskytování služeb městem této zóně, což je také předmětem této práce. V rámci třetí kapitoly ve smyslu nabídky volnočasových aktivit v Ostravě bude zázemí města chápáno ještě širěji – kritériem bude dojíždka za rekreačními a volnočasovými atraktivitami obyvatel města Ostravy.

Dopravní dostupnost města

Město Ostrava je významným silničním a železničním dopravním uzlem, leží na trase VI. Evropského multimodálního koridoru TEN³¹. Co se týče silniční dopravy, je Ostrava napojena na hustou síť silnic I. třídy, propojující Ostravu se sousedními městy a regiony (např. Olomouc, Hradec králové, Žilina a další)³². V současné době (2008) je částečně dostavěna a zprovozněna dálnice D47, s jejímž úplným dokončením se počítá v roce 2009. Dálnice je napojena na evropskou dálniční síť u Brna, z Ostravy pak na Katowice, Gdaňsk, Helsinky.

Významná je pro Ostravu také železniční doprava, a to osobní i nákladní. Městem prochází několik významných železničních tratí (např. na Prahu nebo přes Bohumín do Polska)³³. Ostrava disponuje také největším regionálním mezinárodním letištěm – Letiště Leoše Janáčka Ostrava, jež je vzdáleno 25 km od centra Ostravy.

1.4.2 Podnikatelské prostředí

Z hlediska kategorizace uvedené v kap. 1.1.2 je možné konstatovat, že Ostrava byla v dřívější době (zhruba do konce 1.poloviny 90.let 20.stol.³⁴) monofunkčním městem s převažující funkcí průmyslovou, od roku 1994 po ukončení uhelné těžby se začala transformovat na město střediskové. Má tedy různé funkce - od obchodní, průmyslové,

---

³¹ VI. Evropský multimodální koridor TEN vede na území ČR ve směru sever – jih od hranic Polska přes Ostravu Moravskou branou a dolnomoravskými úvaly k hranicím Rakouska.

³² I/11 Ostrava – Český Těšín (Žilina), I/11 Ostrava – Hradec Králové, I/56 Ostrava – Opava, I/59 Ostrava – Karviná, I/58 Ostrava – Beskydy, I/47 Ostrava – Olomouc.

³³ ČD 270 Praha – Bohumín (součást trasy II. tranzitního železničního koridoru Rakousko – Polsko), ČD 323 Ostrava – Kojetín, ČD 316 Ostrava – Opava, ČD 321 Ostrava – Český Těšín.

³⁴ Viz PROKOP, R. Ostrava v procesu transformace: Strukturální proměny města na prahu třetího tisíciletí. 2003.

pracovní, až po např. kulturní, rekreační, apod. Jakým způsobem je realizována jeho funkce obchodní či průmyslová, je obsahem následující kapitoly. Ačkoli *předmětem této práce není analýza podnikatelského prostředí* z hlediska tvrdých lokalizačních faktorů, považují za vhodné v souvislosti se zahraničními investicemi alespoň stručně charakterizovat prostředí, které Ostrava těmto investorům nabízí.

Ostrava zažívá v posledních letech (viz. kap. 1.6.1) velký investiční boom, naplňují se průmyslové zóny, budují administrativní komplexy, hotely apod. Zatímco v minulosti byla Ostrava výrazně podinvestovaným městem na pokraji zájmu investorů a developerů, v posledních několika málo letech se situace obrací – do města (především do průmyslových zón) přicházejí investoři z různých oborů, ve městě se objevují projekty „áčkových“ kanceláří, rezidenční projekty, připravují se logistická centra. Čím je tedy Ostrava láká a v čem spočívá její konkurenční výhoda oproti jiným lokalitám v ČR a v Evropě?

Průmyslové zóny

Ostrava nabízí investorům 2 průmyslové zóny³⁵ – Hrabová a Mošnov.

Průmyslová zóna Hrabová je situována na jižním okraji města v blízkosti rychlostní komunikace Ostrava – Frýdek Místek se spojením na Prahu a Brno, Polsko, Slovensko a Rakousko. Současná rozloha průmyslové zóny je 80 ha, 40 ha je ve výstavbě, 15 ha tvoří obchodní zóna³⁶. Území je vybaveno komplexní technickou infrastrukturou, dopravní infrastruktura zajišťuje kapacitní napojení na rychlostní komunikaci I/56 ve směru na centrum Ostravy a na Frýdek-Místek a na Příbor. Průmyslová zóna je obsluhována pravidelnými linkami autobusů MHD.

Průmyslová zóna Mošnov je situována 25 km jižně od centra města s velmi dobrou dopravní dostupností s možností využití silniční, železniční a letecké dopravy. V bezprostřední blízkosti zóny se nachází 30ha obchodně-podnikatelský areál, v němž jsou umístěny malé a střední podniky. V areálu se rovněž nacházejí prostory vhodné k administrativním účelům, které si lze pronajmout. Co se týče technické infrastruktury – je v přípravě a bude k dispozici v polovině roku 2008. Výhodou této strategické lokality je

---

³⁵ Zdroj: Magistrát města Ostravy. *Průmyslové zóny* [online].

³⁶ Zmiňovaných 80 ha je částečně ve vlastnictví města Ostravy, zbylá část byla prodána nizozemskému developerovi CTP-Invest. Na pozemcích města jsou postaveny továrny společností Asus (Taiwan) a Sungwoo Hitech (Jižní Korea), tyto pozemky byly prodány za symbolickou cenu ve snaze získat investora z důvodu tehdejší vysoké nezaměstnanosti.

především poloha v sousedství mezinárodního letiště a přímé napojení na síť Českých drah, rychlostní komunikaci R48 a budoucí dálnici D47.

Na území města Ostravy se v blízkosti Vysoké školy báňské-Technické univerzity Ostrava nachází také Vědecko-technologický park Ostrava³⁷. Smyslem projektu je propojení obchodních aktivit s prostředím vědeckého výzkumu a následné využití jeho výsledků v praxi. Rozloha parku je 10 ha, v areálu parku jsou zájemcům nabízeny ke koupi a pronajmutí vhodné pozemky a prostory. Pro vstup do parku jsou preferovány firmy a instituce zabývající se těmito technologiemi: výzkumné, vývojové a projekční činnosti, biotechnologie, nanotechnologie, vývoj a výroba laboratorní, měřicí a zkušební techniky, vývoj SW, vývoj, výroba a instalace IT technologií, centra zákaznické podpory, centra sdílených služeb, expertní a řešitelská centra, technologická centra, atd. Akcionáři společnosti Vědecko-technologický park Ostrava, a.s., která se zabývá rozvojem parku, jsou statutární město Ostrava, Agentura pro regionální rozvoj, a.s., Vysoká škola báňská - Technická univerzita Ostrava, Ostravská univerzita a Slezská univerzita Opava.

Město Ostrava má na svém území několik "brownfields"³⁸, které nabízejí příležitosti pro podnikatelské využití, přičemž orientační odhad celkové rozlohy takovýchto území je asi 15%³⁹ území města. Konkrétní příklady brownfields na území města Ostravy je oblast Karoliny, Dolní oblast Vítkovic a území bývalého chemického závodu v Ostravě-Hrušově. Posledně jmenované území je vnímáno spíše jako tzv. "sociálního brownfields"⁴⁰.

Podnikatelé v Ostravě mohou využívat výhod v rámci sítě investičních pobídek – pobídky nabízené vládou ČR, regionální pobídky a pobídky města Ostravy. Vládní pobídky jsou zaměřeny na podporu zavádění nebo rozšiřování výroby v oblasti zpracovatelského průmyslu a podpora projektů v oblasti strategických služeb a technologických center a patří mezi ně např. sleva na dani z příjmu právnických osob, podpora na vytváření pracovních míst, dotace na školení a rekvalifikace atd.

Cílem regionálních pobídek je dosažení maximálně možné úrovně zaměstnanosti, jsou zabezpečovány Ministerstvem práce a sociálních věcí a úřady práce. Ostravský úřad

---

³⁷ Zdroj: Magistrát města Ostravy. *Investiční příležitosti* [online].

³⁸ Definice brownfields podle networku EU CABERNET: brownfields jsou plochy ovlivněné předchozím využitím lokality a jejího okolí, jsou zpustlé, ladem ležící, nevyužité, nacházejí se hlavně v urbanizovaných územích, vyžadují intervenci k jejich novému využití. Mohou být kontaminované, případně problémy se znečištěním (půdy, vody, doposud nedemolovaných staveb) lze předpokládat. (KURÁŽ, V. *Remediace brownfields v ČR - případové studie*).

³⁹ Zdroj: Magistrát města Ostravy. *Vědecko-technologický park* [online].

⁴⁰ Funkce této oblasti byla do roku 1989 residenční, byly zde ubytovny pro dělníky z okolních podniků. K částečnému vysídlení dochází po roce 1989, dále pak po povodních v roce 1997.

práce nabízí např. rekvalifikace, překlenovací příspěvek, příspěvek na dopravu zaměstnanců, příspěvek při přechodu na nový podnikatelský program atd. Mezi pobídky města Ostravy patří např. výhodné ceny pozemků, pomoc města při vyřizování formalit stavebního povolení, pozemky vhodné pro individuální bydlení ve vlastnictví města atd.

Ratingové hodnocení statutárního města Ostravy bylo 12.12.2006 společností Moody's Investors Service stanoveno na hodnotu A2, podle agentury Standard & Poor's je rating města A- / Stable / A- ⁴¹. Dalším faktorem, který ovlivňuje rozhodování o lokalizaci investorů do Ostravy, je situace na trhu práce v kraji. V Ostravě je stále poměrně vysoká nezaměstnanost⁴², ale přitom je technicky kvalifikované pracovní síly (především vysokoškolsky vzdělané) poměrně dostatek⁴³. Důležitou je přítomnost technicky zaměřené vysoké školy i dostatek škol v rámci středoškolského technického vzdělání.

Z výše uvedeného je patrné, že Ostrava má zahraničním investorům co nabídnout. Někteří oceňují nejvíce výše zmiňovanou přítomnost pracovní síly kvalifikované v daném oboru a přítomnost vysokého školství ve městě (např. firmy TietoEnator nebo Asus), jiní si Ostravu vybrali pro dostatek dodavatelských firem (např. společnost Briggs & Stratton) nebo kvalitní nabídku kancelářských prostor (HSBC). O tom, že je Ostrava investorsky velmi lákavá, svědčí především níže uvedený vývoj počtu zahraničních firem v Ostravě.

1.5 Služby nabízené zahraničním firmám v Ostravě

Přilákání investorů do Ostravy bylo a je jednou z klíčových priorit města Ostravy. Ve Strategickém plánu rozvoje statutárního města Ostravy na léta 2005 – 2013 byl v oblasti hospodářského rozvoje vytýčen dlouhodobý cíl „*Zvýšit podíl podnikatelských subjektů se sídlem a provozovny na území města.*“ Tento cíl má být naplňován pomocí dvou opatření: *Rozvoj komplexních služeb pro investory* a *Pozitivní PR a marketing města*. Jak město Ostrava tato opatření realizuje konkrétně se podíváme v následující kapitole.

---

⁴¹ Zdroj: Faktografické listy. Statutární město Ostrava, Odbor ekonomického rozvoje, duben 2007.

⁴² K 29.2.2008 dosáhla míra nezaměstnanosti v okrese Ostrava 9,1 %, průměr ČR ke stejnému datu 5,9%. (Zdroje: Český statistický úřad, Úřad práce Ostrava).

⁴³ Tento fakt byl rozhodující např. pro lokalizaci jihokorejské společnosti na výrobu karoserií Sungwoo Hitech. Společnost se při plánování investice rozhodovala mezi Polskem, Slovenskem a Českou republikou. "Pro Česko hovořila hlavně kvalitnější infrastruktura, zejména vhodná průmyslová zóna, a také dostatek kvalifikovaných pracovních sil. Ostravu jsme si vybrali hlavně proto, že je tady podle nás kvůli velké nezaměstnanosti dobrá situace na trhu práce," řekl budoucí ředitel českého závodu James Bae. (SOBOL, V. *Sungwoo začne v Ostravě stavět možná už v září, 2005* [online]).

Služby investorům v Ostravě nabízí několik institucí, které na projektech v rámci těchto služeb často vzájemně spolupracují a snaží se tak vytvořit investorům optimální prostředí pro umístění společnosti.

1.5.1 Služby města Ostravy

Magistrát města Ostravy je jedním z klíčových aktérů ve vztahu k rozvoji města pomocí (nejen) zahraničních investic. Buduje průmyslové zóny, připravuje nemovitosti pro podnikání, poskytuje podpůrné programy pro podnikání apod. Záležitosti týkající se zahraničních investorů má na Magistrátu města Ostravy na starosti Odbor ekonomického rozvoje. Odbor v této oblasti provádí vůči potenciálním investorům aktivní marketing – poskytuje informace o vhodných lokalitách a možnostech investování ve městě. Město se snaží také pomáhat investorům při vyřizování stavebního povolení⁴⁴.

Magistrát města Ostravy láká investory pomocí cen pozemků, dostupností technické i dopravní infrastruktury (blízkost mezinárodního letiště Ostrava – Mošnov, brzké dokončení stavby dálnice D47), dostatkem kvalifikovaných pracovních sil, pozemků pro individuální bydlení, zázemím pro volnočasové aktivity apod.

Služby města Ostravy investorům jsou tedy převážně zaměřeny na prezentaci silných stránek a možností města v oblasti podnikání a pomoc při řešení záležitostí souvisejících s příchodem investora do Ostravy. V současné době, kdy je zájem o investování v Ostravě poměrně značný, se aktivity ze strany města již soustředí spíše na nabídku vhodných ploch, „zasíťování“ si již obstarávají samotní investoři apod.

Je však také třeba zdůraznit, že město podporuje i projekty, které napomáhají již „zabydleným“ cizincům v adaptaci na zdejší život – např. podpora 1st International School of Ostrava atd. Kontaktní osoba, která by pomáhala rodinám zahraničních manažerů v adaptaci na život ve městě však na magistrátu není, město v tomto směru (a víceméně i celkově v oblasti služeb investorům) spoléhá na Agenturu pro regionální rozvoj, a.s.

1.5.2 Služby Agentury pro regionální rozvoj, a.s.

Agentura pro regionální rozvoj, a.s., která sídlí v Ostravě (dále ARR), je klíčovou institucí, co se týče koordinace a poskytování služeb investorům v regionu. Ve spolupráci

---

⁴⁴ Zajímavostí je, že v roce 2006 Ostrava získala v národním kole soutěže Evropská cena za podnikání první místo v kategorii „Cena za podporu podnikání“.

s městem Ostrava a dalšími institucemi poskytuje služby nejen potenciálním a nově příchozím investorům, ale i těm již lokalizovaným.

Služby pro potenciální a nově příchozí investory

ARR slouží přicházejícím investorům jako tzv. ONE-STOP SHOP – tento výraz lze přeložit jako "systém jedné dveří". Význam tohoto označení spočívá v komplexnosti služeb, které ARR investorům nabízí v jednotlivých fázích vývoje investice. Služby jsou poskytovány zdarma, v roce 2007 již využilo více než 40 investorů.

Rozsah služeb poskytovaných potenciálním a nově příchozím investorům zahrnuje:

- přípravu informací o kraji na základě požadované struktury; tvorbu prezentace tzv. „na míru“;
- jednání s investorem o možnostech investování v kraji;
- představení nabídky vhodných ploch pro realizaci záměrů investora, organizace návštěv průmyslových zón, zprostředkování kontaktů s manažery těchto zón;
- zprostředkování kontaktů a jednání se zástupci personálních agentur, vzdělávacích institucí;
- identifikaci a zajištění návštěv referenčních firem;
- zprostředkování potřebných služeb (právní, notářské, účetní, auditorské, překladatelské), nabídka outsourcingových firem;
- poskytování základních informací o systému národních investičních pobídek, zprostředkování jednání s regionální kanceláří CzechInvestu;
- poskytování informací o možnostech podnikání ze strany Euro Info Centra;
- zprostředkování kontaktů a jednání se zástupci možných dodavatelů.

Služby pro již lokalizované investory – after care

ARR nabízí investorům pomoc i v době, kdy už se v kraji usadí – tzv. after care služby následné pomoci, viz. kapitola 1.2.3. Cílem těchto služeb je usnadnit investorům adaptaci na nové prostředí formou asistence a poradenství.

V rámci těchto after care služeb probíhá několik aktivit a projektů, z nichž můžu jmenovat např.:

Snídaně náměstka hejtmana s investory; snídaně s různými ministry; cílem těchto aktivit, spočívajících v pravidelných diskusních setkáních mezi investory a zástupci

Moravskoslezského kraje, je získat zpětnou vazbu od investorů a na jejím základě dosáhnout zkvalitnění služeb investorům.

Databáze KREDO – Kapacitní registr dodavatelů: tato služba spočívá v zajištění nabídky regionálních dodavatelů podle konkrétních požadavků investora. Služba je tedy zaměřena na pomoc investorovi v počáteční fázi výběru vhodného dodavatele s cílem vytváření oboustranně výhodného partnerství. V rámci této služby ARR také zve dodavatele na prezentace k investorům, organizuje návštěvy investorů v dodavatelských firmách apod.

Pro firmy registrované v databázi KREDO zorganizovala ARR také tzv. KREDO Meeting Day – projekt, který nabídl prostor pro cílené setkání dodavatelů a odběratelů formou organizovaných dvoustranných jednání. Šlo o vůbec první příležitost pro konečné výrobce a velké společnosti optimalizovat touto cestou své dodavatelské řetězce. Na akci se prezentovali také poskytovatelé poradenských, právních a personálních služeb.

Pro zajímavost uvádím tabulku se základními kategoriemi firem databáze KREDO a počty registrovaných firem:

Tab. 0.1: Základní kategorie databáze KREDO a počty registrovaných firem k 31.12.2007

Kategorie	Název kategorie	Počet registrovaných firem
A	Automobilové komponenty	69
B	Projektová a přípravná činnost, výstavba, vybavení závodu	148
C	Ostatní výrobní dodavatelé	122
D	Dodavatelé dalších výrobků a služeb	239

Zdroj: Agentura pro regionální rozvoj, a.s., 2007

Výše uvedené „snídaně“ a databáze KREDO jsou součástí iniciativy ProInvest, jejímž cílem je podpora lákání investorů stávajícími firmami v kraji, které chtějí svou nabídkou služeb a produktů vytvořit v regionu podmínky na úrovni evropského standardu.

ARR je také zapojena do projektu More Cooperation. Jde o projekt Evropské unie, jehož smyslem je pomoc malým a středním průmyslovým podnikům při navazování spolupráce. Partnery projektu jsou kromě ARR obchodní a průmyslové komory z Francie,

Polska, Slovenska a Rumunska, a další instituce francouzské, německé a španělské instituce.

RealData je projekt, v jehož rámci ARR buduje síť významných regionálních aktérů na trhu s nemovitostmi. Cílem projektu je operativně reagovat na poptávku po nemovitostech ze strany investorů.

ARR v neposlední řadě také provozuje od listopadu 2005 internetový portál Dynamic Region. Cílem provozování tohoto portálu je umožnit nejen potenciálním investorům, podnikatelům, ale i návštěvníkům kraje rychlé a snadné získání potřebných informací o Moravskoslezském kraji. Na tvorbě tohoto kraje spolupracuje ARR s Moravskoslezským krajem, regionálním poradenským a informačním centrem RPIC-ViP s.r.o. a Sdružením pro rozvoj Moravskoslezského kraje.

O projektu RELIO v rámci tzv. "měkkých" služeb investorům, bude pojednáno v kapitole 1.9.1.1.

1.5.3 Služby agentury CzechInvest

Agentura CzechInvest má mimo jiných aktivit na starosti podporu investičních projektů zahraničních i domácích investorů, je jediným subjektem, u kterého lze v České republice registrovat žádosti o investiční pobídky. V Ostravě sídlí regionální kancelář Agentury CzechInvest pro Moravskoslezský kraj. Jedním z cílů této agentury je pomáhat firmám při realizaci investic v regionu⁴⁵.

Co se týče služeb pro potenciální investory, zajišťuje pobočka CzechInvest v Ostravě podobně jako ARR prezentace regionu investorům, poskytuje jim informace o průmyslových zónách, brownfieldech, pozemcích, nemovitostech apod. Investorům, kteří mají o lokalizaci v kraji zájem, dále zprostředkovává schůzky s personalisty firem, v případě zájmu i se zástupci vysokých škol.

V rámci after care služeb zprostředkovává agentura kontakty mezi investory a různými úřady, pomáhá např. vyřizovat potřebná víza pro zaměstnance, poskytuje informace o aktuálních možnostech využívání podpůrných programů a pobídek pro podnikatele. V případě zájmu investora o expanzi stávající firmy pomáhá agentura vyhledat vhodné plochy, upozorní na možné investiční pobídky apod.

---

⁴⁵ Např. v letech 2005 a 2006 byly za pomoci Agentury CzechInvest v Ostravě realizovány tři významné investice v celkové hodnotě 1 576,45 mil. Kč. V rámci Moravskoslezského kraje to bylo celkem 7 investic v celkové hodnotě 33 493,35 mil. Kč.

CzechInvest na celorepublikové úrovni také provozuje Databázi subdodavatelů (obdoba KREDO databáze pro firmy působící i mimo region) s cílem usnadnění spolupráce mezi investory a dodavateli.

1.5.4 Další instituce

Moravskoslezský kraj poskytuje zahraničním investorům služby pomocí Agentury pro regionální rozvoj, a.s. (viz.výše), které je většinovým vlastníkem.

Mezi další instituce, které také napomáhají rozvoji města Ostravy v oblasti podnikání, patří např. Sdružení pro rozvoj Moravskoslezského kraje, již zmiňované Regionální a informační centrum RPIC-ViP s.r.o., Podnikatelské a inovační centrum – BIC Ostrava s.r.o. a další. Tyto instituce navzájem i s výše uvedenými na poskytování služeb investorům často spolupracují .

Zahraničním investorům v Ostravě se tedy dostává poměrně komplexní péče – od aktivního marketingu až po výše popisované after care služby. To svědčí o faktu, že si město uvědomuje, že potenciál, který v Ostravě pro zahraniční investory je, je třeba co nejefektivněji využít a co nejlépe „prodat“. Pozitivní je, že je v této oblasti kladen velký důraz na komunikaci nejen přímo s investory, ale i s těmito institucemi navzájem. Jen tak lze co nejlépe identifikovat potřeby investorů a získané poznatky dále využívat při tvorbě programů a služeb jim určených.

1.6 Zahraniční firmy v Ostravě (využívající služby pro investory)

V současné době výše uvedené možnosti využívají zahraniční firmy různých velikostí, typů a oborů. Nejčastějšími obory podnikání jsou především strojírenství, automobilový průmysl a logistika, ale i elektronika, stavebnictví, IT a další. Největší zahraniční zaměstnavatelé mají v Ostravě kolem tisícovky zaměstnanců, ale výjimkou nejsou menší firmy s řádově desítkami až stovkami zaměstnanců. Představují tedy významnou součást regionální ekonomiky, ovlivňují regionální HDP⁴⁶, trh práce a mnoho dalších oblastí. Proto se nyní podíváme na některé charakteristiky těchto firem.

---

⁴⁶ Meziroční nárůst HDP Moravskoslezského kraje mezi lety 2005 a 2006 byl 13%, což je 2. největší nárůst mezi všemi kraji ČR (celorepublikový průměr byl 8%). Příchod zahraničních investorů v roce 2006 byl jedním z faktorů, který tento nárůst ovlivnil.

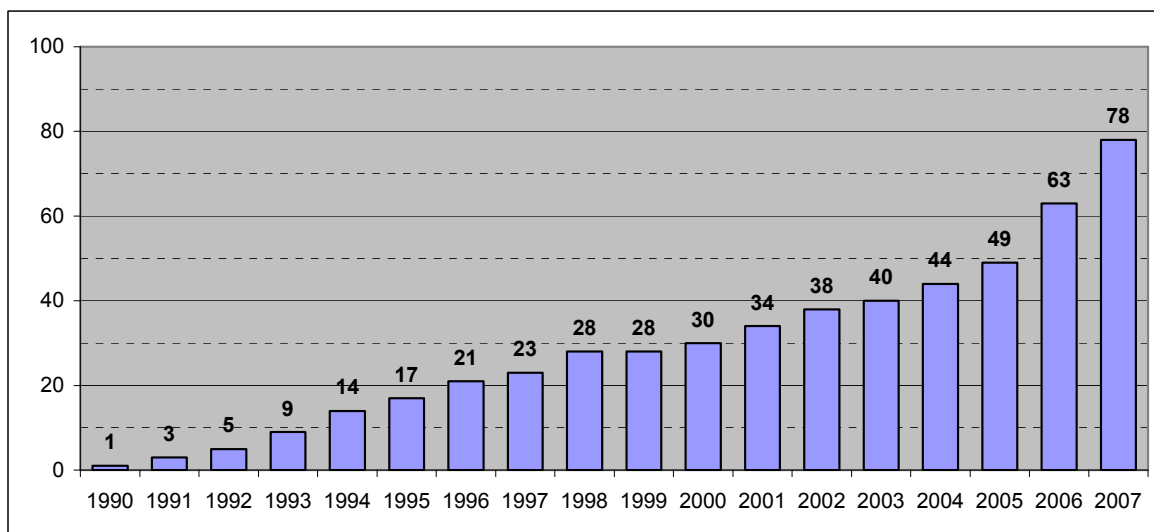

V této kapitole budu využívat databáze zahraničních firem Agentury pro regionální rozvoj a.s. (dále ARR). Databáze obsahuje firmy, které v uvedeném časovém období (1990 – 2007) využily specifických služeb pro zahraniční investory v regionu⁴⁷.

1.6.1 Vývoj počtu zahraničních firem

O vývoji počtu nově příchozích zahraničních firem, využívajících služeb ARR v Ostravě, si můžeme udělat představu na základě následujícího grafu. První výraznější příchod těchto firem do Ostravy proběhl mezi lety 1993 – 1996, poté investoři, mající zájem o specifické služby, přicházeli pozvolným tempem až do roku 2004, od kterého se počty strategických zahraničních investorů v Ostravě začaly výrazně zvyšovat. Největší nárůst počtu firem byl v letech 2006 – 14 firem a v loňském roce 2007 – nejméně 13 firem. V roce 2006 se jednalo především o americké, německé, jihokorejské a nizozemské firmy, v roce 2007 to byly 3 firmy z Německa a zbytek z různých zemí světa.

Graf 0.1: Vývoj počtu zahraničních firem v Ostravě, využívajících služeb ARR letech 1990 - 2007

Zdroj: Databáze zahraničních firem ARR, vlastní zpracování, 2008

⁴⁷ Uvedený počet firem tedy vychází z databáze zahraničních firem v Ostravě, které využily služeb ARR – nezahrnuje tedy všechny zahraniční firmy. Tento seznam je však nejvíce relevantní vzhledem k cíli mé práce – poskytuje představu o tom, jak roste intenzita využívání specifických služeb klíčovými zahraničními investory v Ostravě. Vůbec určení přesného počtu zahraničních investorů ve městě je poměrně problematické – problémem je nejen aktualizace dat, ale i neexistující vnitřní členění seznamů zahraničních firem – zda jde o zásadní investici velkých nadnárodních firem nebo o vstup zahraničního kapitálu do menší již existující firmy apod.

Když vezmeme v úvahu vývoj v předcházejících letech, předpokládaný multiplikační efekt zahraničních investic⁴⁸ a zbývající volná místa v připravených průmyslových zónách, můžeme usuzovat, že investiční boom v Ostravě a zájem o specifické služby pro investory ještě nějakou dobu potrvá. Město již také nemusí samo tolik aktivně prezentovat své podnikatelské možnosti jako v předcházejících letech, kdy zahraničních investorů ve městě tolik nebylo.

1.6.2 Přehled zahraničních firem podle zemí

V následující kapitole se pokusím přinést stručný přehled zahraničních firem lokalizovaných v Ostravě, které v letech 1990 – 2007 využily služeb ARR, podle země původu firmy.

Tab. 0.2: Počet zahraničních firem v Ostravě, využívajících služeb ARR, k 31.12.2007 podle země původu firmy

Země původu firmy	Počet firem
USA	16
Německo	12
Nizozemí	8
Francie	5
Velká Británie	4
Rakousko	4
Jižní Korea	4
Španělsko	3
Švédsko	3
Finsko	2
Irsko	2
Lucembursko	2
Švýcarsko	2
Itálie	2
ostatní	9
CELKEM	78

Zdroj: Databáze zahraničních firem ARR, vlastní zpracování, 2008

⁴⁸ Dobrým příkladem tohoto multiplikačního efektu je vývoj lokalizace jihokorejských firem, zejména příchod dodavatelských firem HYUNDAI Motor Manufacturing Czech s.r.o.

Největší zastoupení mají v tomto seznamu zahraniční firmy z USA, převážně se jedná o firmy podnikající v automobilovém průmyslu a strojírenství. Největší boom příchodu těchto firem zažila Ostrava v letech 2004-2006, kdy se jich v Ostravě lokalizovalo celkem 9. Silné zastoupení mají také německé firmy, opět se nejčastěji zabývají strojírenstvím, automobilovým průmyslem, ale i elektronikou. Nizozemské firmy hojně do Ostravy přicházely v roce 1996 a poté až o deset let později v roce 2006. Narozdíl od koncernů z USA a Německa zaměřených na výrobu najdeme mezi nizozemskými firmami např. developera, firmu z oblasti pojišťovnictví, realit apod. Z evropských zemí jsou dále v Ostravě hojněji zastoupeny firmy z Francie, Velké Británie a Rakouska.

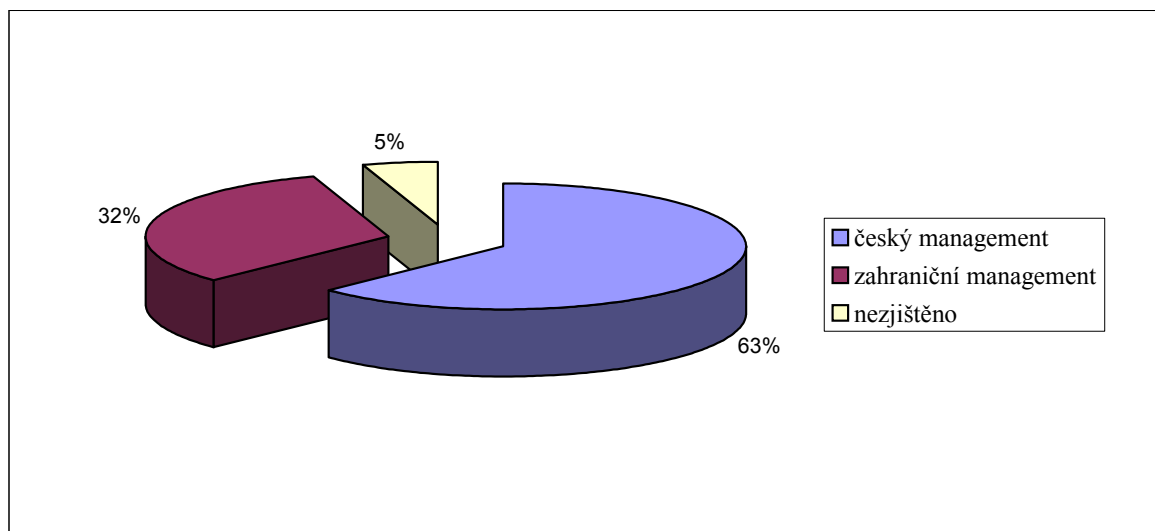
Významnou investorskou zemí v Ostravě je Jižní Korea. Všechny firmy v Ostravě přicházející z Jižní Koreje jsou výrobními firmami v automobilovém průmyslu, vyrábějí různé automobilové komponenty apod. Vstup jihokorejského kapitálu do Ostravy začal v roce 2005 příchodem Sungwoo Hitech, v roce 2006 pokračoval firmami HYUNDAI Motor Manufacturing Czech s.r.o. a PLAKOR CZECH s.r.o. a v loňském roce např. firmou DBC Coatings Czech s.r.o. Jak jsem již výše uvedla, do Ostravy přišlo v loňském roce dále ještě zhruba 10 korejských firem – dodavatelů Hyundai.

Silné zastoupení mají v Ostravě také firmy ze severoevropských zemí Finska a Švédska, dále potom Španělsko a po dvou firmách také Irsko, Lucembursko, Švýcarsko a Itálie. Mezi ostatní investorské země v Ostravě patří také Austrálie, Indie, Japonsko, Kanada, Kypr, Maďarsko, Polsko, Slovensko a Taiwan.

1.6.3 Cizinci v managementu zahraničních firem

Vzhledem k cíli této práce je relevantní, abych poskytla přehled o struktuře, respektive typu managementu v zahraničních firmách v Ostravě.

Graf 0.2: Struktura managementu v zahraničních firmách v Ostravě, využívajících služeb ARR, k 31.12.2007

Zdroj: Informace získané od zahraničních firem, vlastní zpracování, 2008

Výše uvedený graf jsem sestavila na základě telefonického a emailového šetření mezi 78 zahraničními firmami. Vzhledem k relativní citlivosti zjišťovaných údajů nebyla úspěšnost šetření 100%, informace jsem získala za 72 firem. Cizince ve vedení má téměř jedna třetina těchto zahraničních firem v Ostravě, většinou se jedná o velké výrobní firmy. Není to však pravidlem, cizinci jsou i v managementu malých firem s řádově desítkami zaměstnanců. Téměř dvě třetiny těchto zahraničních firem v Ostravě má management kompletně český, jedná se spíše o dceřinné společnosti s majetkovou účastí jejich mateřských firem v zahraničí. Tyto firmy již tedy dále nebudou předmětem zkoumání této práce.

Dále se tedy zaměřím na národnostní strukturu managementů zahraničních firem, které cizince ve svém vedení mají. Z výše zmiňovaných 78 firem se jedná o 25 firem. Vlastním zjišťováním jsem se pokusila zmapovat národnosti a počty cizinců v těchto firmách, výsledek je prezentován v následující tabulce⁴⁹.

⁴⁹V souvislosti s výše uvedenými údaji bych chtěla zdůraznit, že tabulka přináší přehled pouze těch v Ostravě žijících cizinců, jejichž přítomnost v managementu zahraničních firem mi byla potvrzena ze strany samotných firem. Jelikož jsem však – jak jsem již uvedla - vzhledem k citlivosti daných údajů nezískala tyto

Tab. 0.3: Národnostní struktura managementu v zahraničních firmách v Ostravě, využívajících služeb ARR, k 31.12.2007

Národnost	Počet cizinců
korejská	107
taiwanská	24
indická ⁵⁰	13
francouzská	12
japonská	10
čínská	7
USA	5
německá	3
maďarská	2
slovinská	2
ostatní ⁵¹	5
CELKEM	190

Zdroj: Informace získané od zahraničních firem, vlastní zpracování, 2008

Zajímavé je, že největší podíl cizinců v managementu mají především zahraniční firmy z Asie (nesmíme opomenout také manažery z Indie). Asiaté tedy častěji vysílají do zahraničních poboček svých firem své vlastní manažery, zatímco Evropané a Američané více využívají místních lidských zdrojů, i když to samozřejmě není pravidlem⁵². Pokud se tedy bude i nadále uplatňovat trend, že příchod zahraniční firmy (podnikající především ve výrobě) z určité země bude následován i příchodem dalších firem z též země (subdodavatelských, ale i jiných), můžeme do budoucna očekávat další přísun vysoce kvalifikovaných pracovních migrantů, především z Asie.

---

informace úplně od všech zahraničních firem, **tabulka nezahrnuje některé skupiny cizinců z určitých zemí**. Snad nejvýznamnějším takovým příkladem je skupina manažerů z **Finska**, jichž žije v Ostravě také poměrně hodně, **Francouzi** atd. Tohoto nedostatku jsem si vědoma a tyto národnosti nebudu v dalších kapitolách této práce opomíjet.

⁵⁰ Informace o počtu indických manažerů je z neoficiálního zdroje.

⁵¹ Rakouská, Slovenská, Italská, Švédská, Kanadská.

⁵² Tohoto jevu si povšimnul i Nijkamp (2000) ve své studii japonských a amerických firem v nizozemském Amstelveenu, kdy počet cizinců v managementu japonských firem byl mnohonásobně vyšší než u firem amerických.

Život investorů v Ostravě

V této kapitole se pokusím poskytnout pohled na to, jaké možnosti Ostrava nabízí pro bydlení, vzdělávání, trávení volného času vzhledem k cizincům, kteří tady žijí. Můj úhel pohledu vycházel z údajů o národnostech vysoce kvalifikovaných cizinců žijících v Ostravě, zjištěných v rámci mého výzkumu a prezentovaných v předcházející kapitole. Tento náhled je doplňován a komparován s výsledky dotazníkového šetření, které jsem realizovala mezi zahraničními manažery a jejich rodinami, blíže viz. následující kapitola.

1.7 Sběr dat

Sběr dat pro empirickou část této práce probíhal ve dvou rovinách - jednak pomocí dotazníkových šetření a dále pak na základě níže uvedených rozhovorů.

A. Dotazníková šetření

Pro účely této práce jsem realizovala dotazníkové šetření mezi zahraničními investory a jejich rodinami pomocí dvou dotazníků – jeden pro investory a jejich partnerky, druhý pro děti.

Dotazníkové šetření - investoři

Dotazníkové šetření mezi investory a jejich partnery jsem realizovala v měsících leden a únor 2008. Oslovila jsem zahraniční firmy s žádostí o distribuci dotazníku s průvodním dopisem vrcholovému vedení, manažerům a jiným zahraničním pracovníkům v oslovených firmách, případně získání kontaktů na ně. Ve firmách jsem oslovovala zejména HR manažery či jiné pracovníky personálního oddělení. Ze 78 oslovených zahraničních firem má cizince v managementu 25 firem, z těchto 25 firem bylo ochotno na mém výzkumu spolupracovat a dotazníky distribuovat 10 firem.

V této souvislosti bych chtěla objasnit nízkou návratnost těchto dotazníků v zahraničních firmách. Hlavním důvodem byla především časová vytíženost jednak HR manažerů, jednak samotných cizinců a dále pak neochota na podobném výzkumu spolupracovat – především ve fázi distribuce dotazníku. U samotných cizinců, kterým byl dotazník distribuován, již nebyl s vyplněním většinou problém – naopak o průzkum

projevovali zájem, hodnotili ho jako potřebný a zajímali se také o výsledky. Mám v souvislosti s velikostí skupiny respondentů za to, že v případě tak specifické a obtížně podchytitelné skupiny, jakou zahraniční investoři jistě jsou, je pokrytí (vzhledem k údajům prezentovaným v kap. 1.6.3) skupiny dotazníkovým šetřením pro objektivitu výzkumu poměrně dostačující.

Část dotazníků jsem také získala prostřednictvím dětí studujících na 1st International School of Ostrava, které dotazníky předaly svým rodičům a následně doručily do školy.

Charakteristika skupiny respondentů je následující:

- celkový počet respondentů: 39 (z toho 22 mužů, 17 žen);
- země původu respondentů: Jižní Korea (22 respondentů), Finsko (3), USA (2), Rakousko (2), Indie (2), Maďarsko, Švédsko, Taiwan, Německo, Itálie, Nizozemí - po jednom respondentovi, neuvedeno (2);
- věková struktura respondentů: 29 – 61 let, průměrný věk: 36 let;
- délka pobytu v Ostravě: od r.: 2007 (23 respondentů), 2006 (9), 2005 (3), 2004 (1), 2003 (1), 2001 (1), neuvedeno (1). Tedy 82% respondentů přišlo do Ostravy v letech 2006 nebo 2007.
- typ pobytu: dočasný pobyt – do 3 let: 35 respondentů (90%), trvalý pobyt: 4 respondenti (10%).

Dotazník pro zahraniční investory je součástí této práce jako příloha č. 1.

Dotazníkové šetření – děti investorů

Dotazníkové šetření mezi dětmi zahraničních investorů jsem realizovala v únoru 2008 pomocí 1st International School of Ostrava. Dotazníky byly distribuovány za pomoci vyučujících do mezinárodních tříd.

Charakteristika skupiny respondentů je následující:

- celkový počet respondentů: 24 (z toho 16 chlapců, 8 dívek);
- země původu respondentů: Jižní Korea (17 respondentů), Indie (2), Francie,

- Taiwan, USA, Finsko, Venezuela - po jednom respondentovi, neuvedeno (2);
- věková struktura respondentů: 6 -12 let, průměrný věk: 9 let.

Dotazník pro děti zahraničních investorů je součástí této práce jako příloha č. 2.

B. Rozhovory

Kromě uvedeného dotazníkového šetření jsem získávala informace o dané problematice (především o problémech při adaptaci) pomocí neformálních rozhovorů s představiteli výše uvedených institucí a organizací, s lidmi, kteří se se zahraničními manažery v rámci svého povolání nebo volného času stýkají a mají tedy o dané problematice dostatečné povědomí. Uskutečnila jsem také jeden rozhovor přímo se zahraničním investorem.

1.8 Ostrava jako prostředí pro cizince

1.8.1 Bydlení cizinců v Ostravě

V Ostravě dochází v posledních letech k výraznému zvýšení výstavby nejen prostor pro firmy, administrativních budov apod., ale i luxusních rezidenčních projektů. Ty často využívají zahraniční firmy k ubytování svých vrcholových zahraničních pracovníků. Příkladem takovýchto luxusních residencí mohou být např. tzv. „Podkova“ společnosti ORCO Group v centru města, ve které bydlí mnoho korejských manažerů, nebo Atrium Slezská, Nová Poruba atd. Častým jevem je, že společnost, ve které zahraniční manažeři pracují, pro ně koupí byty v jednom místě – v Ostravě tak žijí např. Korejci, Indové atd.

Cizinci pracující v Ostravě však často žijí i mimo toto město. Co se týče mého dotazníkového šetření, více než 80% respondentů žije v Ostravě, 1 ve Vratimově, 2 dotázaní žijí ve Frýdlantě nad Ostravicí, 2 v Čeladné. Poslední dvě jmenované obce (Frýdlant nad Ostravicí – město) jsou z důvodu spojení nabídky luxusního bydlení a klidného prostředí častou rezidencí cizinců. Mohou tak žít pohodlně blízko přírody a za prací (a děti do školy) dojíždějí do Ostravy.

Co se týče typu bydlení, 56% dotázaných žije v pronajatém bytě, 33% v rodinném domě, ke koupi bytu se přiklonilo 10% dotázaných, což je vzhledem k tomu, že velká většina (90% dotázaných) žije v Ostravě dočasně – délka pobytu do tří let.

1.8.2 Vzdělávání cizinců v Ostravě

Považuji za důležité se nejprve věnovat možnostem vzdělávání cizinců a jejich rodinných příslušníků. V dotazníkovém šetření⁵³, které v rámci projektu RELIO uskutečnila Agentura pro regionální rozvoj, a.s., a které se týkalo priorit a potřeb zahraničních manažerů žijících v Ostravě, se ukázalo, že téměř dvě třetiny dotázaných považuje přítomnost vícejazyčné nebo mezinárodní školy v hostujícím městě za podstatnou či důležitou. Tato potřeba vychází z již mnohokrát zmiňované skutečnosti, že manažeři nepřicházejí do nové země sami, ale s manželkami a dětmi. O tom svědčí také počty dětí cizinců, které navštěvují 1st International School of Ostrava. V menší míře považují cizinci za důležitou přítomnost univerzity.

---

⁵³ Dotazníkové šetření bylo realizováno na konci roku 2007.

1.8.2.1 Vzdělávání dětí

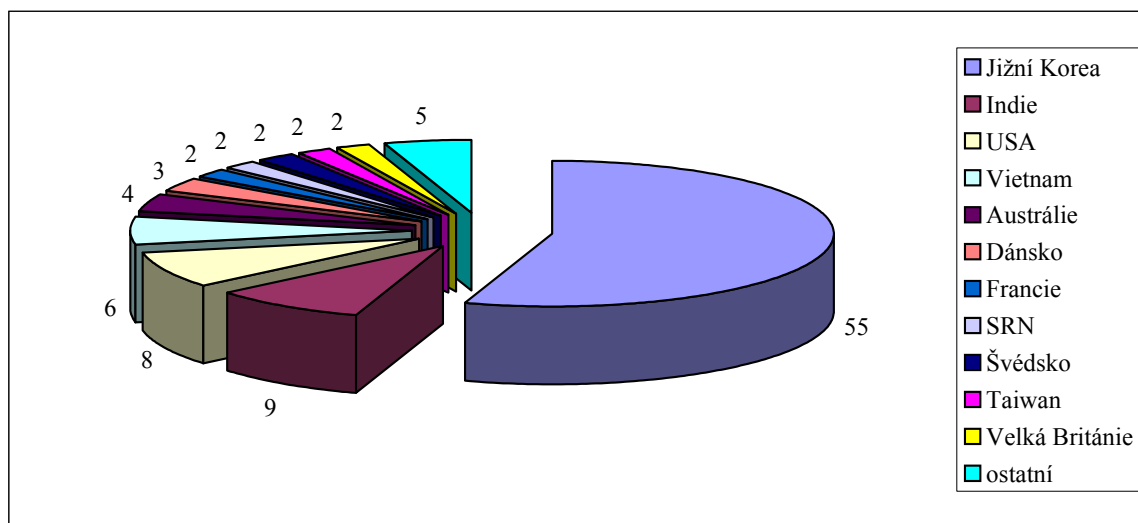
Vzhledem k tomu, že v Ostravě existuje mezinárodní škola, a vzhledem k její rostoucí návštěvnosti zahraničními dětmi, považují za bezpředmětné se v rámci této kapitoly zabývat i možnostmi studia těchto dětí na jiných školách ve městě.

Projekt 1ST INTERNATIONAL SCHOOL OF OSTRAVA (dále 1stISO) vznikl v roce 2005 jako reakce na potřebu kvalitní výuky dětí zahraničních investorů v anglickém jazyce. Projekt zahrnuje výuku na gymnáziu, co se týče výuky na mateřské a základní škole 1st ISO spolupracuje se Základní a mateřskou školou Ostrčilova v Moravské Ostravě. Cílem projektu je tedy poskytovat standardní školní vzdělávání pro děti ve věku 3 - 19 let v jazyce anglickém, v roce 2007 byl rozšířen o kurzy v rámci celoživotního vzdělávání. O nabídce mezinárodní školy pro děti zahraničních manažerů byly písemně informovány všechny společnosti se zahraniční majetkovou účastí v regionu.

V mateřské škole je poskytována výuka v jazyce anglickém a českém pro děti od 3 do 6 let. Třídy jsou tvořeny českými dětmi, dětmi ze států EU i států mimo EU. Mateřská škola poskytuje smíšené mezinárodní a multikulturní prostředí - děti mají možnost od útlého věku poznávat cizí kultury. Základní škola nabízí výuku pro děti ve věku 6 - 11 let, jako v mateřské škole jsou i tady třídy jsou tvořeny dětmi českými i cizími. Základní předměty jsou vyučovány v anglickém jazyce, pro zahraniční děti probíhají hodiny českého jazyka. Ve školním roce 2007/08 je v provozu osm mezinárodních tříd. Výuka na gymnáziu probíhá ve čtyřletém a osmiletém cyklu, přičemž osmileté gymnázium 1stISO je jediné v republice s licencí umožňující výuku všech předmětů v angličtině.

Následující graf ukazuje národnostní složení dětí MŠ a ZŠ Otrčilova v 1.-5.ročníku ve školním roce 2007/2008. Z celkového počtu 100 dětí v těchto mezinárodních třídách je 71 dětí z Asie – převažují Korejci (55 dětí). Větší zastoupení mají ještě děti z USA (8 dětí). O studium na 1st ISO mají čeští i zahraniční rodiče stále větší zájem. V roce 2005 studovalo na anglickém gymnáziu 46 dětí, letos je to nejméně 300 studentů, polovinu z nich tvoří děti cizinců.

Graf 0.1: Národnostní složení dětí MŠ a ZŠ v mezinárodních třídách ZŠ Ostrčilova při 1st International School of Ostrava (1.-5.ročník), školní rok 2007/2008

Zdroj: Data ZŠ Ostrčilova, vlastní zpracování, 2008

Mezi partnery projektu patří Moravskoslezský kraj, Statutární město Ostrava, Agentura Czech Invest, Ministerstvo mládeže, sportu a tělovýchovy, Vysoká škola báňská a Ostravská univerzita. Z dalších škol, které v Ostravě a okolí reagují na vzrůstající poptávku po výuce ze strany zahraničních investorů a poskytují výuku v anglickém jazyce, jsou to např. anglická školka Hello Teddy nebo Soukromá základní škola Monty School v Ostravě. Ve Frýdku-Místku by měla v roce 2008 vzniknout dvojjazyčná soukromá škola Galileo School (spolu s Monty School jsou to první soukromé základní školy zaměřené na výuku angličtiny v MSK).

1.8.2.2 Možnosti vzdělávání dospělých cizinců

Jazykové kurzy češtiny pro cizince

Na úvod této subkapitoly cituji název článku, který vyšel v lednu roku 2008 na internetovém portálu Deník.cz: „Zahraniční manažeři mají snahu učit se česky, brání jim v tom ale nedostatek času“. Článek pojednává o aktivním přístupu zahraničních manažerů na Severní Moravě a ve Slezsku k výuce českého jazyka a o problémech, které jim v tom brání.

Česky se učí např. manažeři z Francie, jejich manželky jsou ale úspěšnější, protože mají na výuku více času. Spolu se svými manželkami se češtině věnují také manažeři z Indie, ti však pro své pracovní vytížení brzy učení češtiny opouští. Ve firmách, kde

manažeři tráví většinu svého času, je oficiálním jazykem často stejně angličtina. Podobný problém s nedostatkem času na výuku češtiny řeší také korejští manažeři, přesto navštěvují soukromé lekce češtiny, aby se mohli v Ostravě v běžném životě lépe orientovat.

A jaké mají cizinci pro výuku českého jazyka v Ostravě vůbec možnosti? V Ostravě nabízí minimálně desítky jazykových škol výukové kurzy češtiny pro cizince⁵⁴. Kurzy češtiny pro cizince nabízí např. i Katedra jazyků Vysoké školy báňské Technické univerzity Ostrava. Tento kurz vznikl z podnětu samotných zahraničních investorů a jejich rodinných příslušníků. Školy tak pružně reagují na měnící se situaci v poptávce po těchto službách v souvislosti s příchodem zahraničních investorů do města.

Možnosti studia na VŠ v AJ

Vzdělávání cizinců na vysokých školách je realizováno většinou v rámci stávajících běžných studijních programů a oborů na dané univerzitě.

Co se týká Ostravy, na Vysoké škole báňské – Technické univerzitě Ostrava kromě již zmiňovaného kurzu češtiny pro cizince mohou cizinci a jejich rodinní příslušníci studovat v rámci běžných studijních programů, speciální studijní program pro ně vytvořen není. Cizinci musí prokázat, že jsou schopni komunikovat v jazyce, ve kterém výuka některých předmětů daného oboru probíhá – bakalářské a magisterské studijní programy v angličtině, doktorské v němčině. Tzv. „Univerzita třetího věku“ bývá pro cizince (resp. jejich manželky, které mají na další sebevzdělávání narozdíl od manažerů čas) nedostupná vzhledem k požadované minimální věkové hranici pro přijetí 55 let (Ekonomická fakulta VŠB-TUO). Na této vzdělávací úrovni se studium v angličtině platí.

Na Ostravské univerzitě v Ostravě probíhají také kurzy češtiny pro cizince, ostatní vzdělávání opět v rámci běžných studijních programů. Na Vysoké škole podnikání v Ostravě je situace v tomto směru obdobná.

Situace v oblasti možností vzdělávání cizinců v Ostravě je tedy velmi dobrá, především mezinárodní škola je jako měkký lokalizační faktor pro region velkou výhodou. Pozitivní také je, že je v anglickém jazyce nabízena výuka na všech stupních vzdělávacího systému.

---

⁵⁴ Např. společnost Education Centre of Ostrava, o.p.s., spolu se svou partnerskou organizací 1st ISO od podzimu 2007 připravuje kurzy češtiny pro cizince. Projekt nabízí seznámení nejen s českým jazykem, ale také kulturními zvyky a reáliemi.

1.8.3 Jak cizinci tráví v Ostravě volný čas?

Jak již bylo řečeno v úvodu práce, možnost smysluplného trávení volného času je považována za jeden z faktorů úspěšné adaptace jedince na nové prostředí. Proto jsem v rámci mého dotazníkového šetření položila cizincům otázku: Jak nejčastěji trávíte volný čas? (škála: 1 nikdy, 2 zřídka, 3 občas, 4 často, 5 velmi často). Odpovědi respondentů ukazuje následující tabulka:

Tab. 0.1: Nejčastější způsob trávení volného času zahraničními manažery v Ostravě, 2008 - průměr bodového hodnocení

Doma s rodinou	4,3
Cestování	3,0
Setkání s přáteli, společenské akce	3,0
Sport	2,9
Kultura ⁵⁵	2,3

Škála: 1 nikdy, 2 zřídka, 3 občas, 4 často, 5 velmi často
Zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování, 2008

Nyní se budu postupně věnovat jednotlivým způsobům trávení volného času respondentů. Možnosti, které pro způsob trávení volného času nabízí město Ostrava, jsou doplňovány o poznatky získané z dotazníkového šetření.

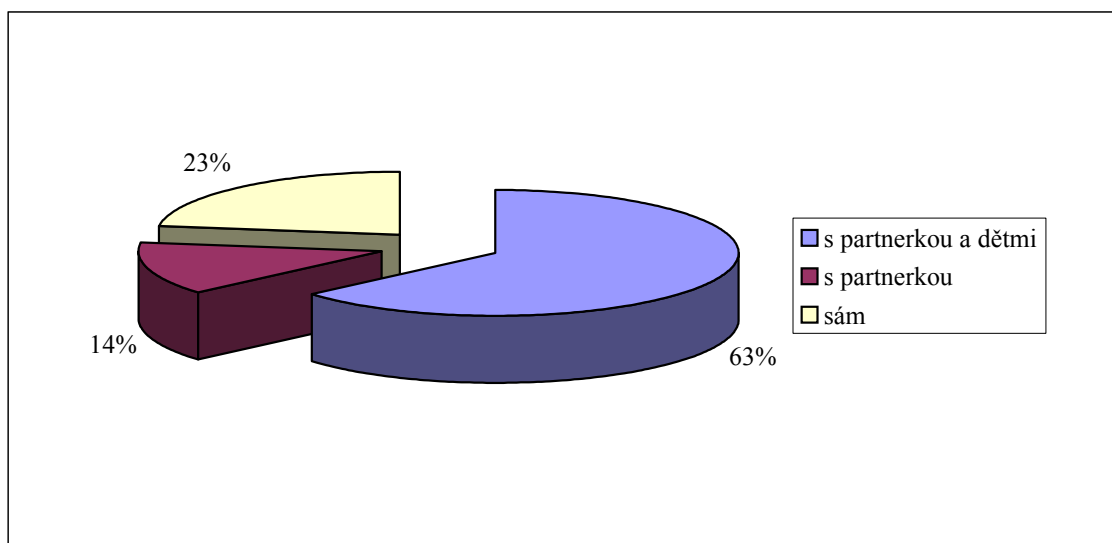
A. RODINA

Pobyt doma s rodinou je tedy nejčastějším způsobem trávení volného času respondentů. Z 39 mnou oslovených respondentů bylo 22 mužů, z nich 17 přijelo do Ostravy s partnerkou, 14 z nich s partnerkou a dětmi. Tedy jen 5 dotázaných mužů přijelo bez rodinného příslušníka. Zajímavostí je, že do nového místa se často nejprve stěhují manažeři a zhruba po třech měsících za nimi přijíždějí partnerky s dětmi.

---

⁵⁵ Respondenti měli možnost uvést i jiné způsoby trávení volného času, tuto možnost však (až na jednoho respondenta, který uvedl: vzdělávání se) nevyužili.

Graf 0.2: Rodiny zahraničních manažerů v Ostravě, 2008

Zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování, 2008

Co se týče trávení volného času respondenty - muži jsou natolik pracovně vytíženi, že minimum volného času, které mají, věnují své rodině, a u žen se dala tato odpověď také předpokládat – drtivá většina z nich v Ostravě nepracuje, jsou doma a starají se o děti. Manželky zahraničních investorů se tak dostávají do jisté sociální izolace, protože mají z důvodu jazykové bariéry, nedostatku kontaktů a informací co se trávení volného času týče poněkud omezené možnosti.

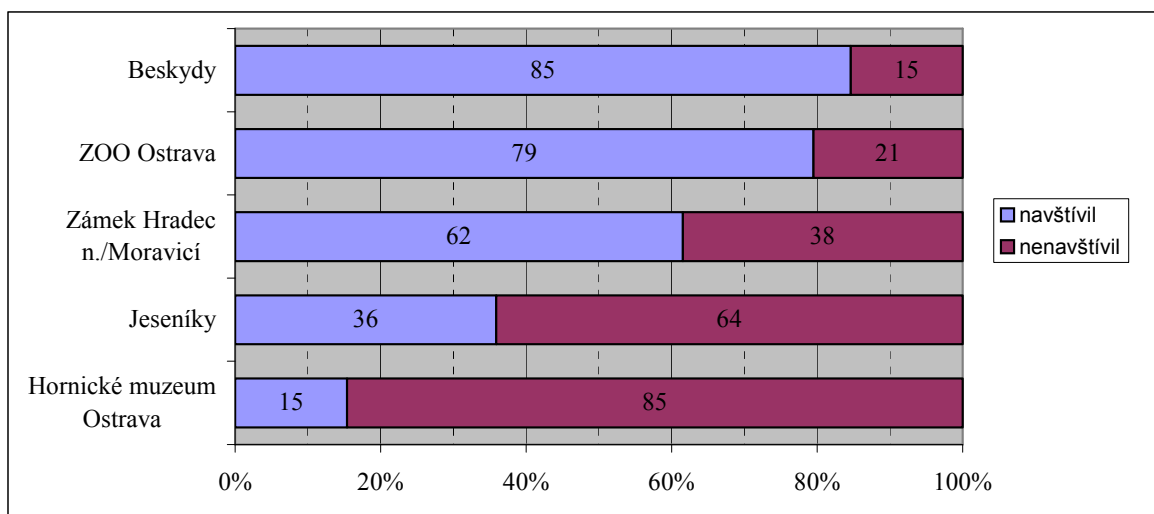
B. CESTOVÁNÍ

Na druhém místě v pořadí nejčastějších činností ve volném čase zahraničních manažerů a jejich rodin se umístilo cestování. Vzhledem k typu povolání to není u manažerů nic neobvyklého – někteří dokonce žijí střídavě část týdne v Ostravě a část např. v Praze nebo dokonce – v případě Evropanů – i ve své domovské zemi. Moje otázka se však týkala cestování ve volném čase – tzn. mimo pracovní dobu. Prostřednictvím dotazníku jsem položila cizincům otázku, kterou z následujících destinací navštívili během posledního roku⁵⁶. Výsledky jsou prezentovány v následujícím grafu:

---

⁵⁶ Nutno však také brát v úvahu, že někteří cizinci žijí v Ostravě pouze velmi krátce – viz. kap. 1.7.

Graf 0.3: Návštěvnost turistických zajímavostí cizinci za poslední rok, 2008

Zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování, 2008

Cizinci nejnavštěvovanějšími jsou tedy Beskydy a ZOO Ostrava, přičemž Beskydy navštívilo více než 60% víc než jednou, zatímco ZOO navštívilo stejné procento respondentů jen jednou. To je dáno samozřejmě možnostmi zimní rekreace v Beskydech. Poměrně překvapivé je vysoké číslo návštěvnosti u zámku Hradec nad Moravicí, naopak malá návštěvnost Hornického muzea – 80 % dotázaných v něm nikdy nebylo. Přitom nabídka cizojazyčných průvodců je v tomto zařízení standardní. Dle mého názoru to svědčí o malé informovanosti cizinců o možnostech, jak smysluplně trávit volný čas s rodinou ve městě. Z jiných míst, která cizinci také navštívili, se opakovala místa Štramberk a Hukvaldy. Z turistických zajímavostí, která se cizinci chystají navštívit, jsou to například Slezskoostravský hrad, Vyhlídková věž nové radnice, Beskydy, Hukvaldy, Štramberk a příroda v okolí města.

C. SETKÁNÍ S PŘÁTELI, SPOLEČENSKÉ AKCE

Zahraniční manažeři a jejich rodiny také se také často setkávají s přáteli, navštěvují různé společenské akce. Získat přátele je poměrně jednoduché pro cizince, z jejichž domovské země jich přijela početnější skupina, pro cizince z ostatních zemí je to problematičtější. Mnoho kontaktů získávají cizinci v případě, že jejich děti navštěvují mezinárodní školu. Zajímavými pro ně mohou být akce, kterými se město Ostrava se snaží

reagovat na rostoucí multikulturalitu prostředí – různé společensko-kulturní akce představující cizí země, jejich kultury, specifika apod⁵⁷.

Příkladem takovýchto akcí mohou být tzv. Česko-korejské dny, které se uskutečnily v listopadu 2007 v Ostravě. Cílem akce bylo seznámit návštěvníky s historií a současností této země, představit její přírodní zajímavosti, kulturu a tradice, a také prohloubit informovanost o životě korejské komunity u nás a naopak. Součástí akce byly např. tvůrčí ateliéry pro děti i dospělé (tradiční korejská keramika, kaligrafie, čajové obřady, ochutnávka korejské kuchyně, koncerty hudebníků na korejské nástroje, Taekwonda). Obdobně probíhaly také akce v rámci projektu Ostrava do světa - svět do Ostravy, kdy bylo postupně představováno několik zemí pomocí mezinárodních dnů. Např. v říjnu 2006 se po dobu tří dnů konaly Dny Korejské republiky - program nabízel zajímavé přednášky a besedy o korejské kultuře, hudbě, bojovém umění, zástupci korejských firem v Ostravě prezentovali své první dojmy ze života ve městě apod. V obdobném duchu probíhalo i představování dalších zemí, jejichž firmy se v posledních letech podílejí na růstu přílivu zahraničních investic na Ostravsku – v průběhu roku 2006 mohli Ostravané navštívit také Dny Japonska, Dny Indie, Dny Izraele, Dny Vietnamu a Dny USA.

Zajímavou akcí, kterou na začátku března 2008 zorganizovala 1stISO, byl Multikulturní festival v Domě kultury města Ostravy. Účastnilo se ho téměř 300 dětí z 15 zemí světa, které v různých představeních a scénkách prezentovaly všechny země, ze kterých pocházejí žáci 1stISO. Součástí programu festivalu byly také stánky zastupující jednotlivé země s informacemi o geografii, historii, zvycích a dalších oblastech daných zemí, nebo také tzv. ethnocatering s typickými jídly prezentujícími jednotlivé země.

Dle mého názoru právě takovéto akce přispívají k lepšímu pochopení odlišnosti cizích kultur a větší míře tolerance k národnostním menšinám. Význam těchto akcí dle mého názoru spočívá nejen v poznávání odlišností a specifik cizích zemí a kultur, ale pro cizince také v možnosti setkávání se s ostatními cizinci – tedy s lidmi, kteří jsou ve stejné situaci jako oni. Mohou navazovat neformální kontakty, podělit se o své zkušenosti s adaptací na život ve městě, nebo si prostě jen popovídat ve svém mateřském jazyce.

---

⁵⁷ Nejvyšší stupeň důležitosti přiřadilo pořádání takovýchto společensko-kulturních akcí v daném

D. SPORT

Sport představuje také významnou složku života zahraničních manažerů a jejich rodin v Ostravě. Sportem může člověk trávit volný čas aktivně nebo pasivně. V Ostravě je mnoho příležitostí k oběma variantám.

Tab. 0.2: Počet sportovních zařízení v Ostravě k 31.12.2006

Typ zařízení	Počet zařízení v Ostravě
Koupaliště	4
Kryté bazény	11
Hřiště	463
Tělocvičny	128
Stadiony otevřené	9
Stadiony, haly kryté	12
Zimní stadiony	4
Ostatní sportovní zařízení	72

Zdroj: ČSÚ, in: Faktografické listy 2007

V hodnocení nabídky možností sportovního vyžití budu vycházet z oblíbených sportů převažujících národností zahraničních manažerů žijících v Ostravě.

Co se týče početné skupiny zahraničních manažerů z Jižní Koreje, je třeba zmínit, že v Ostravě je možné se věnovat korejskému bojovému sportu Taekwon-do v rámci dvou Taekwon-do škol – v Ostravě-Porubě a v Ostravě Zábřehu⁵⁸. Velmi oblíbeným sportem Korejců je golf⁵⁹. Přítomnost golfových hřišť v blízkosti Ostravy (Šilheřovice, Čeladná, tréninkové golf centrum v Ostravě) se tedy vzhledem k lokalizaci velkých korejských firem - a tedy přílivu korejského obyvatelstva – jeví jako pozitivum. Jedním z oblíbených sportů v Taiwanu je baseball. V Ostravě funguje jeden baseballový (také softballový) klub – Arrows Ostrava, v němž se tomuto sportu mohou věnovat děti i dospělí⁶⁰. Basketball je

---

městě v dotazníku ARR dvě třetiny respondentů z řad cizinců.

⁵⁸ Škola v Ostravě – Zábřehu je členem Taekwon-do IFT (Mezinárodní federace Taekwon-do), na Severní Moravě má tato škola poměrně dlouhou tradici - vyučuje se zde od roku 1991, a to v Ostravě a dále pak ve Frýdku Místku, Hlučíně, Karvině a Opavě.

⁵⁹ V Jižní Koreji se golfu věnují hodně ženy, a to i na profesionální úrovni – necelá padesátka jihokorejských golfistek je členkami LPGA (Ladies Professional Golf Association) – Asociace profesionálních golfistek.

⁶⁰ V současné době jsou 3 členové mužského baseballového týmu cizinci – z USA a Kanady (baseball je národním sportem v USA).

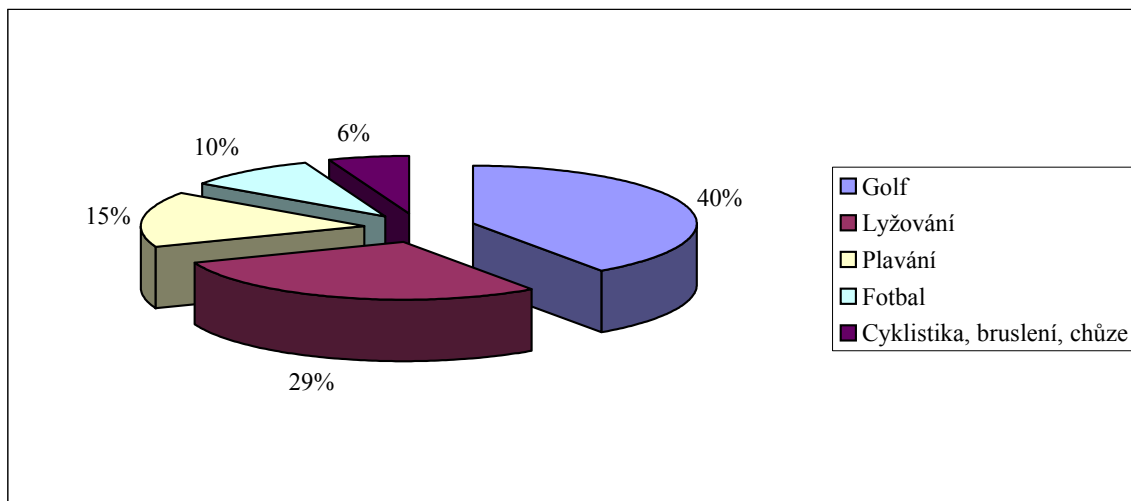
sport v Ostravě dostupný aktivně i divácky, taktéž badmintonových a tenisových hřišť je v Ostravě dost.

Další početnou skupinou jsou manažeři a jejich rodiny přicházející z Indie. Oblíbené sporty Indů jsou vesměs v Ostravě běžně provozovanými sporty, výjimku tvoří u nás ne moc rozšířený kriket. Od 90.let v ČR existuje národní tým v kriketu, ten funguje v Praze (Pražský kriketový klub)⁶¹. Věnovat se tomuto sportu v Ostravě mohou alespoň děti – na 1stISO vznikl v roce 2007 chlapecký kriketový tým.

Co se týče Francouzů - ve Francii velmi oblíbený fotbal je vzhledem ke tradici tohoto sportu v naší zemi v Ostravě bez problémů dostupný – lze navštěvovat zápasy 1. fotbalové ligy i zápasy nižších lig. Fotbalových hřišť a tělocvičen pro aktivní věnování se tomuto sportu je v Ostravě také dost. Vzhledem k tomu, že fotbal je veřejností jako koníček hrán spíše mimo rámec klubů a sdružení, vidím v tomto směru jediný možný problém v existenci (resp. neexistenci) dostatečných neformálních vazeb mezi cizinci a místním obyvatelstvem a cizinci navzájem.

Nyní výše uvedená fakta mohu komparovat s výsledky mého šetření. Nejoblíbenějším sportem respondentů je golf. Následující graf ukazuje prvních pět nejoblíbenějších sportů mnou oslovených cizinců:

Graf 0.4: Oblíbené sporty zahraničních manažerů v Ostravě, 2008

Zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování, 2008

⁶¹ Zajímavostí je, že v současnosti v něm hrají jen 4 češi, zbytek tvoří cizinci z velkých zahraničních firem lokalizovaných v Praze, značné zastoupení mají v týmu právě hráči Indické národnosti (dále také Britové, Australané atd.).

Golf je oblíbeným sportem více než poloviny dotázaných, hrají ho téměř všichni oslovení Korejci. Korejci také velmi často uváděli i lyžování. Na otázku: Jak jste spokojeni se službami sportovních zařízení? měli respondenti svou spokojenost vyjádřit na *škále 1= velmi nespokojen – 5= velmi spokojen*. Průměrné hodnocení je zhruba 3,2 - tedy střed, spíše spokojenost.

Zajímavé je, jak silně korelovala spokojenost s národností dotázaných – zatímco Evropané uváděli dva nejvyšší stupně hodnocení, Korejci volili střed a spíše nespokojenost. Jako důvody své nespokojenosti uváděli překvapivě především finanční náročnost sportů – téměř čtvrtině Korejců připadá věnování se sportu v Ostravě drahé (půjčování sportovních potřeb, nájmy apod. - z druhů sportu byl uveden konkrétně golf). Dalšími důvody nespokojenosti Korejců byla obtížnost získávání informací, jazyková bariéra nebo malá vstřícnost personálu ve sportovních zařízeních.

Z dalších sportů, kterým by se chtěli cizinci v Ostravě věnovat, byly uváděny např. tenis, jízda na koni apod. – tedy sporty, které jsou v Ostravě běžně dostupné. To podle mě opět svědčí o faktu, jak málo jsou cizinci o možnostech, které Ostrava nabízí, informováni.

E. KULTURA

Ostrava je – i přes silnou průmyslovou tradici – město s bohatým kulturním životem. Je sídlem mnoha významných kulturních institucí, viz. následující tabulka.

Tab. 0.3: Počet kulturních zařízení v Ostravě k 31.12.2006

Kulturní zařízení	Počet v Ostravě
Divadla	7
Kina + Multikino	5+1
Muzea	8
Galerie	59
Střediska pro volný čas mládeže	24

Zdroj: ČSÚ, in: Faktografické listy 2007

V mém dotazníkovém šetření nejvíce respondentů uvedlo, že se ve volném čase věnuje kultuře zřídka nebo občas. Co se týče divadel a kin, kromě uvedených 7 divadel⁶² a

⁶² 2 v rámci Národního divadla Moravskoslezského – Divadlo Antonína Dvořáka a Divadlo Jiřího Myrona, dále Komorní scéna Aréna, Divadlo Petra Bezruče, Divadlo Loutek Ostrava + také 2 amatérské divadelní soubory – Bílé divadlo a Divadlo.

6 kin⁶³ se v Ostravě se konají také divadelní festivaly – např. festival ostravských činoherních divadel OST-RA-VAR nebo mezinárodní loutkářský festival Spectaculo Interesse, z filmových festivalů např. Jeden svět, Projekt 100 nebo festival Ostravský koníček. Jakkoli je nabídka divadel a kin v Ostravě bohatá, z pohledu cizince neznajícího český jazyk může být uspokojení kulturních potřeb v této oblasti trochu obtížnější.

Tento názor se také objevoval v odpovědích respondentů na otázku: Jak jste spokojeni s kulturními možnostmi ve městě?. Odpovědi se ve všech dotazovaných oblastech (divadlo, kino, koncerty, výstavy, expozice, galerie, muzea, společenské akce) pohybovaly okolo průměru. Jako důvod nespokojenosti byla nejčastěji uváděna právě jazyková bariéra – a to nejen při představeních samotných (divadelní a filmová představení pouze v češtině), ale také často při získávání informací o možnostech v oblasti kultury.

Tento problém se promítl také do pořadí návštěvnosti kulturních zařízení cizinci – nejčastěji navštěvují muzea, společenské akce a koncerty, tedy aktivity, u nichž jazyková bariéra nehraje tak značnou roli. Co se týče muzeí⁶⁴, nabídka využití služeb cizojazyčných průvodců je poskytována po předchozí domluvě ve všech muzeích. Standardem jsou jazyky anglický, německý, výjimkou nejsou ani polský, španělský a francouzský. Poplatky za využití cizojazyčného průvodce bývají poměrně vysoké, většinou činí tento poplatek 100% běžné vstupní ceny. Předpokládám však, že u zahraničních manažerů nebude hrát tato výše poplatku významnou roli.

Co se týče koncertů, těch je v Ostravě také bohatá nabídka – ať už vážné hudby (především Janáčkova filharmonie Ostrava) nebo jiných nejrůznějších žánrů v rámci koncertů v domech kultury, klubech apod. V Ostravě se koná také mnoho hudebních festivalů⁶⁵, pro cizince může být zajímavý např. Colours of Ostrava, na němž každoročně vystupuje mnoho domácích i zahraničních interpretů tzv. world music.

Cizinci často uváděli, že jim v Ostravě chybí možnost navštívit např. muzikál, přáli by si také více oper, mezinárodních koncertů apod.

---

⁶³ Multiplex Cinestar Ostrava, kino Luna ve Výškovicích, Minikino, kino Art v Domě kultury města Ostravy, Akademický filmový klub VŠB-TUO v kině Vesmír a kino Polanka v Polance nad Odrou.

⁶⁴ 2 hornická muzea - Důl Michal – Národní kulturní památka a Hornické muzeum OKD, Ostravské muzeum, Dolní oblast Vítkovic (Vítkovice vysoké pece), Národní kulturní památka, Muzeum Keltičkova kovářna, Muzeum citer (Citerarium), Hasičské muzeum, Revírní báňská záchranná stanice a Geologický pavilón prof. Fr. Pošepného.

⁶⁵ Janáčkův máj, Folklor bez hranic, Ostravské dny – Festival nové hudby, Svatováclavský hudební festival, Janáčkovy Hukvaldy (konající se nedaleko Ostravy na hradě Hukvaldy na frýdeckomístecku).

A jak by se daly služby v oblasti kultury pro cizince zlepšit? Co se týče např. divadelních představení, mohly by výrazně pomoci cizojazyčné verze divadelních programů, které by bylo možné si zakoupit na představení. Tyto cizojazyčné programy jsou v současné době vydávány jen zřídka, nejčastěji u oper a jen v jediném jazyce, a to anglickém. Co se týče kina – počet filmů uváděných v originále je podle mě poměrně vysoký⁶⁶, takže v tomto směru jde opět spíše o problém neinformovanosti. Jazyková bariéra tedy hraje hlavní roli i při získávání informací o kulturním dění – tuto situaci bych řešila komplexně zřízením internetového portálu poskytujícího veškeré informace o možnostech a dění v Ostravě, který by sloužil přímo cizincům – více v kap. 0.

Volnočasové aktivity dětí

I dětem zahraničních investorů jsem položila otázku: Jak nejčastěji trávíš svůj volný čas? (škála opět: 1 nikdy, 2 zřídka, 3 občas, 4 často, 5 velmi často). Výsledky byly následující:

Tab. 0.4: Oblíbené činnosti dětí zahraničních manažerů v Ostravě, 2008 - průměr bodového hodnocení

Čtení	4
Sport	3,6
U počítače	3,5
S kamarády	3,3
Pomoc rodičům	3,3
U televize	3
Hudba	2,9
Kroužky	2,6

Škála: 1 nikdy, 2 zřídka, 3 občas, 4 často, 5 velmi často

Zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování, 2008

Co se týče sportu, mají děti nejraději fotbal (téměř polovina dotázaných), tenis a lyžování. Zajímavé je, že některé děti hrají golf už od útlého věku (cca 7 let) – např. z Koreje, Taiwanu. Děti by se dále chtěly věnovat opět fotbalu, plavání, běhání, baseballu nebo cyklistice.

---

⁶⁶ Např. v měsíci březnu 2008 mohli vybrat ke shlédnutí z celkem 31 filmů v původním znění v angličtině, což tvoří z celkového počtu 87 filmů uvedených v daném měsíci více než třetinu (34%).

Z kroužků, které děti v Ostravě navštěvují, jsou to především angličtina a hudební kroužky (nejčastěji klavír), dále v menší míře gymnastika, matematika a další. Kroužky, které by děti chtěly navštěvovat, jsou matematika, hudební kroužky (housle), balet a angličtina – ty děti, které do ní zatím nechodí. Na otázku: Co dalšího bys chtěl ještě dělat ve volném čase? znělo nejvíce odpovědi: trávit více času se svými kamarády, a na druhém místě učit se hrát na hudební nástroj. Proto jsem se pokusila - na základě především telefonickým dotazováním získaných informací - zhodnotit, jaké mají děti cizinců možnosti umělecké kroužky v Ostravě navštěvovat.

Umělecké kroužky (hudební, výtvarné)

V Ostravě je v současné době celkem 13 Základních uměleckých škol⁶⁷ (dále ZUŠ). Oslovením 6 ti ZUŠ (ZUŠ v centru města nebo ve větších městských obvodech) bylo zjištěno následující: pouze 1 ZUŠ přijímá anglicky hovořící děti cizinců, 1 ZUŠ učí děti ruské a vietnamské, s dětmi hovořícími anglicky by si však neporadili. V 1 ZUŠ mají anglicky hovořící děti možnost navštěvovat jen obor klavír, u dalších oborů opět vzniká jazyková bariéra, ačkoli v této škole potvrdili, že o takovéto cizojazyčné studium je zájem, nabídka není schopna uspokojit poptávku. Na zbývajících třech oslovených ZUŠ cizojazyčná výuka neprobíhá, ani o ni nebyl projevěn ze strany cizinců zájem. Možnost studovat hudbu je také na Lidové konzervatoři v Ostravě, kterou mohou navštěvovat posluchači všech věkových kategorií. LKO přijímá cizince ke studiu, cizí jazyk (nejčastěji anglický) není v případě této instituce překážkou. V současné době možnost studia na LKO využívá několik zahraničních posluchačů, především korejské národnosti.

Ačkoli dle školského zákona (zákon č. 343/2007 Sb.) mají cizinci ze zemí Evropské unie (a dle novely školského zákona⁶⁸ platné od 1.1.2008 i cizinci ze zemí mimo EU) za zákonem stanovených podmínek vzdělávání a školským službám – tedy i k základnímu

---

⁶⁷ V městských obvodech Moravská Ostrava a Přívoz, Poruba a Ostrava-Jih po dvou ZUŠ, Mariánské Hory a Hulváky, Polanka, Vítkovice, Svinov a Petřkovice nabízejí 1 ZUŠ. V blízkém okolí Ostravy (v rámci okresu Ostrava-město) bychom našli další 3 ZUŠ, a to v Šenově, Vratimově a Klimkovicích.

⁶⁸ „(1) Občané Evropské unie a jejich rodinní příslušníci mají přístup ke vzdělávání a školským službám podle tohoto zákona za stejných podmínek. (2) Osoby, které nejsou uvedeny v odstavci 1, mají za stejných podmínek jako občané Evropské unie přístup: ...d) k předškolnímu vzdělávání, základnímu uměleckému vzdělávání, jazykovému vzdělávání a ke školským službám podle tohoto zákona, pokud mají právo pobytu na území České republiky na dobu delší než 90 dnů, popřípadě pokud jsou osobami oprávněnými pobývat na území České republiky za účelem výzkumu, azylanty, osobami požívajícími doplňkové ochrany, žadateli o udělení mezinárodní ochrany nebo osobami požívajícími dočasně ochrany.“ (dle zákona č. 343/2007 Sb., kterým se mění zákon č. 561/2004 Sb. a některé další zákony).

uměleckému vzdělání - stejný přístup ke jako občané ČR, umělecké školy k této problematice přistupují individuálně. Klíčovým pro přijetí dítěte je jeho národnost (příp. jazyk, kterým dítě hovoří) a to, zda jsou na škole právě takto jazykově vybavené kapacity na požadovaném oboru výuky.

Vesměs je však jazyková bariéra na ZUŠ ve vztahu k možnostem poskytování výuky cizojazyčně hovořícím dětem patrná. Významnou roli v tomto směru hraje také fakt, že pro ZUŠ je výuka žáků ze zemí mimo EU finančně nákladná (na tyto žáky školy nedostávají dotace), což se samozřejmě odráží do ceny školného pro tyto žáky. I v rámci mého dotazníkového šetření se projevila nespokojenost Korejců s touto situací. Možnost řešení v případě jazykové bariéry spatřuji v soukromých lekcích, které bývají většinou nabízeny studenty a absolventy konzervatoří, u nichž by se dala předpokládat lepší jazyková vybavenost, v případě finanční náročnosti jde o celorepublikový problém vztahující se legislativě v této oblasti, výše školného by mohla být kompenzována příspěvky zahraničních firem svým zaměstnancům nebo dotacemi Moravskoslezského kraje těm ZUŠ, na nichž se děti cizinců vzdělávají.

Sportovní kroužky

Co se týče sportovních aktivit dětí, probíhají buď neorganizovaně, ve škole, v rámci sportovního klubu nebo ve střediscích volného času. O nabídce kroužků na 1stISO a možnostech provozování sportů v rámci klubů jsem se již zmínila, proto se nyní zaměřím na střediska volného času (dále SVČ) pro děti a mládež v Ostravě.

V Ostravě existuje 24 středisek volného času pro děti a mládež, toho 4 příspěvkové organizace města Ostravy⁶⁹. SVČ v Moravské Ostravě sídlí v těsné blízkosti 1stISO, zájem dětí o navštěvování kroužků tohoto střediska je velký. Děti zahraničních manažerů zde sportovní kroužky navštěvovat mohou, a také hojně navštěvují – v současné době je jich v jednotlivých kroužcích zapsáno přes 100. I v ostatních jmenovaných střediscích děti kroužky navštěvovat mohou, zájem však není tak vysoký jako v tomto SVČ.

A jaká je spokojenost rodičů – zahraničních manažerů - s možnostmi, které Ostrava poskytuje pro volný čas jejich dětí? Nejlépe byly hodnoceny sportovní a jazykové kroužky, dále kroužky hudební, pohybové aktivity a nejhůře dopadly kroužky výtvarné. A důvody nespokojenosti? Opět jazyková bariéra, nemožnost získat informace v angličtině a také již

výše uvedené školné za tyto kroužky, které je odlišné od školného pro české děti a často příliš vysoké. Rodiče by uvítali vytvoření jakéhosi seznamu kroužků a aktivit pro děti, které jsou dostupné v angličtině, dále např. výlety do okolí, z dalších kroužků jazykové, taneční aj.

Z celkového pohledu jsou možnosti trávení volného času v Ostravě hodnoceny zahraničními investory velmi pozitivně – v této oblasti předčila úroveň služeb jejich očekávání. Možností věnovat se různým sportům nebo kultuře je v Ostravě dostatek, problémem je jen opět již mnohokrát zmiňovaná jazyková bariéra a nemožnost získání informací v této oblasti. Co se týče kroužků pro děti, jejich úroveň je hodnocena také kladně, je však třeba podotknout, že institucí (ZUŠ), které děti zahraničních investorů přijímají, je zatím v Ostravě velmi málo. Problémem je chybějící komplexní seznam těchto institucí a kroužků dostupných v anglickém (nebo jiném) jazyce. Možnosti, jak by se daly tyto problémy řešit, jsou rozvedeny v kap. 0.

---

⁶⁹ Středisko volného času v Ostravě-Zábřehu, Středisko volného času Korunka v Ostravě-Mariánských Horách, Dům dětí a mládeže Ostrava-Poruba a Středisko volného času v Moravské Ostravě.

1.9 Co napomáhá adaptaci investorů na život v Ostravě?

1.9.1 Instituce vytvářející cizincům v Ostravě zázemí

Při adaptaci na život v Ostravě pomáhají zahraničním manažerům a jejich rodinám některé (formální i neformální) instituce. Stručný popis jejich činností v této oblasti přináší následující kapitola.

1.9.1.1 Agentura pro regionální rozvoj, a.s.

Projekt RELIO (the Regional Liaison Office)

Kromě služeb uvedených v kapitole 1.5.2, usnadňujících zahraničním investorům příchod do Ostravy a rozvoj jejich podnikatelské činnosti, poskytuje Agentura pro regionální rozvoj, a.s. zahraničním manažerům a jejich rodinám žijícím ve městě i některé tzv. „měkké“ služby zaštiťované projektem RELIO (the Regional Liaison Office).

Cílem toho projektu je pomáhat zahraničním investorům a jejich rodinám při řešení každodenních situací běžného života tak, aby se v místě svého nového bydliště cítili jako doma. Tento projekt byl započat v roce 2007. Součástí projektu jsou pravidelná setkání s manželkami zahraničních manažerů, spolupráce se zahraničními společnostmi funguje prostřednictvím komunikace s HR manažery těchto společností. Většina ze služeb, poskytovaných zahraničním manažerům v rámci projektu RELIO, je poskytována zdarma. Pro člověka ocitajícího se v novém prostředí, může představovat i zdánlivě bezproblémová a rutinní situace ztěžít řešitelný problém. Obtížnými se tak může stát například nakupování, komunikace s úřady, orientace ve městě, apod. Pomoc při řešení problémů vzniklých při těchto situacích je cílem projektu RELIO. Mezi další klíčové služby poskytované projektem patří pomoc při hledání bydlení, rady v oblasti využívání zdravotní, pomoc manželkám manažerů v případě jejich potřeby sebevzdělávání, poskytování informací zahraničním manažerům a jejich rodinám o možnostech trávení volného času v Ostravě a okolí, případně také organizace výletů a zábavných volnočasových aktivit⁷⁰.

Myšlenka projektu RELIO je tedy velmi přínosná. Je však třeba podotknout, že v současné době je realizace projektu částečně utlumena, předpokládá se přenesení realizace některých aktivit na soukromou sféru.

---

⁷⁰ V této oblasti ARR spolupracuje s Agenturou Okway, specializující se mimo jiné na organizaci a propagaci doprovodných akcí v rámci Moravskoslezského kraje.

1.9.1.2 International Parent's Club of Ostrava

International Parent's Club of Ostrava (dále IPC) je neformálním společenstvím cizinců, kteří přijeli do Ostravy pracovat v rámci zahraničních investic.

IPC vznikl v září roku 2006 z podnětu několika manželek zahraničních manažerů. Děti cizinek navštěvovaly společně 1st International School of Ostrava a také (mj. dětmi cizinců velmi hojně využívané) Středisko volného času Ostrava (dále SVC) na Ostrčilově ulici poblíž mezinárodní školy. Cizinky tedy navázaly kontakty mezi sebou navzájem i kontakty s několika českými matkami, jejichž děti také navštěvují kroužky v SVC. Jelikož manželky zahraničních manažerů pracujících v Ostravě v drtivé většině nepracují (narozdíl od mužů, kteří tráví v zaměstnání většinu dne), vzhledem k jazykové bariéře, nedostatku informací a také špatné orientaci ve městě pro ně vznikl problém, jak trávit svůj volný čas.

Tato situace tedy vedla (z podnětu cizinek) k založení tohoto neformálního společenství, jehož cílem je v podstatě sdílení zkušeností s životem v Ostravě, získávání informací, vzájemné obohacování národními kulturami a především společné trávení volného času na základě přátelských vazeb. Prozatímním místem setkávání je výše zmíněné SVC, IPC však funguje víceméně nezávisle – i na 1st International School of Ostrava.

V současné době je IPC navštěvován mnoha cizinci (především ženami) např. z Jižní Koreje, Japonska, Švédska, Dánska, Francie, Číny, USA, Finska, Indie a dalších zemí.

Z aktivit IPC bych mohla jmenovat např. společné večere, které se konají zhruba jednou za měsíc a kterých se účastní velká část členů klubu, a spoustu aktivit menších skupinek členů, např.

- různá „gastronomická“ setkání, kdy každý uvaří a přinese nějakou specialitu ze své národní kuchyně; tyto akce jsou velmi oblíbené, cizinci se při nich seznamují s recepty a pokrmy oblíbenými v jiných zemích, mají možnost se je naučit apod.
- cizinci často společně slaví narozeniny svých dětí, vzájemně se navštěvují;
- oblíbenou aktivitou je také tzv. „Book Club“, který probíhá tak, že se v angličtině společně předčítá vždy jedna kniha významného autora národní

literatury dané země; cizinci se tak mohou seznámit s kulturami jiných zemí a taky se procvičit v angličtině, která často není jejich rodným jazykem;

- členové klubu uspořádali také např. charitativní akce (dražby apod.);
- mezi aktivity patří také společné navštěvování jazykových kurzů, jógy apod.;

Významným přínosem IPC je také poskytování praktických informací, potřebných v každodenním životě, jako např. kam k lékaři (najít v Ostravě v případě nutnosti rychle anglicky hovořícího lékaře je někdy velký problém), kde a jak nakupovat, kam jít ve volném čase, jaké služby mohou využívat apod.

Cílem IPC v současné době je vybudování jakéhosi zázemí v podobě kanceláře a zaměstnání minimálně jedné kontaktní osoby, která by se problémům a veškerým záležitostem souvisejícím s běžným životem rodin zahraničních manažerů v Ostravě naplno věnovala. Tento provoz kanceláře by ale vyžadoval jisté náklady, a jelikož IPC funguje jako neformální organizace, nemá možnost získat na své aktivity prostředky z veřejných zdrojů.

Proto zřejmě dojde brzy k založení nějaké institucionalizované formy společnosti, která by mohla využívat nabídek dotací, grantů apod. Kromě provozu kanceláře a zaměstnanců (zřejmě z řad samotných cizinek) by se dalo z případných získaných finančních prostředků spolufinancovat spoustu dalších aktivit – např. vybudování kuchyně pro různé „Cooking Meeting“ apod.

1.9.1.3 Další instituce

Instituce, která může pro cizince – především Francouze - v Ostravě také představovat jisté zázemí, je ALLIANCE FRANCAISE OSTRAVA. Tato Francouzská aliance je nezisková organizace, která se snaží šířit francouzský jazyk a frankofonní kulturu. Instituce sídlí v centru Ostravy a nabízí veřejnosti různé typy služeb, např. kurzy francouzštiny včetně mezinárodně uznávaných zkoušek, možnost půjčování knih ve francouzštině, promítání francouzských filmů apod. Např. v březnu 2008 se uskutečnily tzv. „Dny frankofonie“, v jejichž rámci proběhnou např. přednášky o francouzské kultuře apod. Zajímavý je list partnerů této instituce – jedná se např. o významné společnosti působící v Ostravě, jenž jsou součástí (nebo v nich mají majetkovou účast) zahraniční koncerny se sídly ve Francii či ve Španělsku. V jedné z těchto firem je také významný

podíl cizinců – Francouzů v managementu.

Z dalších institucí, podporující různé národnosti a kultury, sídlí v Ostravě ještě např. Maďarský kulturní klub, Společnost přátel USA, Řecká obec Ostrava nebo British Council.

Institucí, kde mohou zahraniční manažeři a jejich rodiny čerpat informace o různých oblastech života v Ostravě je tedy několik. Mají různou formu, zaměřují se na různé aktivity a jsou cizinci v různých mírách využívány. Tento fakt svědčí o malé koordinovanosti činností v této oblasti. Instituce by mohly navzájem více spolupracovat a tím by celkově mohla být pomoc při adaptaci této specifické skupiny obyvatel efektivnější.

1.9.2 Zdroje informací zahraničních investorů o životě v Ostravě

Jedním z nejvýraznějších problémů adaptace zahraničních investorů na život v Ostravě je nedostatek informací k běžnému životu potřebných. Např. pro získání informací ohledně možností trávení volného času pro sebe a děti využívají cizinci nejčastěji internet a informace od svých přátel, zřídka informace infocenter. Pro volný čas dětí získávají informace také ve 1stISO. Informace však považují za nejen těžce získatelné, ale i nekomplexní a nedostatečné. Děti získávají informace nejčastěji od rodičů nebo ze školy, 70% dotázaných dětí však uvedlo, že neví, kde by získalo informace o možnostech trávení volného času v Ostravě.

Zdroje informací o životě v Ostravě pro dostupné pro cizince by se tedy daly shrnout takto:

Internet. Město Ostrava prezentuje základní informace o životě ve městě na několika internetových serverech. Servery sice většinou mají jazykové mutace, jejich funkčnost a celková přehlednost a komplexnost nabízených informací však není úplně stoprocentní. Nabízejí většinou odkaz na webové stránky různých institucí, které už jazykové mutace buď nemají, nebo jsou nefunkční. Existují samozřejmě i světlé výjimky, ale nejsou moc časté. Cizinec tedy může jít do kina na film v originále, může navštívit muzeum s cizojazyčným průvodcem nebo si zajít do restaurace se svou národní kuchyní, otázkou je, jak se vůbec o těchto možnostech dozví.

Informační centra. Jak jsem výše uvedla, cizinci občas využívají i služeb

Informačního centra v Ostravě. U jejich pracovníků je dobrá úroveň znalostí cizích jazyků samozřejmostí – pracovníci všech 4 poboček hovoří anglicky, ve 3 pobočkách německy, dále např. francouzsky, polsky atd. Myslím si tedy, že by mohli cizinci – v oblasti informací o volném čase – tuto instituci využívat více než dosud.

Neformální kontakty. Velmi častým zdrojem potřebných informací jsou pro cizince přátelé. Neformální kontakty tak do jisté míry nahrazují mezery ve službách těmto cizincům ze strany odpovědných institucí. Cizinci získávají přátele prostřednictvím firmy, ve které pracují, pokud mají děti – prostřednictvím 1st ISO, Mezinárodního klubu (IPC), aktivit ARR atd. Cizinci, kteří žijí v Ostravě déle, tak mohou být cennými zdroji informací pro nově příchozí apod.

Různé instituce. Mezi instituce, které mohou poskytovat cizincům informace potřebné pro život v Ostravě patří všechny již zmiňované, tedy ARR, 1st ISO, IPC. Ochotni kdykoli cizincům pomoci jsou i úředníci na Magistrátu města Ostravy, žádný kontaktní pracovník však pro tuto činnost není vymezen a cizinci z pochopitelných důvodů hledají informace u jiných zdrojů.

1.10 Shrnutí dané problematiky

1.10.1 Celková spokojenost zahraničních investorů se životem v Ostravě

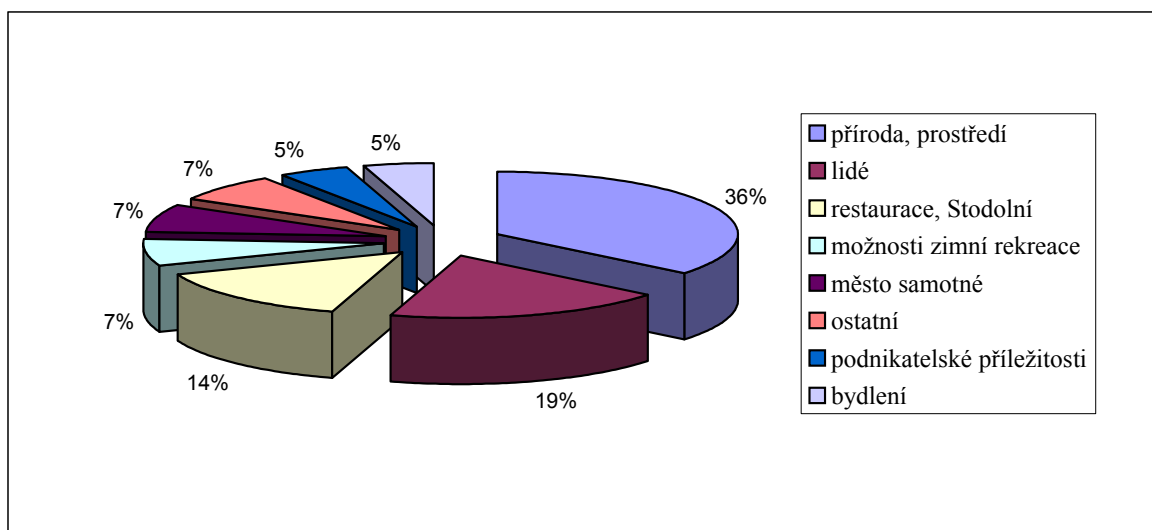
A jak tedy hodnotí zahraniční investoři celkově život v Ostravě? Většina z nich vnímá Ostravu jako průmyslové město, vhodné pro investice a podnikání a zároveň s hezkým prostředím a přírodou. Nejčastější odpovědi na otázku: Jaké jsou vaše asociace při vyslovení slova „Ostrava“? byly tyto:

- Průmysl, továrny (9)
- Práce (5)
- Hezké prostředí, příroda (5)
- Nehezké město (3)
- Milí lidé (2).

Z dalších asociací např. nový domov, měnící se město, investice nebo Stodolní. Po příjezdu do Ostravy respondenty nejvíce pozitivně překvapila přátelskost lidí, úroveň městské dopravy a možnosti pro trávení volného času – především ve sportu. Naopak negativně vnímali cizinci po příjezdu do Ostravy jazykovou vybavenost místních lidí, úroveň služeb a vzdělávání. Jako zaměstnavatelé byli také nemile překvapeni kvalitami české pracovní síly. Před příjezdem očekávali průměrnou úroveň bydlení, služeb, životního prostředí, zdravotnictví, dopravy i možností pro trávení volného času. Nad očekávání hodnotí nyní pozitivně dopravu a možnosti trávení volného času, zklamání jsou naopak službami.

Celkově se Ostrava zahraničním manažerům docela líbí – průměrné hodnocení v rámci otázky Líbí se vám Ostrava? bylo na škále 1 = *vůbec ne* – 5 = *určitě ano*, velmi 3,54 - tedy mírně nadprůměrné. A co se jim na Ostravě líbí?

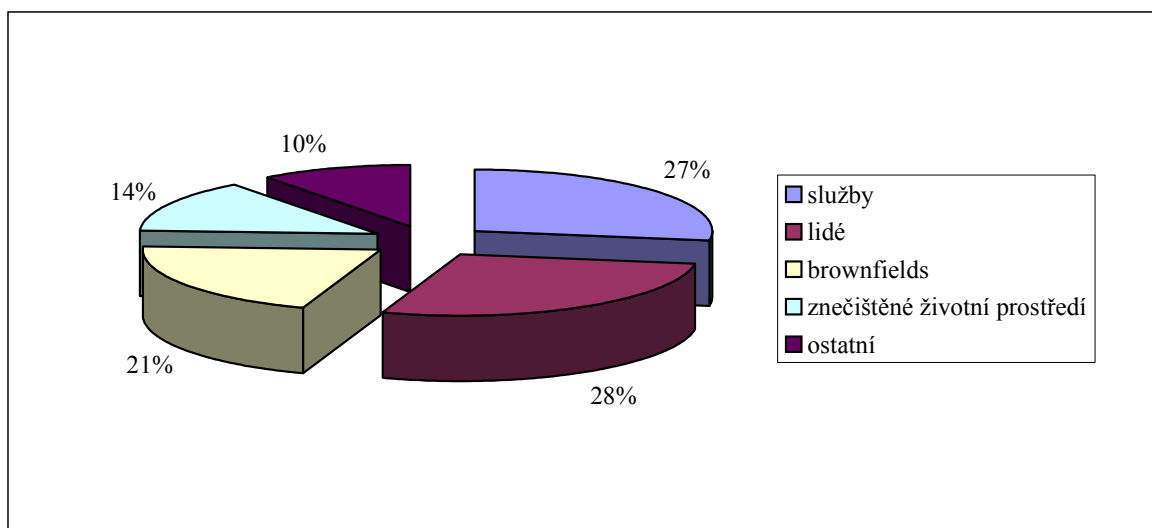
Graf 0.5: Co se zahraničním investorům na Ostravě líbí?

Zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování, 2008

Nejčastěji tedy investoři oceňují na Ostravě (možná až trochu překvapivě) životní prostředí a přírodu, pětina dotázaných hodnotí kladně vstřícnost lidí, na třetím místě se umístilo kladné hodnocení gastronomických zařízení a Stodolní ulice. Investoři (vzhledem k velké oblibě lyžování mezi Korejci) vítají blízkost hor a zimních rekreačních středisek, líbí se jim samotné prostředí města i residenční podmínky. Z ostatních kladně hodnocených oblastí jsou to např. bezpečnost nebo možnosti nakupování.

Graf 0.6: Co se zahraničním investorům na Ostravě nelíbí?

Zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování, 2008

Co se naopak zahraničním investorům na Ostravě nelíbí? Necelá třetina dotázaných není spokojena se službami v Ostravě. Výše jsem uváděla, že téměř 20% dotázaných oceňuje vstřícnost a přátelskost místních obyvatel, u této otázky si naopak na chování a postoje místních obyvatel téměř 30% dotázaných stěžuje. Zajímavé je, že kladné hodnocení u předcházející odpovědi bylo vždy ze strany Evropanů, naopak záporně hodnotili místní obyvatele až na 1 výjimku (USA) Korejci. Stěžovali si na nepřátelskost lidí a postoje k cizincům, v několika odpovědích se dokonce objevilo slovo rasismus. Pětině dotázaných se nelíbí brownfieldy a staré nevzhledné budovy v Ostravě, jiní si stěžují na životní prostředí nebo kriminalitu, jazykovou bariéru apod.

Nejvíce jsou tedy respondenti nespokojeni se službami. Mezi nejvíce kritizované služby patří doručovatelské služby, bankovní (celková činnost bank, finanční poradenství apod.), dále úklidové služby nebo hlídání dětí. Naopak nejlépe jsou hodnocena městská doprava a gastronomické služby. Společným jmenovatelem důvodů nespokojenosti ve službách je opět jazyková bariéra - na úřadech, u lékařů. Vůbec sehnat anglicky nebo německy mluvícího lékaře je pro cizince velký problém. Cizinci mají problém s různými nápisy, upozorněními ve městě – vše je v češtině. Dalším opakovaným problémem je otevírací doba obchodů - což je vzhledem k často velmi pozdnímu konci pracovní doby zahraničních manažerů logické.

Jazyková bariéra

Jazyková bariéra se tedy jeví jako jeden z klíčových problémů adaptace zahraničních investorů na život v Ostravě. Více než 50% hodnotí jazykovou úroveň místních obyvatel jako nízkou (10% dokonce jako velmi nízkou), 20% jako průměrnou a pouze 10% respondentů ji označilo jako dobrou. Největší problém představuje jazyková bariéra ve službách (čtvrtina dotázaných), dále při komunikaci s úřady a lékaři, při nakupování a v menší míře v orientaci ve městě nebo při získávání nových přátel.

Dětem zahraničních manažerů se v Ostravě také docela líbí – podobně jako u dospělých je v rámci otázky Líbí se ti Ostrava? na *škále 1 = vůbec ne – 5 = ano* průměrné hodnocení 3,4. V Ostravě se jim líbí především parky, škola a možnost lyžovat, naopak nelíbí se jim chování lidí nebo prostředí města. Kdyby mohly na Ostravě něco měnit, bylo by to životní prostředí a čistota ve městě.

Co se týče celkové spokojenosti nebo nespokojenosti zahraničních manažerů s životem v Ostravě, mohu na základě odpovědí v jednotlivých otázkách konstatovat, že obecně jsou v Ostravě spokojenější Evropané než Asiaté. U manažerů z Jižní Koreji byla daleko vyšší četnost negativních hodnocení v různých oblastech – kvalita služeb, jejich ceny, ale i chování lidí, atd. To se dá vysvětlit většími rozdíly v domovském prostředí a prostředí v Ostravě než v případě Evropanů – jiná mentalita, zvyky, kultura apod. Zatímco se tedy Evropané a Američané většinou na místní podmínky adaptují přirozeněji, pro asijské národnosti je tato adaptace složitější.

1.10.2 SWOT analýzy

Na základě zjištěných a výše uvedených poznatků nyní formulují SWOT analýzy města Ostravy – jak v oblasti pozice města vhodného pro lokalizaci zahraničních investic, tak v oblasti připravenosti města na příliv cizinců s touto problematikou spojenou.

Tab. 0.5: SWOT analýza – město Ostrava: prostředí pro zahraniční investice, 2008

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> – situace na trhu práce (kvalita, cena pracovní síly) – přítomnost mezinárodní školy – přítomnost univerzit – regionální investiční pobídky – specifické služby města Ostravy zahraničním investorům – dopravní napojení města (železnice, dokončení D47, letiště Mošnov) – přítomnost klastrů – přítomnost Vědecko-technologického parku	<ul style="list-style-type: none"> – vzdálenost od hl. města – nízká úroveň specifických služeb (např. doručovatelské aj.) – administrativní náročnost podnikání
Příležitosti	Ohrožení
<ul style="list-style-type: none"> – kooperace s místními podnikateli (rozšíření odbytového trhu) – vytváření nadnárodních podnikatelských sítí – transfer technologií – transfer manažerských postupů – tlak na rychlejší rozvoj infrastruktury – kooperace s místními univerzitami, možnost praxe a pozdějšího zaměstnání pro studenty – zvýšení povědomí o Ostravě v zahraničí	<ul style="list-style-type: none"> – odliv mozků (kvalifikované pracovní síly) – při rostoucím přílivu PZI nedostatečné dodavatelské kapacity

Zdroj: Vlastní zpracování, 2008

Tab. 0.5: SWOT analýza – město Ostrava: prostředí pro život zahraničních manažerů, 2008

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> – přítomnost mezinárodní školy – atraktivita prostředí – okolí – kvalita bydlení – možnosti rekreace (před. zimní – Beskydy, golfová hřiště) – kulturní zázemí – přítomnost již lokalizovaných cizinců – možnosti zábavy – restaurace, kluby, Stodolní ul. 	<ul style="list-style-type: none"> – nízká jazyková vybavenost obyvatel – postoje obyvatel vůči cizincům – nedostatečná pozornost věnovaná přílivu zahraničních manažerů s rodinami – nekoordinovanost poskytování služeb této skupině – mezery v legislativě vůči cizincům – např. ve školství – školné pro cizince
Příležitosti	Ohrožení
<ul style="list-style-type: none"> – vytvoření koordinovaného systému poskytování služeb zahraničním manažerům a jejich rodinám – podpora multikulturních akcí – oboustranné obohacení kulturami, zvyky (cizinci, místní obyvatelé) 	<ul style="list-style-type: none"> – kapacity mezinárodní školy – stagnace v rozvoji Ostravy jako multikulturního města nadnárodního významu – sociální izolace rodin zahraničních manažerů

Zdroj: Vlastní zpracování, 2008

Z těchto SWOT analýz je patrné, že z hlediska podnikatelského prostředí je Ostrava v lepší pozici – převažují silné stránky a příležitosti, zatímco u zhodnocení Ostravy jako prostředí pro cizince jsou již klady a zápory více v rovnováze.

Návrhy a doporučení

Než přistoupím k formulaci návrhů a doporučení pro usnadnění adaptace zahraničních investorů na život v Ostravě, krátce vyhodnotím, jaké jsou tedy v Ostravě poskytovány služby na straně jedné zahraničním firmám a na straně druhé zahraničním manažerům a jejich rodinám, kteří v Ostravě žijí.

Co se týče služeb poskytovaných různými institucemi potencionálním a již lokalizovaným zahraničním investorům - firmám, jejich nabídka ve velmi široká. V současné době a především také v minulých letech bylo přilákání zahraničních investorů do města jednou z priorit Ostravy, proto je těmto službám věnována maximální pozornost. Instituce, které tyto služby poskytují, spolu na mnoha projektech kooperují a vytvářejí tak pro investory podmínky, které je motivují k lokalizaci v Ostravě a usnadňují jim počáteční i další fáze jejich podnikání ve městě. Této problematice je tedy věnována dostatečná pozornost. Tento fakt uvádím proto, abych jej mohla komparovat s pozorností, která je věnována druhé stránce věci – totiž potřebám a službám poskytovaným lidem, jejichž příliv do Ostravy příchod zahraničních firem doprovází.

Této problematice je podle mého názoru (podloženého výsledky této práce) věnována pozornost o mnoho menší. Zahraniční manažeři a jejich rodiny se v průběhu období života, které stráví migrací za prací do Ostravy, potýkají v rámci adaptace na zdejší prostředí s mnohými problémy.

Klíčové jsou především tyto:

- jazyková bariéra; naprosto stěžejní problém, který se promítá do všech oblastí života cizinců v Ostravě, ať už jde o služby, zdravotnictví, komunikaci s úřady, orientaci ve městě a další;
- neschopnost získat potřebné informace o životě ve městě; tento problém vyplývá opět z jazykové bariéry, ovlivňuje každodenní život cizinců, především v oblasti nakládání s volným časem, využívání možností, které Ostrava v tomto směru nabízí atd.;
- chybějící kontaktní osoby, které by těmto cizincům v případě potřeby operativně pomáhaly řešit vzniklé problémy;
- sociální izolace, vzniklá jako důsledek výše uvedených problémů.

Od těchto problémů se odvíjejí ještě další, výše uvedené však považuji za stěžejní.

Město Ostrava by na tyto potřeby zahraničních manažerů a jejich rodin mohlo reagovat například realizací následujících projektů a opatření:

Zdroje nákladů, příp. jejich výpočty u jednotlivých projektů jsou uvedeny v příloze č. 3. Stupně priority: A vysoká, B střední, C nízká.

1. Kontaktní osoba pro řešení problémů cizinců

Tab. 0.1: Projektový list – Kontaktní osoba, 2008

Název projektu: Kontaktní osoba	
Nositel projektu (garant)	Město Ostrava (příp.ve spolupráci s ARR)
Náklady (Kč) celkem	170 000,-
Zdroje financování	– Rozpočet města – Rozpočet MSK
Priorita	A
Cílová skupina	cizinci

Zdroj: Vlastní zpracování, 2008

Popis projektu

Jedním ze způsobů, jakým by mohl Magistrát města Ostravy vyjít cizincům při adaptaci na místní prostředí vstříc, je pověření a zaměstnání kontaktní osoby, na kterou by se mohli cizinci v případě jakýchkoli problémů nebo dotazů obracet. Tento lidský zdroj by byl vyčleněn jen pro tuto činnost, aby se mohl dané problematice plně věnovat. Mohl by být zaměstnancem Magistrátu města Ostravy, příp. by tuto službu mohla zajišťovat ARR (od tohoto se odvíjejí i zdroje financování).

Z činností, které by mohl provádět, uvedu např.:

- Poskytování telefonického, emailového poradenství v případě potřeby získání jakýchkoli informací;
- Možnost osobního doprovodu cizinců při vyřizování různých záležitostí, při kterých by mohly vzniknout problémy z důvodu jazykové bariéry – např. na úřady, k lékaři pod.

- Vyhledávání potřebných kontaktů na různé instituce, jejich zprostředkování;
- Pomoc při organizaci akcí, aktivit a podobných záležitostí;
- Tvorba a aktualizace níže uvedeného informačního portálu apod.

Efektivnější variantou této formy podpory by byla možnost, že by tuto činnost vykonával přímo někdo z řad cizinců – respektive cizinek, partnerek manažerů v rámci International Parent's Club of Ostrava a město by tuto činnost finančně podporovalo. Tuto alternativu rozvedu v následujícím bodě.

2. International Parent's Club of Ostrava

Tab. 0.2: Projektový list – IPC, 2008

Název projektu: Různé projekty IPC	
Nositel projektu (garant)	IPC
Náklady (Kč) celkem	Dle rozsahu jednotlivých projektů
Zdroje financování	<ul style="list-style-type: none"> – Rozpočet města – EU (OP Lidské zdroje a zaměstnanost, prioritní osa 3 – Sociální integrace a rovné příležitosti) – 85% – MPSV ČR (dotace pro poskytovatele sociálních služeb⁷¹) – Příspěvky zahraničních firem
Priorita	A
Cílová skupina	Rodiče – cizinci, rodiče českých dětí

Zdroj: Vlastní zpracování, 2008

Popis projektu

O cíli a činnostech IPC jsem již informovala v rámci kap. 1.9.1. Realizace projektu předpokládá založení zatím blíže neurčené formy společnosti, což je v současné době ve fázi ideje. Hlavním důvodem založení společnosti je možnost využívání různých vnějších finančních zdrojů pro kofinancování aktivit IPC. V době, kdy dojde k založení právnické

---

⁷¹ Pouze v případě, že by IPC bylo oprávněno k poskytování dané sociální služby (registraci) a/nebo jsou zapsáno v registru poskytovatelů sociálních služeb.

osoby a budou splněny podmínky pro přijetí podpory ze strany města, by město mělo přihlédnout k potřebnosti této instituce a zvážit výši poskytnuté finanční podpory.

V případě dostatečných finančních prostředků by v rámci IPC mohla být zprovozněna kancelář se jedním nebo dvěma kontaktními lidmi z řad cizinců (cizinek), kteří by řešili záležitosti uvedené v předcházejícím odstavci, tato kancelář by sloužila ostatním cizincům jako zázemí v případě řešení problémů. Výhodou této varianty je to, že kontaktní osoby z řad cizinců by ještě lépe rozuměly konkrétním potřebám této cílové skupiny. Cizinky by tak našly uplatnění ve svém volném čase, práci by vnímaly spíše jako svůj koníček, z čehož by se zřejmě odvíjely i jejich požadavky na finanční odměnu za tuto činnost. Z městem poskytnutých finančních prostředků by mohly být hrazeny různé aktivity IPC – pořádání různých akcí, pronájem prostor pro jejich realizaci a spoustu dalších.

V souvislosti s projektem IPC bych ráda zdůraznila také potřebu výrazné marketingové propagace tohoto projektu. O možnostech využívání služeb této instituce cizinci by měly být informováni všichni příchozí zahraniční investoři využívající v managementu svých tuzemských pracovníků. V současné době je dle mého názoru IPC nedostatečně prezentován a cizinci se o něm dozvídají spíše díky neformálním kontaktům.

I když ne všichni zahraniční manažeři přijíždějí do Ostravy s rodinami, i tito cizinci (jedinci, bezdětné páry) by samozřejmě mohly služeb IPC využívat. Považuji za neefektivní vytvářet pro tuto skupinu cizinců speciální instituci poskytující obdobné služby.

3. Integrovaný informační portál

Tab. 0.3: Projektový list – Integrovaný informační portál, 2008

Název projektu: Integrovaný informační portál	
Nositel projektu (garant)	Město Ostrava
Náklady (Kč) celkem	80 000,-
Zdroje financování	Rozpočet města
Priorita	A
Cílová skupina	Cizinci, zahraniční turisté

Zdroj: Vlastní zpracování, 2008

Popis projektu

Jak jsem již výše uvedla, město Ostrava sice prezentuje informace o možnostech, které nabízí obyvatelům a turistům, na svých oficiálních internetových stránkách a stránkách Městského informačního centra, které mají několik jazykových mutací, stránky však nemohou poskytnout komplexní a dostatečné informace tak specifické skupině uživatelů, jakou cizinci neznající český jazyk, však dlouhodoběji žijící na území města, jsou.

Navrhuji proto vytvoření komplexního internetového informačního systému, který by respektoval specifické potřeby této cílové skupiny a poskytoval informace ve všech oblastech života, jejichž získání by mohlo být pro tuto skupinu jinak problematické.

Tento portál by měl zahrnovat:

- Aktuální informace o všeobecném dění ve městě; doprava, bezpečnost, apod.
  - Informace o institucích, úřadech, u kterých si mohou cizinci vyřídit potřebné záležitosti;
  - Seznam a kontakty na cizojazyčně hovořící lékaře; tyto informace jsou pro cizince mnohdy klíčové a velmi těžce dostupné, v případě kritické situace cizinci mnohdy nevědí, na koho se obrátit;
  - Seznam a kontakty na nejčastější služby, které cizinci využívají; byli by uvedeni ti poskytovatelé služeb, u nichž by byla garantována možnost komunikovat v cizích jazycích a předejít tak komplikacím vznikajícím z důvodu jazykové bariéry cizinců;
  - Informace o dostupných možnostech, jak v Ostravě trávit volný čas; komplexní servis o kulturních, sportovních a jiných institucích na území Ostravy, opět s kontakty na cizojazyčně hovořící osoby;
  - Informace o dostupných kroužcích pro děti, které jsou nabízeny v cizích jazycích;
  - Informace o aktuální nabídce akcí a zajímavých událostí (kulturních, společenských apod.) pořádaných v Ostravě;
- a další.

Toto jsou základní informace, které by měl internetový portál poskytovat, aby alespoň z části usnadnil adaptaci zahraničních manažerů na život v Ostravě. Tento portál by mohl sloužit všem cizincům, hledajícím potřebné informace o aktuálním dění v Ostravě.

Cizinci vítaným by také mohl být jakási e-mail zásilková služba, která by je informovala o dění v Ostravě v oblastech, které by cizince zajímaly apod. Tento podnět se také objevil v doporučeních cizinců v rámci mého dotazníkového šetření.

4. Realizace „adaptačních kurzů“ pro nově příchozí cizince

Tab. 0.4: Projektový list – Adaptační kurzy, 2008

Název projektu: Adaptační kurzy	
Nositel projektu (garant)	Město Ostrava ve spolupráci s IPC, 1 st ISO, příp. ARR
Náklady (Kč) celkem	460 000,-
Zdroje financování	<ul style="list-style-type: none"> – Rozpočet města – EU (OP Lidské zdroje a zaměstnanost, prioritní osa 3 – Sociální integrace a rovné příležitosti) – 85% – Rozpočet MSK – Dotace MŠMT (Program na podporu aktivit v oblasti integrace cizinců na území ČR⁷²) – Příspěvky zahraničních firem
Priorita	B
Cílová skupina	Cizinci – nově příchozí

Zdroj: Vlastní zpracování, 2008

Popis projektu

Pro zájemce z řad nově příchozích investorů by mohlo město Ostrava ve spolupráci s dalšími institucemi (např. IPC, ARR a jiné) realizovat jakési „adaptační kurzy“, ve kterých by cizinci získali veškeré potřebné informace o životě v Ostravě, čímž by došlo k předejití mnoha pozdějším problémům vznikajícím z neinformovanosti cizinců. Cizincům by byly poskytnuty základní informace o různých oblastech života ve městě, institucích, mohli by být provedeni Ostravou a upozorněni na zajímavosti ve městě apod. Tyto kurzy by byly dle mého názoru vhodné zejména pro partnerky zahraničních

---

⁷² Jen v případě realizace tohoto projektu pomocí 1st ISO, IPC – obce nemohou být předkladateli projektu v rámci tohoto programu.

manažerů, které mívají tím, že mají více volného času, s adaptací větší problémy než muži, kteří tráví většinu dne v práci.

Tyto adaptační kurzy by byly pořádány nárazově, v závislosti na momentálních potřebách a poptávce ze strany zahraničních investorů a jejich rodin. Kurzy by mohli vést buď s danou problematikou seznámení specialisté nebo někdo z řad cizinců (cizinek), kteří již v Ostravě nějakou dobu žijí a nejlépe rozumí specifickým problémům lidí v obdobné situaci.

5. Zvýšení míry „cizojazyčnosti“ nápisů, informačních zdrojů ve městě

Tab. 0.5: Projektový list – Cizojazyčné nápisy, 2008

Název projektu: Zavedení cizojazyčného orientačního systému	
Nositel projektu (garant)	Město Ostrava
Náklady (Kč) celkem	1 300 000,-
Zdroje financování	<ul style="list-style-type: none"> – Rozpočet města – min. 15% – EU (ROP SM: Prioriní osa 2 - Podpora prosperity regionu, obl. podpory 2.2 - Rozvoj cestovního ruchu, příp. prioritní osa 3 – Rozvoj měst, obl. podpory 3.1 - Rozvojové póly regionu⁷³) – max. 85%
Priorita	B
Cílová skupina	Cizinci žijící v Ostravě, turisté

Zdroj: Vlastní zpracování, 2008

Popis projektu

Orientace cizince ve městě nebo při návštěvě různých institucí nebo zařízení, kde většina běžných nápisů a instrukcí je v češtině, může být často velmi obtížná. Proto v rámci tohoto opatření doporučuji k realizaci projekt, který by byl vybudován ve městě (minimálně) dvojjazyčný orientační systém. Město Ostrava by se mělo v rámci tohoto projektu zaměřit také na cizojazyčné mutace různých nápisů, pokynů, informací, instrukcí apod. v různých městských organizacích – např. v rámci Dopravního podniku Ostrava

---

⁷³ Pouze v rámci IPRM (Integrovaný plán rozvoje města). V současné době (03/2008) město Ostrava připravuje IPRM pro oblast cestovního ruchu.

nebo Sportovního a rekreačního zařízení města Ostravy apod. Nedoporučuji samozřejmě cizojazyčnou verzi veškerých nápisů ve městě, jen pokynů a instrukcí, které jsou nejvíce využívány.

6. Podpora akcí s multikulturní tematikou

Tab. 0.6: Projektový list – Multikulturní akce, 2008

Název projektu: Multikulturní akce	
Nositelé projektů (garanti)	IPC, 1 st ISO, další instituce
Náklady (Kč) celkem	Různé, podle typu a rozsahu projektu
Zdroje financování	<ul style="list-style-type: none"> – Rozpočet města (oblast kultury, příp.volného času) – Dotace MK ČR (Program na podporu kulturních aktivit příslušníků národnostních menšin žijících v ČR) – 70% – Rozpočet MSK (oblast kultury, max. 50% celkových nákladů / projekt) – vlastní zdroje institucí
Priorita	C
Cílová skupina	Cizinci, obyvatelé OV, turisté

Zdroj: Vlastní zpracování, 2008

Popis projektu

Část respondentů si v rámci mého dotazníkového šetření stěžovala na postoje místního obyvatelstva k cizincům, někdy vyhozené až k rasismu. Tento problém bych řešila pořádáním více multikulturních akcí, o nichž jsem hovořila v kap. 1.8.3. Tyto akce podle mého názoru zvyšují informovanost obyvatel o jiných národnostech a kulturách a napomáhají k snazšímu přijetí menšinových národností obyvateli té většinové. Tyto akce by měly mít také dostatečnou marketingovou podporu, aby byla návštěvnost z řad veřejností vysoká a přinesly tak kýžený efekt.

Z výše uvedených projektů (opatření) doporučuji přednostně k realizaci první tři – tedy ustanovení kontaktní osoby, podpora IPC a vytvoření internetového informačního portálu. To jsou opatření, která alespoň částečně vyřeší problém jazykové bariéry a účinně zvýší informovanost cizinců o životě ve městě. U některých opatření je více možností, kdo by toto opatření, projekt mohl realizovat. Kritériem pro volbu realizátora by byla ekonomická efektivnost daného řešení konkrétního navrženého opatření. Z možností financování jednotlivých projektů bych zdůraznila příspěvky zahraničních firem – je třeba zahraniční firmy, které mají v Ostravě své domovské manažery, o chystaných a realizovaných projektech informovat a vyzdvihnout oboustranný zájem na jejich realizaci. Některé projekty také nemají dopad pouze na zahraniční manažery, konečnými cílovými skupinami mohou být všichni cizinci, žijící ve městě, zahraniční turisté apod.

Celkově vzato bych vyzdvihla především činnost IPC, pomocí něhož se nejen usnadňuje adaptace zahraničních manažerů na místní život, ale také dochází k náplni často nevyužitého volného času partnerek zahraničních manažerů, které se na organizaci aktivit tohoto klubu aktivně podílejí. Proto bych doporučovala věnovat pozornost a v neposlední řadě finanční prostředky především této instituci – vzhledem k tomu, že ji vytvářejí částečně samotní cizinci lze předpokládat, že IPC rozumí jejich potřebám nejvíce a její činnost je tedy v tomto směru nejefektivnější. Tato instituce je založena přímo s cílem usnadnit adaptaci zahraničních investorů a jejich rodin na život v Ostravě, zatímco ostatní instituce (např. ARR) na tuto problematikou nejsou primárně zaměřeny.

Závěr

Zahraniční investice na Ostravsku jsou v poslední době velmi aktuálním tématem. Jen v posledních dvou letech (2006 a 2007) jich v Ostravě využívala specifických služeb pro investory více než třicítka, přičemž na konci roku 2007 byl počet významných strategických investorů ve městě necelých 80 – což je dvojnásobek počtu z roku 2003. Je tedy zřejmé, že příliv zahraničních investic do města je v posledních letech enormní. Země, ze kterých firmy do Ostravy nejčastěji přicházejí, jsou Spojené státy americké, z evropských Německo nebo Nizozemí. Od roku 2005 se začaly v Ostravě lokalizovat i asijské firmy – především z Jižní Koreje, jejichž počet v současné době neustále stoupá. Potvrzuje se tím již v kap. 1.2.3.2 zmiňovaný jev, kdy příchod zahraniční firmy na sebe váže příliv dalších firem z též země.

Rostoucí míra příchodu zahraničních investorů je také reakcí na podmínky, které se jim snaží město Ostrava vytvořit. Hodnocení služeb, které jsou ve městě nabízeny zahraničním investorům, bylo jedním z cílů mé práce. Na základě poznatků uvedených v kapitole 1.5 konstatuji, že pozornost, která je v Ostravě věnována službám pro potenciální a již lokalizované investory, je podle mého názoru dostatečná. Tyto služby investorům poskytuje několik institucí (např. město Ostrava, Agentura pro regionální rozvoj, a.s., agentura CzechInvest a další), které spolu v této oblasti spolupracují a vytvářejí tak pro zahraniční investory jakýsi komplexní servis služeb.

Jev, který příchod zahraničního investora často doprovází, je příchod vrcholového vedení a zahraničních manažerů s rodinami do místa lokalizace firmy. V další části práce jsem na základě vlastního šetření zjišťovala, jaké je složení managementu zahraničních firem v Ostravě – zda je management vytvořen z místních lidských zdrojů nebo jsou jeho součástí i cizinci, přijíždějící z domovské země zahraniční firmy. Z výše uvedeného počtu necelých 80 zahraničních firem v Ostravě má cizince v managementu minimálně téměř třetina⁷⁴, a to nejčastěji velké výrobní firmy, převážně z Asie. V Ostravě tak působí nejméně necelé dvě stovky zahraničních manažerů, kteří velmi často přijíždějí se svými manželkami a dětmi.

---

⁷⁴ Vzhledem k relativní citlivosti zjišťovaných údajů jsem nezískala vyjádření od 5% zahraničních firem, proto mohou být počty firem se zahraničním managementem i vyšší.

V další části práce se pokouším zhodnotit, jak na příliv takovéto specifické skupiny obyvatel reaguje město Ostrava, a zda je na něj připraveno. Jsem přesvědčena, že pokud se město snaží o přilákání zahraničních investorů a jejich udržení, mělo by také věnovat pozornost druhé stránce věci – usnadnění adaptace života zahraničních manažerů v Ostravě. Proto pomocí dotazníkového šetření komparuji v kap.0 možnosti, jaké Ostrava pro život této skupiny cizinců poskytuje, s jejich osobním hodnocením této oblasti. Zaměření na oblast vzdělávání, trávení volného času nebo služby není náhodné – jsou to oblasti, jejichž nabídka je ze strany města poměrně podchytitelná a rychle ovlivnitelná (narozdíl např. od stavu životního prostředí apod.).

Spokojenost zahraničních manažerů s životem v Ostravě by se dala označit jako průměrná, přičemž výrazněji nižší míru spokojenosti projeví manažeři z asijských zemí – především z Jižní Koreje. U nich je tedy adaptace na místní podmínky – což je ostatně vzhledem k velké odlišnosti jejich domovského prostředí, zvyků, kultury poměrně logické – probíhá hůře než u manažerů např. z Evropy. Společným jmenovatelem hlavních problémů při adaptaci cizinců na život v Ostravě je nízká jazyková vybavenost místního obyvatelstva a s tím spojený problém se získáním jakýchkoli informací (tento problém se výrazně objevuje v oblasti trávení volného času). Z dalších oblastí, se kterými cizinci projevovali nespokojenost, jsou to např. služby a postoje obyvatel k cizincům. Možnosti trávení volného času v Ostravě jsou – jak jsem již uvedla - hodnoceny zahraničními investory velmi pozitivně – úroveň služeb v této oblasti předčila jejich původní očekávání. Problémem je opět jazyková bariéra a nemožnost získání informací v této oblasti.

Na základě výše zjištěných skutečností jsem v poslední kapitole předložila několik návrhů na opatření či projekty, které by stávající problémy při adaptaci zahraničních manažerů a jejich rodin pomohly řešit. Klíčová jsou především první tři opatření, která by vedla k výraznému zvýšení informovanosti cizinců o různých oblastech života ve městě, čímž by došlo k předejití mnoha jejich problémům.

Na závěr bych chtěla říci, že Ostrava by mohla být vzhledem k podmínkám, které v ní jsou pro bydlení, vzdělávání, rekreaci a další, velmi kvalitním prostředím pro život vysoce kvalifikovaných cizinců, jejichž příchod je spojen s přílivem zahraničních investic. Musím však zhodnotit, že v tomto směru je Ostrava zatím nepřipravena. Služby poskytované této specifické skupině cizinců jsou nedostatečné, stejně jako pozornost věnovaná celé této problematice. Doporučuji tedy, aby pozornost, doposud věnovaná péči

o zahraniční firmy jako takové, byla částečně přenesena na vytváření podmínek pro život pracovníků těchto zahraničních firem.

Ačkoli si uvědomuji, že poznatky přinesené touto prací nejsou v žádném případě komplexní analýzou sledovaného problému, přesto se domnívám, že práce může dobře posloužit jako východisko pro různé instituce, které se touto problematikou zabývají (nebo by se měly zabývat) ke směřování jejich dalších činností v této oblasti. Práce může být také inspirací k hlubší vědecké analýze zkoumané problematiky, která bude v Ostravě dle mého názoru i v příštích letech nadále neméně aktuální.

Seznam použité literatury

- [1] BARŠA, P. Politická teorie multikulturalismu. 2. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003. 347 s. ISBN 80-7325-020-9.
- [2] BLAŽEK, J., UHLÍŘ, D. Teorie regionálního rozvoje: nástin, kritika, klasifikace. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2002. 204 s. ISBN 80-246-0384-5.
- [3] CASTLES, S., MILLER, M.J. *The Age of Migration: International Population movements in the Modern World*. New York: Guildorf Press, 1993. 307 s. ISBN 0-89862-249-2.
- [4] ČNB: Přímé zahraniční investice 2003 [online]. 2005, [cit. 28.3.2008]. 62 s. Dostupný z WWW:
<http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/statistika/platebni_bilance_stat/publikace_pb/pzi/PZI>.
- [5] DLOUHÝ, J., PRZYBYLOVÁ, B., ŠERKA, J. *Historie a současnost podnikání na Ostravsku*. 1. vyd. Žehušice: Městské knihy, 2001. 343 s. ISBN 80-902919-2-9.
- [6] DVOŘÁČEK J. a kol. *Strategická analýza vybraných faktorů podnikání v Evropské unii*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická, Oeconomia, 2005. 160 s. ISBN 80-245-0818-4.
- [7] *Faktografické listy*. Statutární město Ostrava, Odbor ekonomického rozvoje, 2007. 72 s. Dostupný z WWW:
<<http://www.ostrava.cz/jahia/webdav/site/ostrava/users/psojkova/public/Faktograficke%20listy.pdf>>.
- [8] FILIPCOVÁ, B. *Člověk, práce, volný čas*. 1. vyd. Praha: Svoboda, 1966. 155 s.
- [9] GRABOW, B. Weiche Standortfaktoren in Theorie und Empirie – ein Überblick. In THIEßEN, F. *Weiche Standortfaktoren*. Berlin : [s.n.], 2005. s. 37-52.
- [10] HLADÍK, J. *Multikulturní výchova: Socializace a integrace menšin*. 1. vyd. Zlín : Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, červen 2006. 73 s. ISBN 80-7318-424-9.
- [11] HRŮŽA, J. *Teorie města*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Českosloveské akademie věd, 1965. 328 s.
- [12] JANDOUREK, J. *Sociologický slovník*. 1. vyd. Praha: Portál, 2001. 288 s. ISBN

80-7178-535-0.

- [13] KADERÁBKOVÁ, J. *Sociologické a sociální aspekty studia veřejné správy*. [online]. 21.12.2005 [cit. 2008-02-20]. Dostupný z WWW: <<http://kreg.vse.cz/www/view.php?cisloclanku=2005122101>>.
- [14] KALÍNSKÁ, E. Aktuální otázky světové ekonomiky: Přímé zahraniční investice a jejich úloha v regionu střední a východní Evropy. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, Katedra světové ekonomiky, 1999. 21 s. ISBN 80-7079-287-6.
- [15] KOHOUT, P. Zahraniční investice: úspěch nebo fiasko. *Pavel Kohout: Články, komentáře a názory na převážně ekonomická a finanční témata* [online]. 2005 [cit. 2008-04-14]. Dostupný z WWW: <<http://pavelkohout.blogspot.com/2005/10/zahranin-investice-spch-nebo-fiasko.html>>.
- [16] KUBEŠ, J. ÚVOD DO STUDIA GEOGRAFIE II.: Teoretická geografie [online]. c2003 [cit. 2008-02-21]. Dostupný z WWW: <http://www.pf.jcu.cz/stru/katedry/z/vyuka/teor_geog.doc>.
- [17] KURÁŽ, V. *Remediace brownfields v ČR - případové studie* [online]. 24.8.2006 [cit. 2008-03-30]. Dostupný z WWW: <<http://www.brownfieldsinfo.cz/2006/08/24/remediace-brownfields-v-cr-%e2%80%93-pripadove-studie/>>.
- [18] Magistrát města Ostravy. *Brownfields* [online]. [2008] , 1.2.2008 [cit. 2008-03-31]. Dostupný z WWW: <<http://www.ostrava.cz/jahia/Jahia/site/ostrava/ostrava/podnikatel/investicni-prilezitosti/brownfield>>.
- [19] Magistrát města Ostravy. *Průmyslové zóny* [online]. [2008] , 1.2.2008 [cit. 2008-03-31]. Dostupný z WWW: <<http://www.ostrava.cz/jahia/Jahia/site/ostrava/ostrava/podnikatel/investicni-prilezitosti/prumyslove-zony>>.
- [20] Magistrát města Ostravy. *Vědecko-technologický park* [online]. [2008] 4.3.2008 [cit. 2008-03-31]. Dostupný z WWW: <<http://www.ostrava.cz/jahia/Jahia/site/ostrava/ostrava/podnikatel/investicni-prilezitosti/vedecko-technologicky-park>>.

- [21] MAIER, G., TÖDTLING, F., *Regionálna a urbanistická ekonomika: Teória lokalizácie a priestorová štruktúra*. Translation Milan Buček. 3. vyd. Bratislava: ELITA, ekonomická literárna agentúra, 1997. 2 sv. (240, 256 s.). ISBN 80-8044-044-1.
- [22] MUSIL, J. *Sociologie soudobého města*. 1. vyd. Praha : Svoboda, 1967. 320 s. Edice sociologická knižnice.
- [23] NIJKAMP, P., RIENSTRA, S.A. Internationalization and Localization: a Comparative Analysis of Hard and Soft Factors. In ROTHENGATTER, W., KOWALSKI, J. *Soft Factors in Spatial Dynamics*. [s.l.] : [s.n.], 2000. s. 64-85.
- [24] *OECD Benchmark Definition of Foreign Direct Investment* [online]. 3. vydání France: OECD PUBLICATIONS, 1999 [cit. 2008-01-22]. Text v angličtině. Dostupný z WWW: <<http://www.oecd.org/dataoecd/10/16/2090148.pdf>>. ISBN 92-64-15283-0.
- [25] PROKOP, R. Ostrava v procesu transformace: Strukturální proměny města na prahu třetího tisíciletí. In PRZYBYLOVÁ, B. *Ostrava: příspěvky k dějinám a současnosti Ostravy a Ostravska*. 21. 1. vyd. Šenov: Tilia, 2003. s. 284-308. ISBN 80-86101-7.
- [26] SELUCKÝ R. Člověk a jeho volný čas. Praha 1966, s. 28.
- [27] SOBOL, V. *Sungwoo začne v Ostravě stavět možná už v září* [online]. ČTK, c2008 , 13.9.2005 [cit. 2008-03-31]. Dostupný z WWW: <<http://www.sreality.cz/reality/sungwoo-zacne-v-ostrave-stavet-mozna-uz-v-zari-a283>>.
- [28] Světová zdravotnická organizace. *Město budoucnosti*. Praha: Fortuna, 1997. 24 s. ISBN 80-7071-128-0.
- [29] United Nations. Aftercare: A CORE FUNCTION IN INVESTMENT PROMOTION. Investment Advisory Series: United Nations Conference on Trade and Development [online]. 2007, no. 1 [cit. 2008-03-27]. Dostupný z WWW: <http://www.unctad.org/en/docs/iteipc20071_en.pdf>.
- [30] VITURKA, M. *Zahraniční investice a strategie regionálního rozvoje*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita v Brně, Ekonomicko-správní fakulta, 2000. 81 s. ISBN 80-210-2297-3.

- [31] VYBÍHAL, V., ŠACHROVÁ, V. *Investiční pobídky v kontextu evropského regionu a měnícího se ekonomického, sociálního a právního prostředí*. 1. vyd. Brno: Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně, 2004. 135 s. ISBN 80-7157-758-8.
- [32] Zákon č. 343/2007 Sb., kterým se mění zákon č. 561/2004 Sb. a některé další zákony. *Sbírka zákonů: Česká republika* [online]. 2008, roč. 2007 [cit. 2008-03-05]. Dostupný z WWW: <http://www.msmt.cz/uploads/soubory/zakony/Novela_SZ_343_07Sb.pdf>. ISSN 1211-1244.

Seznam zkratek a symbolů

1st ISO – 1st International School of Ostrava

AC – After care (následná péče o investory)

AFI – Sdružení pro zahraniční investice

ARR – Agentura pro regionální rozvoj, a.s.

ČNB – Česká národní banka

ČSÚ – Český statistický úřad

FUR – Functional Urban Region

HDP – Hrubý domácí produkt

HR – Human Resources (lidské zdroje)

IPC – International Parent's Club of Ostrava

IPRM – Integrovaný plán rozvoje města

IT – Informační technologie

KREDO – Kapacitní registr dodavatelů

LKO – Lidová konzervatoř Ostrava

M&A – merger and acquisition

MHD – městská hromadná doprava

MK ČR – Ministerstvo kultury České republiky

MLF – měkké lokalizační faktory

MSK – Moravskoslezský kraj

MŠ – Mateřská škola

MŠMT – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

OECD – Organisation for Economic Co-operation and Development

OKD – Ostravsko-karvinské doly

OP – Operační program

OV – Ostrava

PZI – přímé zahraniční investice

RELIO – Regional Liaison Office

ROP – Regionální operační program

SVČ – Středisko volného času

TEN - Trans-European-Network

TLF – tvrdé lokalizační faktory

UN – United Nations

VŠB-TUO – Vysoká škola báňská - Technická univerzita Ostrava

ZŠ – Základní škola

ZUŠ – Základní umělecká škola

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Prohlašuji, že

- byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo,
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně ke své vnitřní potřebě diplomovou práci užít (§ 35 odst. 3),
- souhlasím s tím, že jeden výtisk diplomové práce bude uložen v Ústřední knihovně VŠB-TUO k prezenčnímu nahlédnutí a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové práce. Souhlasím s tím, že údaje o diplomové práci, obsažené v Záznamu o závěrečné práci, umístěném v příloze mé diplomové práce, budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO,
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona,
- bylo sjednáno, že užít své dílo – diplomovou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 25. 4. 2008

Barbora Vlčková
jméno a příjmení studenta

Adresa trvalého pobytu studenta:

Záblatská 18/51, 713 00 Ostrava

Seznam příloh

Příloha č. 1 Dotazník pro zahraniční investory

Příloha č. 2 Dotazník pro děti zahraničních investorů

Příloha č. 3 Zdroje nákladů projektů z kap. 4

Příloha č. 1

1. What town do you live in?

2. How long have you been living in this town?

3. Type of stay in this town: ☐ a) permanent residence
☐ b) temporary stay (c till 3 years)

3.1 type of residence

- ☐ a) rented flat
☐ b) own flat
☐ c) house

3.2 household sharing

- ☐ a) alone
☐ b) with spouse
☐ c) with spouse and children

4. Which association do you have when you hear "Ostrava"?

First association:
Second association:

5. When did you visit Ostrava for the first time?

6. Do you like Ostrava?

absolutely NOT= 1 2 3 4 5 = absolutely YES
☐ ☐ ☐ ☐ ☐

7. What...

- a) ... do you like about Ostrava?
b) ... don't you like about Ostrava?

8. Do you consider Ostrava to be safe town?

absolutely UNSAFE = 1 2 3 4 5 = absolutely SAFE
☐ ☐ ☐ ☐ ☐

9. What standard of this spheres did you expect before your arrival to Ostrava?

	very LOW	=	1	2	3	4	5	= very HIGH
a) housing.....	☐		☐	☐	☐	☐	☐	☐
b) services.....	☐		☐	☐	☐	☐	☐	☐
c) environment.....	☐		☐	☐	☐	☐	☐	☐
d) health service.....	☐		☐	☐	☐	☐	☐	☐
e) traffic infrastructure.....	☐		☐	☐	☐	☐	☐	☐
f) possibilities of free time spending	☐		☐	☐	☐	☐	☐	☐

10. How do you feel it by now?

	very LOW	=	1	2	3	4	5	= very HIGH
a) housing.....	☐		☐	☐	☐	☐	☐	☐
b) services.....	☐		☐	☐	☐	☐	☐	☐
c) environment.....	☐		☐	☐	☐	☐	☐	☐
d) health service.....	☐		☐	☐	☐	☐	☐	☐
e) traffic infrastructure.....	☐		☐	☐	☐	☐	☐	☐
f) possibilities of free time spending	☐		☐	☐	☐	☐	☐	☐

11. What was the most surprising for you when your arrived in Ostrava?

- a) positively
b) negatively

12. How are you satisfied with these services?

	very dissatisfied=			very satisfied=		don't use =
	1	2	3	4	5	6
12.1 bank services						
a) banks' activity.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b) financial consultancy.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c) insurance services.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐
12.2 restaurant services						
a) restaurants.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b) bars.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c) coffee bars.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐
12.3 health service						
a) regular medical services..	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b) emergency services.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c) pharmacy.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐
d) health insurance.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐
12.4 cleaning services						
a) flat cleaning services	☐	☐	☐	☐	☐	☐
12.5 social services						
a) services for looking after children	☐	☐	☐	☐	☐	☐

13. If you are dissatisfied with any service(s), with which one and why?

14. What other services would you embrace?

15. How do you spend your free time mostly?

	never	seldom	sometimes	often	very often
a) sport.....	☐	☐	☐	☐	☐
b) culture.....	☐	☐	☐	☐	☐
c) travelling.....	☐	☐	☐	☐	☐
d) at home with family.....	☐	☐	☐	☐	☐
e) meeting friends.....	☐	☐	☐	☐	☐
f) other, name:	☐	☐	☐	☐	☐

16. If you do sports, what kind of sport do you prefer?

17. Are you satisfied with the quality of sport services?

very dissatisfied = 1 2 3 4 5 = very satisfied

☐ ☐ ☐ ☐ ☐

17.a) If not, with which one and why?

18. Which other possibilities in sport self – realization would you embrace?

19. How often do you visit...?

	never	seldom	sometimes	often	very often
a) theatre.....	☐	☐	☐	☐	☐
b) cinema.....	☐	☐	☐	☐	☐
c) concerts.....	☐	☐	☐	☐	☐
d) expositions, galleries.....	☐	☐	☐	☐	☐
e) museums.....	☐	☐	☐	☐	☐
f) various social gatherings.....	☐	☐	☐	☐	☐

20. Are you satisfied with the quality of culture services?

	very dissatisfied=	1	2	3	4	5	= very satisfied
a) theatre.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
b) cinema.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
c) concerts.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
d) expositions, galleries.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
e) museums.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
f) various social gatherings.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐	

20.a) If not, with which one and why?

21. Which other possibilities in culture self – realization would you embrace?

22. Are you engaged in tourism?

- ☐ a) never
☐ b) seldom

- ☐ c) sometimes
☐ d) often
☐ e) very often

23. Have you visited these destination for last year?

	never	once	more than once
a) Beskydy.....	☐	☐	☐
b) Jeseníky.....	☐	☐	☐
c) ZOO Ostrava.....	☐	☐	☐
d) Mining museum OKD Landek.....	☐	☐	☐
e) Hradec n./Moravici Castle.....	☐	☐	☐
f) other, name:	☐	☐	☐

24. Which destinations are you going to visit?

25. How do you evaluate the quality of free – time spending possibilities for your children in these spheres:

	very LOW =	1	2	3	4	5	= very HIGH
a) music education.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
b) creative education.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
c) movement activities.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
d) sport.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
e) language education.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐	

25.a) If you evaluate some sphere(s) negatively, write a reason for this evaluation:

26. Which other possibilities in your childrens' free – time spending would you embrace?

27. Which information resources do you use mostly to obtain information about free time spending possibilities?

27.a) for yourself

	never	seldom	sometimes	often	very often
a) internet.....	☐	☐	☐	☐	☐
b) press.....	☐	☐	☐	☐	☐
c) info centres	☐	☐	☐	☐	☐
d) friends.....	☐	☐	☐	☐	☐
e) other, name:	☐	☐	☐	☐	☐

27.b) for your children

	never	seldom	sometimes	often	very often
a) internet.....	☐	☐	☐	☐	☐
b) press.....	☐	☐	☐	☐	☐
c) info centres	☐	☐	☐	☐	☐
d) friends.....	☐	☐	☐	☐	☐
e) other, name:	☐	☐	☐	☐	☐

28. Do you consider these informations to be...?:

28.a) for your free-time

	Absoulutly NOT =	1	2	3	4	5
a) easy obtained	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b) complex, sufficient	☐	☐	☐	☐	☐	☐

28.b) for your childrens' free-time

	Absoulutly NOT =	1	2	3	4	5
a) easy obtained	☐	☐	☐	☐	☐	☐

b) complex, sufficient ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

29. How do you evaluate Ostravas' inhabitants language skills?

- ☐ a) very poor
☐ b) poor
☐ c) average
☐ d) good
☐ e) very good

30. In which situations is language barrier the biggest problem by your opinion?

- ☐ a) buying
☐ b) communication with officies
☐ c) communication with doctors
☐ d) services
☐ e) transport, orientation in town
☐ f) finding new friends

31. Business branch:

32. Home country, town:

33. Sex:

- ☐ a) male
☐ b) female

34. Age:

1. ☐ a) boy 2. Age _____☐ b) girl

3. Home country _____

4. Current residence _____

5. Do you like Ostrava?

Absolutely NOT= 1 2 3 4 5 = absolutely YES

☐ ☐ ☐ ☐ ☐

6. What ...

a) ... do you like about Ostrava? _____

_____

b) ... don't you like about Ostrava? _____

_____

7. What would you change about Ostrava if you could? _____

_____

8. What's your favourite way to spend your free time?

	never	seldom	sometimes	often	very often
a) sport.....	☐	☐	☐	☐	☐
b) at PC.....	☐	☐	☐	☐	☐
c) watching tv.....	☐	☐	☐	☐	☐
d) helping parents.....	☐	☐	☐	☐	☐
e) courses of interests.....	☐	☐	☐	☐	☐

f) with friends..... ☐ ☐ ☐ ☐ ☐g) reading ..... ☐ ☐ ☐ ☐ ☐h) music..... ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

i) other, name: _____

_____ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

9. What's your favourite sport? _____

_____

9.a) Where do you practise this sport?

☐ a) in the town you live☐ b) in another town, name: _____

10. What other sports would you like to do? _____

_____

11. Name the interest course(s) you attend: _____

_____

12. What other interest course(s) would you like to do? _____

_____

13. What else you want to do in your free time?

☐ a) learn to play some musical instrument, name: _____☐ b) spend more time with friends☐ c) some actions for children and parents, name: _____☐ d) take some weekend trips into the mountains☐ f) other, name: _____

14. Do you know about the possibilities of free time spending in the town you live? ☐ a) yes

☐ b) no

15. Where do you find an informations about the possibilities of free time spending?

☐ a) from friends

☐ b) from my parents

☐ c) in the school

☐ d) on internet

☐ e) other, name: _____

THANK YOU
FOR
YOUR TIME

Příloha č.3

1. Kontaktní osoba pro řešení problémů cizinců: 170 000,- Kč

Částka vychází z platu státního zaměstnance, platová třída 5 – minimální platový tarif 14 170 ,- Kč / měsíc. Roční náklady: $14\,170 \cdot 12 = 170\,040,-$ Kč. (zdroj: Služební zákon neboli Zákon č. 218/2002 Sb. ze dne 26. dubna 2002 o službě státních zaměstnanců ve správních úřadech a o odměňování těchto zaměstnanců a ostatních zaměstnanců ve správních úřadech).

3. Integrovaný informační portál: 80 000,- Kč

Částka zahrnuje cenu za nákup dodavatelských služeb: 20 000,- Kč (vytvoření internetového portálu) + 5 000,- (měsíční náklady na údržbu systému);

Roční náklady: $20\,000 + 60\,000 = 80\,000,-$ Kč. Uvedené částky vycházejí ze současných ceníků tvorby internetových portálů u specializovaných firem (např. firma DS – WEBDESIGN nebo firma Sialini a další).

4. Realizace „adaptačních kurzů“ pro nově příchozí cizince: 460 000,- Kč

V částce 400 000,- Kč je zahrnuto:

Mzdové náklady (školitel – vedoucí adaptačního kurzu): 23 435,- Kč / měs., tzn. roční náklady: 281 220,- Kč

Nájem kancelářských prostor: 12 000,- Kč/ měs., tzn. roční náklady 144 000,- Kč

Vydání příručky: 35 000,- Kč.

Roční náklady: $281\,220 + 144\,000 + 35\,000 = 460\,220,-$ Kč.

Mzda vychází z průměrné hrubé mzdy v ČR k 31.12.2007 (zdroj: ČSÚ), cena nájmu vychází z průměrného nájmu kancelářských prostor v centru Ostravy (viz. např. AAA byty, Super reality a další), cena vydání příručky zahrnuje 100 ks (cena dle např. Getprint s.r.o.)

5. Zvýšení míry „cizojazyčnosti“ nápisů, informačních zdrojů ve městě

Cena vychází z nákladů na vybudování orientačního systému města Ostravy v roce 2002 – 1 318 000,- Kč (zdroj: MMO).